

การพัฒนาชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง วิชา วรรณคดีไทย เรื่อง ร่ายยาวมหาเวสสันดรชาดก
กัณฑ์มัทรี ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนศรีอยุธยา ในพระอุปถัมภ์สมเด็จพระเจ้าภคินีเธอเจ้าฟ้าเพชรรัตนราชสุดาสิริโสมภาพัฒนวัต
เขตราชเทวี กรุงเทพมหานคร

สารนิพนธ์
ของ
วิชุดา พรายยังค์

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษา
มกราคม 2550

การพัฒนาชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง วิชา วรรณคดีไทย เรื่อง ร่ายยาวมหาเวสสันดรชาดก
กัณฑ์มัทรี ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนศรีอยุธยา ในพระอุปถัมภ์สมเด็จพระเจ้าภคินีเธอเจ้าฟ้าเพชรรัตนราชสุดาสิริโสภาพัฒน์วดี
เขตราษฎร์เทพ กรุงเทพมหานคร

สารนิพนธ์
ของ
วิชุดา พรายยังค์

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการมัธยมศึกษา
มกราคม 2550
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

การพัฒนาชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง วิชา วรรณคดีไทย เรื่อง ร่ายยาวมหาเวสสันดรชาดก
กัณฑ์มัทรี ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนศรีอยุธยา ในพระอุปถัมภ์สมเด็จพระเจ้าภคินีเธอเจ้าฟ้าเพชรรัตนราชสุดาสิริโสมภาพัฒณวดี
เขตราชเทวี กรุงเทพมหานคร

บทคัดย่อ
ของ
วิชุดา พรายยังค์

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษา
มกราคม 2550

วิชุดา พรายงค์. (2550). การพัฒนาชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง วิชาวรรณคดีไทย เรื่อง ร่ายยาว มหาเวสสันดรชาดก กัณฑ์มัทรี ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนศรีอยุธยา ในพระอุปถัมภ์สมเด็จพระเจ้าภคินีเธอเจ้าฟ้าเพชรรัตนราชสุดาสิริโสภาพัฒน์วดี เขตราชเทวี กรุงเทพมหานคร. สารนิพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์: ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สุมานิน รุ่งเรืองธรรม.

การศึกษาครั้งนี้ มีความมุ่งหมายเพื่อพัฒนาชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง วิชาวรรณคดีไทย เรื่อง ร่ายยาวมหาเวสสันดรชาดก กัณฑ์มัทรี ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 และหาประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80

กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2549 โรงเรียนศรีอยุธยา ในพระอุปถัมภ์สมเด็จพระเจ้าภคินีเธอเจ้าฟ้าเพชรรัตนราชสุดาสิริโสภาพัฒน์วดี เขตราชเทวี กรุงเทพมหานคร จำนวน 40 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) จำนวน 1 ห้องเรียน

แบบแผนการทดลองเป็น One –Group Pretest – Posttest Design และวิเคราะห์ข้อมูลโดยการทดสอบค่าสถิติ t – test Dependent

ผลการศึกษาค้นพบว่า ได้ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง วิชาวรรณคดีไทย เรื่อง ร่ายยาวมหาเวสสันดรชาดก กัณฑ์มัทรี ตามเกณฑ์ 80/80 ที่กำหนดไว้ คือมีประสิทธิภาพ 82.29 / 81.17 และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง วิชาวรรณคดีไทย เรื่อง ร่ายยาวมหาเวสสันดรชาดก กัณฑ์มัทรี มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

THE DEVELOPMENT OF SELF-LEARNING PACKAGE ON THAI LITERATURE
WEATSANDORNSHADOK KAN MATSEE FOR MATTHAYOMSUKSA V
STUDENT IN SRIAYUDHYA SCHOOL UNDER THE ROYAL
PATRONAGE OF H.R.H. PRINCESSBEJRARATANARAJASUDA,
RATCHATHEWEE DISTRICT, BANGKOK

AN ABSTRACT
BY
VICHUDA PRAYYONG

Presented in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Master of Education Degree in Secondary Education
at Srinakharinwirot University
January 2007

Vichuda Prayyong. (2007). *The Development of Self-Learning Package in Thai Literature Weatsandornshadok , Kan Matsee of Mathayomsuksa V students, Sriayudhya School Under the Royal Patronage of H.R.H.Princess Bejraratanarajasuda, Ratchathewee District, Bangkok* . Master's Project, M.Ed. (Secondary Education). Bangkok Graduate School, Srinakharinwirot University. Project Advisor: Asst. Prof. Sumanin Rungruangtham.

The purpose of this study was to develop the self-learning packages in Thai Literature Weatsandornshadok, Kan Matsee for Mathayomsuksa V students the efficiency of 80/80.

The samples were 40 Mathayomsuksa V students in the first semester of the 2006 academic year, at Sriayudhya school under the royal patronage of H.R.H. Princess Bejraratanarajasuda. They were selected by Cluster random sampling for 1 classroom.

The design of this research was the One –Group Pretest – Posttest Design. The data were statistically analyzed by t – test Dependent.

The study revealed that the students' achievement was significantly increased after the experiment at .01 level.

อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตร และคณะกรรมการสอบ
ได้พิจารณาสารนิพนธ์เรื่อง การพัฒนาชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองวิชาวรรณคดีไทย เรื่อง ร่ายยาว
มหาเวสสันดรชาดก กัณฑ์มัทรี ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนศรีอยุธยา ใน
พระอุปถัมภ์สมเด็จพระเจ้าภคินีเธอเจ้าฟ้าเพชรรัตนราชสุดาสิริโสมภาพัณณวดี เขตราชเทวี
กรุงเทพมหานคร ของ วิชุดา พรายยังค์ ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการมัธยมศึกษา ของมหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒได้

อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สุมานิน รุ่งเรืองธรรม)

ประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตร

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สุมานิน รุ่งเรืองธรรม)

คณะกรรมการสอบ

..... ประธาน
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สุมานิน รุ่งเรืองธรรม)

..... กรรมการสอบสารนิพนธ์
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บังอร พานทอง)

..... กรรมการสอบสารนิพนธ์
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ขจรศรี ชาติกานนท์)

อนุมัติให้รับสารนิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญา
การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการมัธยมศึกษา ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

..... คณบดีคณะศึกษาศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร.สมชาย ชูชาติ)

วันที่ มกราคม พ.ศ. 2550

ประกาศคุณประการ

สารนิพนธ์นี้ สำเร็จได้ด้วยดีเป็นเพราะผู้ศึกษาค้นคว้าได้รับความกรุณาอย่างยิ่งจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สุมานิน รุ่งเรืองธรรม อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตรและประธานคณะกรรมการสอบ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บังอร พานทอง และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ขจรศรี ชาทิกานนท์ กรรมการสอบสารนิพนธ์ ที่ทุกท่านได้กรุณาให้คำแนะนำ และมีความเมตตาเอาใจใส่ แนะนำในสิ่งอันเป็นประโยชน์ ตลอดจนช่วยปรับปรุงข้อแก้ไขต่างๆ มาโดยตลอด ผู้ศึกษาค้นควารู้สึกซาบซึ้งในพระคุณและความเมตตากรุณาของอาจารย์ทุกท่านเป็นอย่างยิ่งจึงขอกราบขอบพระคุณไว้ ณ ที่นี้

ขอกราบขอบพระคุณอาจารย์ทุกท่านที่ประสิทธิ์ประสาทความรู้แก่ผู้ศึกษาค้นคว้า ซึ่งจะได้นำความรู้ที่ได้รับไปใช้ในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้เกิดประโยชน์แก่ผู้เรียนต่อไป

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้อำนวยการโรงเรียน และคณะครูกลุ่มสาระการเรียนรู้ วิชาภาษาไทย โรงเรียนศรีอยุธยา ในพระอุปถัมภ์ ฯ ที่ให้ความช่วยเหลือ และอำนวยความสะดวกตลอดระยะเวลาในการดำเนินการทดลอง และขอขอบใจนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ทุกคนที่ให้ความร่วมมือในการทดลอง และเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้เป็นอย่างดี

ขอขอบพระคุณ เจ้าของเอกสารและงานวิจัยทุกท่าน ที่ผู้ศึกษาค้นคว้าได้นำมาอ้างอิงไว้ในการทำสารนิพนธ์ฉบับนี้

ท้ายสุดขอกราบขอบพระคุณคุณพ่อวิชาและคุณแม่เจริญศรี พรายยงค์ อีกทั้งเพื่อนๆ ทุกคนที่เป็นกำลังใจให้ตลอดระยะเวลาที่ศึกษาและทำงานศึกษาค้นคว้านี้

วิชุดา พรายยงค์

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ภูมิหลัง	1
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	3
ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า	3
ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า	3
นิยามศัพท์เฉพาะ	4
กรอบแนวคิดการวิจัย	5
สมมุติฐานการวิจัย	5
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	6
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวรรณคดีไทย เรื่อง ร่ายยาวมหา	
เวสสันดรชาดก กัณฑ์มัทรี	6
ความหมายของมหาเวสสันดรชาดก	6
ประวัติความเป็นมาของวรรณคดีเรื่องร่ายยาวมหาเวสสันดรชาดก	8
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง	10
ความหมายของชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง	10
แนวคิดและหลักการของชุดการเรียนรู้	12
ปรัชญาของชุดการเรียนรู้	13
วัตถุประสงค์ในการสร้างชุดการเรียนรู้	14
องค์ประกอบของชุดการเรียนรู้	15
ลักษณะของชุดการเรียนรู้ที่ดี	16
ขั้นตอนในการสร้างชุดการเรียนรู้	16
การสร้างแบบประเมินคุณภาพของชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองโดย	
ผู้เชี่ยวชาญ.....	18
บทบาทของครูในการใช้ชุดการเรียนรู้	19
ประโยชน์ของชุดการเรียนรู้	19
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับชุดการเรียนรู้	22
งานวิจัยในประเทศ	22
งานวิจัยต่างประเทศ	22
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้	23

สารบัญ (ต่อ)

บทที่		หน้า
4(ต่อ)	ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	23
	ประเภทของแบบทดสอบการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	24
	หลักเกณฑ์เบื้องต้นในการสร้างแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ...	24
	กระบวนการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	25
	งานวิจัยในประเทศที่เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	27
3	วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า	29
	ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	29
	เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง	29
	การสร้างและหาประสิทธิภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า	29
	การสร้างชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง	29
	การสร้างและหาคุณภาพแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชา	
	วรรณคดีไทย เรื่อง ร่ายยาวมหาเวสสันดรชาดก	30
	การเก็บรวบรวมข้อมูล	32
	สถิติที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า	33
4	ผลการศึกษาค้นคว้า	37
	สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	37
	การพัฒนาและหาประสิทธิภาพของชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง	37
	การเก็บรวบรวมข้อมูล	38
	การหาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง	
	วิชาวรรณคดีไทย เรื่อง ร่ายยาวมหาเวสสันดรชาดก กัณฑ์มัทรี	39
5	สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ	40
	ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	40
	ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า	40
	ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า	40
	การดำเนินการทดลอง	40
	การเก็บรวบรวมข้อมูล	42
	การวิเคราะห์ข้อมูล	42

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
5(ต่อ) สรุปผลการศึกษาค้นคว้า	43
การอภิปรายผล	43
ข้อเสนอแนะ	44
 บรรณานุกรม	 45
 ภาคผนวก	 50
ภาคผนวก ก.	51
ภาคผนวก ข.	53
ภาคผนวก ค.	55
ภาคผนวก ง.	78
 ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์	 101

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 แสดงแบบแผนการทดลอง	33
2 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาวรรณคดีไทย โดยใช้ด้วยชุดการเรียนรู้ เรื่อง ร่ายยาวมหาเวสสันดรชาดก กัณฑ์มัทรี ของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน	39
3 แสดงวิเคราะห์ค่าความเที่ยงตรงของชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง วิชาวรรณคดีไทย เรื่อง ร่ายยาวมหาเวสสันดรชาดก กัณฑ์มัทรี โดยผู้เชี่ยวชาญ ด้านเนื้อหา จำนวน 3 ท่าน	54
4 แสดงค่าความยากง่าย (p) และค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบ วัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง วิชาวรรณคดีไทย เรื่อง ร่ายยาวมหาเวสสันดรชาดก กัณฑ์มัทรี	66

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 พระพุทธเจ้าทรงแสดงมหาชาติ 13 กัณฑ์ ในสมาคมพระญาติสาวกวศ์ พระอริยสงฆ์	79
2 พระอินทร์ประทานพร 10 ประการแก่พระนางผุสดี	80
3 พระเวสสันดร พระราชนัดดาช้างเผือกขาวเมือง โกรธแค้นให้เนรเทศไปอยู่ เขาวงกต	81
4 พระเวสสันดร พระราชนัดดาและราชรถแก่พราหมณ์ที่ตามมาขออนอกเมือง	82
5 สีกษัตริย์ต้องเดินจง ตั้งพระทัยมุ่งตรงสู่เขาวงกต เพื่อจะทรงบำเพ็ญพรตเป็นฤๅษี	83
6 ชุชกได้นางอมิตตา ลูกสาวเพื่อนมาเป็นเมีย แทนเงินและทองตน ที่พ่อแม่นาง นำไปใช้หมด	84
7 ชุชก ชุกลักพริก โกหกพราหมณ์บุตร ว่าเป็นกลองไล่สาสน์ของพระเจ้า กรุงสุโขทัย	85
8 อัจจุตฤๅษีหลงเชื่อการมของชุชกเจ้าเล่ห์ เลียบอกทางไปสู่เขาวงกต	86
9 พระเวสสันดรตรัสเรียกลูกกัณหาชาติ ขึ้นจากสระ เพื่อนำไปให้ทานแก่ชุชก	87
10 พระนางมัทรีทรงประนมกรทูลวอนให้เทพเจ้า 3 สัตว์ที่มากันทางไว้	88
11 พระอินทร์จำแลงเป็นพราหมณ์มาขอนางมัทรี แล้วถวายคิน และประสาทพร 8 ประการ	89
12 เทวดาจำแลงเป็นพระเวสสันดร และนางมัทรี มาอัญชลึงกุมารให้เสวยนม ด้วยเมตตา	90
13 ทิ้งหกกษัตริย์ถึงวิสัญญีภาพสลบลง เมื่อได้พบหน้ากัน ณ พระอาศรม ที่เขาวงกต	91
14 หกกษัตริย์นำพยุหโยธาเสด็จกลับสู่พระนคร แล้วขึ้นครองนครเชตุรแทน พระราชบิดา	92

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

วรรณคดีเป็นสิ่งสร้างสรรค์อันล้ำค่าของมนุษย์ มนุษย์สร้างสรรค์ และสื่อสารเรื่องราวของชาติ วัฒนธรรม แสดงอารมณ์ความรู้สึกที่สะท้อนความเป็นไปของมนุษย์ ผ่านทางสำนวนภาษาที่มีความแตกต่างกันไปตามยุคสมัย การศึกษาวรรณคดีไทยเป็นสิ่งสำคัญสำหรับเยาวชน เพราะวรรณคดีเป็นสิ่งที่แสดงถึงวัฒนธรรมประจำชาติไทย ทั้งทางด้านสภาพสังคม ขนบธรรมเนียมประเพณี ภูมิปัญญาไทย การเมืองและการปกครอง อีกทั้งยังเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นความเจริญของสังคมนั้นๆ วรรณคดีทำให้เราทราบความเป็นไปของคนรุ่นก่อน

วรรณคดียังมีประโยชน์อีกหลายประการ เช่น ประโยชน์ด้านภาษาทำให้เรารู้ว่าภาษาของเรา มีพัฒนาการถึงระดับใด เนื่องจากวรรณคดีเกิดจากการใช้ภาษาที่สร้างสรรค์ ประณีต สามารถแสดงอารมณ์ความรู้สึกได้ไพเราะเมื่อเข้าใจภาษาในวรรณคดีแล้ว อาจนำถ้อยคำสำนวนเหล่านั้นมาใช้เป็นแนวทางในงานประพันธ์อื่นๆ ได้ ประโยชน์ในด้านศิลปะ ซึ่งศิลปะทำให้เกิดความเข้าใจจิตใจของมนุษย์ในลักษณะที่ประณีตละเอียด การเรียนวรรณคดีสามารถบอกได้ถึงสถาปัตยกรรมศาสตร์ของชาติยุคสมัยต่างๆ ที่สอดแทรกอยู่ในวรรณคดีในรูปแบบต่างๆ เช่น บ้านเรือนไทย ปราสาทราชวัง โบสถ์ วิหาร ทำให้ได้เรียนรู้เกี่ยวกับศิลปะแขนงต่างๆ ของชาติที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ประโยชน์ในด้านเข้าใจชีวิต การอ่านวรรณคดีเป็นการศึกษาความจริงอย่างหนึ่งในชีวิตมนุษย์ เช่น การทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว การดิ้นรนต่อสู้ชีวิต ตัวอย่างการดำเนินชีวิตของตัวละครที่สอดแทรกอยู่ในวรรณคดีเรื่องต่างๆ

ด้วยเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่า วรรณคดีเป็นงานสร้างสรรค์ของมนุษย์ เป็นสื่อถ่ายทอดอารมณ์ ความรู้สึกนึกคิดของกวีที่สะท้อนให้เห็นสภาพชีวิตความเป็นอยู่ของคนในสังคมเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรม วรรณคดีมีคุณค่าต่อจิตใจ เป็นสิ่งที่น่าภูมิใจ และควรแก่การอนุรักษ์ไว้เป็นมรดกของชาติ เยาวชนควรได้เรียนรู้วรรณคดีตามวัย และความสามารถของแต่ละคน เพื่อจะได้รับประโยชน์จากคุณค่าของวรรณคดีทุกด้านมากที่สุด กระทรวงศึกษาธิการ (หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544) ได้เห็นความสำคัญของวรรณคดีจึงกำหนดให้มีการจัดทำสาระในมาตรฐานการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย เป็นสาระที่ 5 วรรณคดีและวรรณกรรม โดยมีมาตรฐาน ท. 5.1 เข้าใจ และแสดงความคิดเห็น วิเคราะห์วรรณคดี และวรรณกรรมไทยอย่างเห็นคุณค่า และนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง

สำหรับการจัดการเรียนการสอนวรรณคดี กระทรวงศึกษาธิการกำหนดให้ในแต่ละช่วงชั้นเรียนวรรณคดี ซึ่งในช่วงชั้นที่ 4 ได้กำหนดให้เรียนวรรณคดีเรื่อง ร่ายยาวมหา

เวสสันดรชาดก กัณฑ์มัทรี ซึ่งเป็นวรรณคดีที่เกี่ยวข้องกับศาสนา มีความไพเราะงดงามทางด้านวรรณศิลป์ มีจุดมุ่งหมาย เพื่อนำหลักธรรมในพุทธศาสนา มาเทศนาสั่งสอนประชาชน กล่าวถึงพระโพธิสัตว์ ได้เสวยพระชาติสุดท้ายเป็นพระเวสสันดรที่บำเพ็ญทานบารมี เพื่อนำไปสู่การบรรลุพระโพธิญาณเป็นการเสวยพระชาติครั้งสำคัญเรียกว่า มหาชาติ ซึ่งสืบเนื่องเป็นประเพณีการเทศน์มหาชาติที่เป็นขนบธรรมเนียมประเพณีของไทย

แม้ว่า หลักสูตรได้ให้ความสำคัญต่อการเรียนการสอนวรรณคดีดังที่กล่าวมา แล้วแต่สภาพการเรียนการสอนวรรณคดีในปัจจุบัน ยังประสบปัญหาหลายประการ เช่น นักเรียนไม่เห็นความสำคัญของวรรณคดีไทย เห็นว่า ไม่มีประโยชน์ ไม่สนใจในการเรียนส่งผลให้ผลการเรียนของนักเรียนยังไม่เป็นที่น่าพอใจมีสาเหตุหลายอย่าง แต่ที่มีผลต่อการเรียนของนักเรียนเป็นอย่างมาก คือ การจัดกระบวนการเรียนการสอนของครูผู้สอน เพราะครูยังใช้รูปแบบการสอนที่ยึดตัวครูเป็นหลัก ครูมักใช้สื่อการสอนไม่หลากหลายใช้วิธีการสอนเดียวกันหมดทั้งชั้นเรียน เมื่อนักเรียนเรียนโดยขาดสิ่งจูงใจในการเรียน รวมทั้งกิจกรรมการเรียนการสอนไม่น่าสนใจ ทำให้นักเรียนมีเจตคติไม่ดีต่อการเรียนวิชาภาษาไทยดังนั้น ในการเรียนวิชาภาษาไทยจำเป็นต้องอย่างยั้งที่ครูผู้สอน จะต้องจัดกระบวนการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับเนื้อหาวิชา เพื่อจะให้ผลการเรียนรู้ของนักเรียนตรงตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ (สุจริต เพียรชอบ. 2536: 11 – 12) จากปัญหาดังกล่าว การจัดการเรียนการสอน จึงมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการส่งเสริมให้นักเรียนอยากเรียน ตั้งใจเรียนและเกิดการเรียนรู้ ถ้าผู้สอนใช้วิธีที่ดี และเหมาะสม (ลออ การุณยะวณิช และคนอื่นๆ. ม.ป.ป.: 44) นอกจากนี้ ควรมีการนำสื่อการเรียนและวิธีการใหม่ๆ มาใช้ในกระบวนการเรียนการสอนให้มากขึ้น โดยมีการพิจารณาสื่อ และเทคนิคที่สอดคล้องกับสภาพการเรียนรู้ที่มีเป็นพื้นฐาน สำหรับเทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่ที่นำมาใช้นั้นมีด้วยกันหลายรูปแบบ เช่น การจัดศูนย์การเรียนรู้ บทเรียนโมดูล บทเรียนสำเร็จรูป ชุดการสอนมินิคอร์สและชุดการเรียนรู้ (อุษาวรรณ ปาลียะ. 2543: 2) เป็นต้น

ชุดการเรียนรู้เป็นนวัตกรรมทางการศึกษาที่ช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเอง ผู้เรียนมีอิสระในการเรียน ผู้เรียนจะเรียนแต่ละชุดเร็ว หรือช้า ตามความสามารถของตน โดยไม่ต้องแข่งกับผู้อื่น และผู้เรียนที่เรียนได้เร็วก็ใช้เวลาในการเรียน ตามความสามารถโดยไม่ต้องรอผู้อื่น ผู้เรียนสามารถเลือกสื่อการเรียน วิธีการเรียนและกำหนดเวลาที่จะประเมินผลให้ตนเองได้ ขณะที่ผู้เรียนสามารถเรียนด้วยตนเองตามลำพัง หรือจะปรึกษาหารือ ทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อน หรือขอคำแนะนำจากครูก็ได้ ซึ่งเป็นการตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคลได้ดีการเรียนรู้ด้วยตนเองเป็นรูปแบบการเรียนรายบุคคล ที่ผู้เรียนมีอิสระในการเรียน เป็นผู้นำตนเองและเป็นผู้กระบวนการพัฒนาที่มุ่งเน้นคุณค่าของคน คือ การตัดสินใจ การตัดสินใจคุณค่าและการกระทำด้วยตนเอง มีการจัดหน่วยการเรียนรู้กระทำอย่างเป็นระบบ มีการใช้สื่อการเรียนแบบสื่อประสมและการประเมินจะเป็นรายบุคคลเพื่อนำมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ไม่นำไปเปรียบเทียบกับบุคคลหรือกับกลุ่มอื่น (วิชัย วงษ์ใหญ่. 2525: 17)

ชุดการเรียนรู้จัดว่า เป็นสื่อประสม (Multi-media) ที่จัดไว้เป็นชุดๆ บรรจุในซอง กล่องหรือกระเป๋า ในการสร้างจะใช้วิธีระบบเป็นหลัก จึงทำให้มั่นใจได้ว่า ชุดการเรียนรู้จะช่วยให้ผู้เรียนได้รับความรู้ (บุญเกื้อ คอรวาเวช. 2530: 17) เพราะการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยใช้สื่อหลายๆ อย่าง เช่น ภาพโปสเตอร์ รูปภาพ เป็นต้น จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพของครู และการเรียนของผู้เรียน เพราะสื่อประสมที่จัดไว้เป็นระบบการแปรเปลี่ยนกิจกรรมและช่วยรักษาระดับความสนใจของผู้เรียนตลอดเวลา ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้และคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลช่วยจัดปัญหาขาดแคลนครู ช่วยให้ผู้สอนและผู้เรียนมีความมั่นใจในการเรียนการสอน ช่วยให้ครูวัดผลได้ตรงตามจุดมุ่งหมาย (บัญชา นิยมแก้ว. 2540: 4)

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะพัฒนาชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง วิชาวรรณคดีไทย เรื่อง ร่ายยาวมหาเวสสันดรชาดก กัณฑ์มัทรี ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 เพื่อเป็นแนวทางในการแก้ปัญหาการเรียนการสอนให้เกิดผลดีและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อพัฒนาชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองวิชาวรรณคดีไทยเรื่อง ร่ายยาวมหาเวสสันดรชาดก กัณฑ์มัทรี
2. เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวรรณคดีไทย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5
3. เพื่อหาประสิทธิภาพของชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง วิชาวรรณคดีไทย เรื่อง ร่ายยาวมหาเวสสันดรชาดก กัณฑ์มัทรี

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

ผลจากการศึกษาได้ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง วิชาวรรณคดีไทย เรื่อง ร่ายยาวมหาเวสสันดรชาดก กัณฑ์มัทรี ที่มีประสิทธิภาพอันเป็นแนวทางในการพัฒนาชุดการเรียนรู้ภาษาไทย ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนศรีอยุธยา ฯ เขตราชเทวี กรุงเทพมหานคร ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2549 จำนวน 10 ห้องเรียน รวมนักเรียน 400 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

จากโรงเรียนศรีอยุธยา เขตราชเทวี กรุงเทพมหานคร ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2549 จำนวน 1 ห้อง จำนวนนักเรียน 40 คน ได้มาจากการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling)

3. ตัวแปรที่ศึกษา

3.1 ตัวแปรต้น

ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองวิชาวรรณคดีไทยเรื่องร่ายยาวมหาเวสสันดรชาดก กัณฑ์มัทรี

3.2 ตัวแปรตาม

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีไทยเรื่องร่ายยาวมหาเวสสันดรชาดก กัณฑ์มัทรี

4. ระยะเวลาที่ใช้ในการทดลอง

ระยะเวลาที่ใช้ในการทดลองจะเป็นการทดลองในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2549 ใช้เวลาในการทดลอง 14 คาบ คาบละ 50 นาที โดยแบ่งเป็น ทดสอบก่อนเรียน (Pre-test) 1 คาบ ดำเนินการทดลอง 12 คาบ และทดสอบหลังเรียน (Post-test) 1 คาบ

5. เนื้อหาที่ใช้ในการทดลอง

เนื้อหาที่ใช้ในการทดลองครั้งนี้ เป็นเนื้อหาวิชาวรรณคดีไทย เรื่อง ร่ายยาวมหาเวสสันดรชาดก กัณฑ์มัทรี

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง หมายถึง นวัตกรรมทางการศึกษาที่ช่วยให้นักเรียนเรียนรู้ด้วยตนเอง นักเรียนมีอิสระในการเรียนมากกว่าในชั้นเรียนปกติ นักเรียนจะเรียนแต่ละชุดเร็วหรือช้าตามความสามารถของของตัวเอง โดยไม่ต้องแข่งขันกับผู้อื่น หรือไม่ต้องรอคอยผู้อื่น รูปแบบของการให้ความรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยให้ผู้เรียนมีโอกาสนิสื่อต่างๆ ภายในชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองประกอบด้วย คู่มือการใช้ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง บัตรคำสั่ง บัตรกิจกรรม พร้อมเฉลย บัตรเนื้อหา บัตรแบบฝึกหัดพร้อมเฉลย และสื่อต่างๆ ประกอบด้วยรูปภาพที่จัดขึ้นให้ผู้เรียน เรียนได้ตามเวลาที่ต้องการตามความสามารถและอัตราการเรียนรู้ของตนเอง ผู้เรียนจะได้ศึกษาเนื้อหาที่เรียงลำดับไว้แล้ว และทำการประเมินผลซึ่งสามารถรับทราบข้อมูลย้อนกลับได้จากบัตรเฉลย

2. ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง เรื่อง ร่ายยาวมหาเวสสันดรชาดก กัณฑ์มัทรี แบ่งเนื้อหาออกเป็นเนื้อหาย่อยๆ โดยผู้วิจัยแบ่งออกได้ตามสาระการเรียนรู้ 5 สาระ ได้แก่ สาระที่ 1 การอ่าน สาระที่ 2 การเขียน สาระที่ 3 การฟัง การดู การพูด สาระที่ 4 หลักการใช้ภาษา สาระที่ 5 วรรณคดีและวรรณกรรม รวมทั้งหมด 6 ชุด ภายในชุดการเรียนรู้แต่ละชุด ประกอบด้วย คู่มือการใช้ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง บัตรคำสั่ง บัตรกิจกรรม พร้อมเฉลย

บัตรเนื้อหา บัตรแบบฝึกหัดพร้อมเฉลย และสื่อต่างๆ เช่น รูปภาพ ที่จัดขึ้นให้ผู้เรียน ผู้เรียนจะได้ศึกษาเนื้อหาที่เรียงลำดับไว้แล้ว และทำการประเมินผล ซึ่งสามารถรับทราบข้อมูลย้อนกลับได้จากบัตรเฉลย

3. ประสิทธิภาพของชุดการเรียนรู้ หมายถึง การนำชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองที่ผู้วิจัยได้ค้นคว้าสร้างขึ้นไปทดลองใช้และปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้ได้ประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80

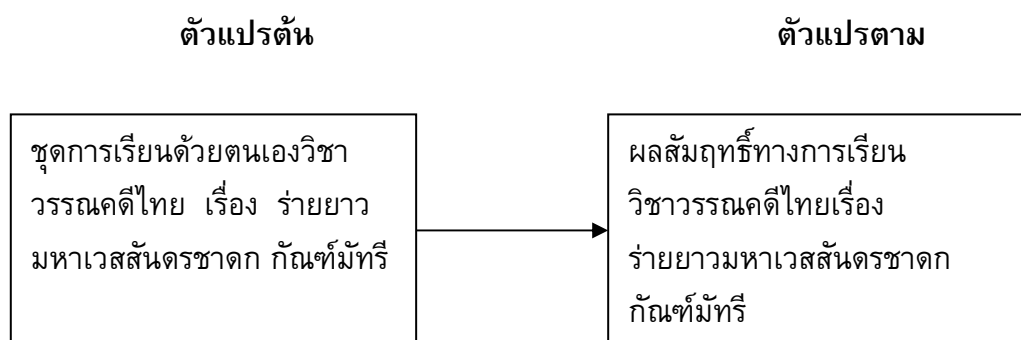
80 ตัวแรก หมายถึง ร้อยละของค่าเฉลี่ยที่ได้จากการทำแบบฝึกหัด ระหว่างเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองไม่ต่ำกว่า 80

80 ตัวหลัง หมายถึง ร้อยละของค่าเฉลี่ยที่ได้จากการทำแบบทดสอบหลังเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองไม่ต่ำกว่า 80

4. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ความรู้ ความจำ ความเข้าใจ การนำไปใช้ การวิเคราะห์ สังเคราะห์ ประเมินค่า ในเรื่องรายยาวมหาเวสสันดรชาดก กัณฑ์มัทรี ของนักเรียนหลังจากการเรียนรู้ด้วยชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ซึ่งวัดได้จากแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

5. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง รายยาวมหาเวสสันดรชาดก กัณฑ์มัทรี หมายถึง แบบทดสอบที่วัดความรู้ ความจำ ความเข้าใจ การนำไปใช้ การวิเคราะห์ สังเคราะห์ ประเมินค่าในเรื่อง รายยาวมหาเวสสันดรชาดก กัณฑ์มัทรี ซึ่งผู้วิจัยสร้าง และได้ผ่านการทดลองหาคุณภาพแล้ว

กรอบแนวคิดการวิจัย

สมมุติฐานการวิจัย

นักเรียนที่เรียนด้วยชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง วิชาวรรณคดีไทย เรื่อง ร่ายยาวมหาเวสสันดรชาดก กัณฑ์มัทรี มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าก่อนการทดลอง

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาและค้นคว้างานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตามลำดับหัวข้อต่อไปนี้

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับวรรณคดีเรื่องร่ายยาวมหาเวสสันดรชาดก กัณฑ์มัทรี
 - 1.1 ความหมายของมหาเวสสันดรชาดก
 - 1.2 ประวัติความเป็นมาของเรื่องร่ายยาวมหาเวสสันดรชาดก
2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง
 - 2.1 ความหมายของชุดการเรียนรู้
 - 2.2 แนวคิดและหลักการของชุดการเรียนรู้
 - 2.3 ปรัชญาของชุดการเรียนรู้
 - 2.4 วัตถุประสงค์ในการสร้างชุดการเรียนรู้
 - 2.5 องค์ประกอบของชุดการเรียนรู้
 - 2.6 ลักษณะของชุดการเรียนรู้ที่ดี
 - 2.7 ขั้นตอนในการสร้างชุดการเรียนรู้
 - 2.8 บทบาทของครูในการใช้ชุดการเรียนรู้
 - 2.9 ประโยชน์ของการใช้ชุดการเรียนรู้
 - 2.10 งานวิจัยในประเทศและต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับชุดการเรียนรู้
3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
 - 3.1 ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
 - 3.2 ประเภทของแบบทดสอบการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
 - 3.3 หลักเกณฑ์เบื้องต้นในการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
 - 3.4 กระบวนการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
 - 3.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวรรณคดีไทย เรื่อง ร่ายยาวมหาเวสสันดรชาดก กัณฑ์มัทรี

1.1 ความหมายของมหาเวสสันดรชาดก

ชาดก พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ให้ความหมายของคำว่า ชาดก ไว้ว่า “เรื่องพระพุทธเจ้าที่มีมาในชาติก่อนๆ ตามที่กล่าวไว้ในคัมภีร์ชื่อนี้ ชื่อคัมภีร์ในพระพุทธศาสนาส่วน 1 ใน 9 ส่วนที่เรียกว่า นวังคสัตตกถา”

มหาชาติ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ให้ความหมายของคำว่า มหาชาติว่า “เรียกเวสสันดรชาดกว่า มหาชาติมี 13 กัณฑ์ การมีเทศน์เรื่อง

มหาเวสสันดรชาดก เรียกว่า มีเทศน์มหาชาติ”

เวสสันดร พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ให้ความหมายคำว่า เวสสันดรว่า “ พระนามพระโพธิสัตว์ชาติที่ 10 ในทศชาติ โดยปริยายหมายถึงผู้ที่มีใจกว้างขวาง ชอบให้ของแก่ผู้อื่นอย่างไม่มีขอบเขตจำกัด”

มหาชาติ หมายถึง การเกิดครั้งที่ยิ่งใหญ่ ใช้เรียกเฉพาะ พระชาติที่เป็น พระเวสสันดร เท่านั้น เป็นพระชาติสุดท้ายของพระโพธิสัตว์ เป็นชาติที่ได้บำเพ็ญบารมี ครบ 10 ประการ บารมี 10 ประการ ที่ได้บำเพ็ญในพระชาติสุดท้าย คือ

1. ทาน บำเพ็ญบุตรทานบารมีในกัณฑ์กุมาร
 บำเพ็ญทานทานบารมี (ทาน หมายถึง เมีย) ในกัณฑ์สักกบรรพ
 บำเพ็ญสัตตชาดกมหาทานในทานกัณฑ์
2. ศีล บำเพ็ญระหว่างทรงเป็นฉรรวาส
3. เนกขัมมะ บำเพ็ญบรรพชาที่เขาวงกต
4. ปัญญา ทรงดำริในการให้ทานเมื่อแรกประสูติ จนเสด็จกลับจากเขาวงกต
 เข้าเมืองสีพี ทรงเห็นประโยชน์ของสรรพสัตว์ทั้งปวง
5. วิริยะ บำเพ็ญขณะประทับอยู่ในราชสมบัติ ได้เสด็จโรงงานทุกวันพระ
6. ขันติ ทรงอดกลั้นถึงแม้จะถูกเนรเทศออกจากเมือง หรือตอนชุกเขี่ยนดี
 สONGกุมาร
7. สัจจะ ตรัสจะให้ทานอะไรก็จะทรงกระทำตามที่ตรัสทุกประการ แม้แต่
 บุตรทานทาน
8. อธิษฐาน ทรงยกสองกุมารให้แก่ชุก ทรงอธิษฐานหวังนิพพานเป็นที่ตั้ง
9. เมตตา ทรงแผ่เมตตาขณะออกบรรพชา ทำให้สัตว์ทั้งหลายในบริเวณ
 เขาวงกตเมตตา ไม่ทำร้ายกันและกัน
10. อุเบกขา บำเพ็ญอุเบกขา ตั้งพระทัยมั่นคง ไม่พิโรธแก่ชุก

มหาชาติกลอนเทศน์เหล่านี้เป็นที่นิยมกันมาก จึงได้มีสำนวนต่างๆ ขึ้นหลาย สำนวน ต่อมาเมื่อ พ.ศ. 2444 กรมศึกษาธิการ สมัยพระยาวิสุทธิสุริยศักดิ์ (เจ้าพระยา พระเสด็จสุนทรหบดี หรือ ม.ร.ว. เปีย มาลากุล) เป็นอธิบดีได้รวบรวมมหาชาติกลอนเทศน์ ทุกสำนวนเท่าที่หาได้มาทำการคัดเลือก โดยผู้ทรงคุณวุฒิคัดเลือกสำนวนดีเด่นแต่ละกัณฑ์ได้ ครบทั้ง 13 กัณฑ์ มาจัดพิมพ์รวมเล่ม เรียกว่า ร่ายยาวมหาเวสสันดรชาดก

ร่ายยาวมหาเวสสันดรชาดกที่ได้รับการคัดเลือกมีดังต่อไปนี้

กัณฑ์	จำนวนคาถา	สำนวนของผู้แต่งที่ได้รับการคัดเลือก
ทศพร	19	สมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมพระปรมานุชิตชิโนรส
หิมพานต์	134	สมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมพระปรมานุชิตชิโนรส
ทานกัณฑ์	209	สำนักวัดถนน
วนปเวสน์	57	พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว
ชูชก	79	สำนักวัดสังข์กระจาย
จุลพน	35	พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว
มหาพน	80	พระเทพโมลี (กลิ่น)
กุมาร	101	เจ้าพระยาพระคลัง (หน)
มัทรี	90	เจ้าพระยาพระคลัง (หน)
ลักกบรรพ	43	พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว
มหาราช	69	สมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมพระปรมานุชิตชิโนรส
ฉกษัตริย์	36	สมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมพระปรมานุชิตชิโนรส
นครกัณฑ์	48	สมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมพระปรมานุชิตชิโนรส

(รวม 1000 คาถา) กวีผู้รจนาเรื่องมหาเวสสันดรชาดก มีจุดมุ่งหมาย คือ นำไปเทศน์ให้ประชาชนฟัง

1.2 ประวัติความเป็นมาของวรรณคดีเรื่องร่ายยาวมหาเวสสันดรชาดก

มูลเหตุที่เกิดเรื่องมหาเวสสันดรชาดก เมื่อพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เสด็จไปโปรดพระราชบิดา และพระประยูรญาติ ที่กรุงกบิลพัสดุ์ มีพระประยูรญาติส่วนหนึ่ง ซึ่งมีอายุสูงมากกว่า เกิดทิวมนะไม่ยอมถวายบังคม พระพุทธองค์จึงทรงแสดงอิทธิปาฏิหาริย์ ให้บังเกิดฝนโบกขรพรรษตกลงมาทำให้พระประยูรญาติเหล่านั้นคลายจากทิวมนะ ถวายนมัสการพระพุทธองค์กันทั่วหน้า ฝนโบกขรพรรษ เป็นน้ำฝนเหมือนน้ำบิบบัวมีลักษณะสีแดงบริสุทธิ์ หากผู้ใดไม่ปรารถนาจะให้ถูกต้องกายก็จะเป็นไปตามความประสงค์ เมื่อตกลงมาแล้วก็ไหลสู่ใต้พื้นดิน พระสงฆ์สาวกเห็นเหตุการณ์เป็นอัศจรรย์ จึงทูลถามถึงเรื่องฝนโบกขรพรรษ ว่า เคยเกิดขึ้นมาก่อนหรือไม่ พระพุทธองค์ตรัสว่า เคยเกิดขึ้นเมื่อครั้งที่พระพุทธองค์เสวยพระชาติเป็นพระเวสสันดรโพธิสัตว์พระสงฆ์สาวกทูลอาราธนา พระพุทธองค์จึงได้เทศนาเรื่องมหาเวสสันดรชาดกขึ้น

หมายเหตุ ฝนโบกขรพรรษเคยตกลงในมนุษยโลก 2 ครั้ง ครั้งแรก ตกขณะที่พระเวสสันดร พระนางมัทรี พระชาลี พระกัณหา พระเจ้าสญชัย และพระนางเจ้าผู้สุทนต์

กษัตริย์ทั้งหกได้พบกันที่บริเวณเขาวงกต ครั้งที่ 2 เมื่อพระพุทธองค์เสด็จไปทรงแสดง พระธรรมเทศนา โปรดพระพุทธบิดา และพระประยูรญาติที่นิโครธาราม กรุงกบิลพัสดุ์ การที่ฝนโบกขรพรรษตกครั้งนี้เอง เป็นเหตุให้พระพุทธองค์ทรงเทศนานาเรื่องมหาเวสสันดร ชาดก แก่พระสงฆ์ที่นิโครธาราม

เรื่องเวสสันดรชาดกที่ปรากฏ ในคัมภีร์ชาดก ถือเป็นชาดกเรื่องสุดท้ายในนิบาต ชาดก 550 เรื่อง ที่เชื่อกันมาแต่โบราณว่าเป็นพุทธพจน์ ชาดกเรื่องนี้ด้วยคำประพันธ์ประเภท จันท์ภาษาบาลีจำนวน 1,000 คาถา หรือที่เรียกว่า คาถาพัน ซึ่งประกอบด้วยปฏยาวัตจันท์ เป็นส่วนใหญ่ จันท์ทั้ง 1,000 คาถา ดังกล่าว มีลักษณะเป็นคำพูดของบุคคลต่างๆ แต่ไม่มี คำอธิบายว่า เป็นคำพูดของบุคคลใดบ้าง และไม่มีเนื้อเรื่องประกอบ (สุภาพรณ ฒ บางช้าง. **ม.ป.ป.**: 119)

ด้วยเหตุที่เรื่องเวสสันดรชาดกมีความสำคัญดังกล่าว พุทธศาสนิกชนไทยจึงนิยม เรียกชาดกเรื่องนี้อีกชื่อหนึ่งว่า มหาชาติ หมายถึง พระชาติที่ยิ่งใหญ่ คำว่า มหาชาติ นี้เป็น คำที่ใช้อยู่ในหมู่คนไทยเท่านั้น และไม่ปรากฏว่า มีชาติใดที่เรียกเวสสันดรว่ามหาชาติอีก (สุนีย์ ขวนสนิท. :3)

หลักฐานการใช้คำว่า มหาชาติที่เก่าแก่ที่สุดพบในศิลาจารึกหลักที่ 3 ศิลาจารึก นครชุม สมัยสุโขทัย พ.ศ. 1900 (กรมศิลปากร. :31)

คนไทยผู้เป็นพุทธศาสนิกชนเอาใจใส่ต่อเรื่องราวของทศชาติชาดกยิ่งนัก มีการ เทศนากันเป็นประจำ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เวสสันดรชาดก ซึ่งเรียกว่า มหาชาตินั้นในสมัย อยุรยา พระมหากษัตริย์ถึงแก่จณารุขึ้นเรียกว่า มหาชาติคำหลวง และในสมัยรัตนโกสินทร์ก็ได้ รจนากันอย่างวิจิตรพิสดาร เพื่อสำหรับเทศนากันในวันออกพรรษา พระสงฆ์แต่ละองค์ก็จะเทศน์ กัน องค์กรละกัน เช่น ผู้เทศน์กัณฑ์มัทรี จะต้องเทศน์ให้เสร็จสลดจนคนร้องไห้ จึงจะเรียกว่า เก่งแท้

มหาชาติกลอนเทศน์ หรือ ร่ายยาวมหาเวสสันดรชาดก กวีผู้มีความสามารถได้ คิดแต่งมหาชาติสำนวนของตนขึ้นใหม่ อาจเป็นบางกัณฑ์ที่พอใจหรือครบทั้ง 13 กัณฑ์ ใช้คำ ประพันธ์เป็นร่ายยาว วางคาถาคัดลั่นคลึงกับกาพย์มหาชาติ แต่รวบรัดให้สั้นเพื่อให้เทศน์จบ ภายใน 1 วัน เรียกว่า มหาชาติกลอนเทศน์ มหาชาติกลอนเทศน์เหล่านี้เป็นที่นิยมกันมาก จึงได้มีสำนวนต่างๆขึ้นหลายสำนวน ต่อมาเมื่อ พ.ศ. 2444 กรมศึกษาธิการ สมัยพระยาวิสุทธิ สूरียศักดิ์ (เจ้าพระยาพระเสด็จสุนทรวิปัติ หรือ ม.ร.ว. เปีย มาลากุล) เป็นอธิบดี ได้รวบรวม มหาชาติกลอนเทศน์ทุกสำนวนเท่าที่หาได้มาทำการคัดเลือกโดยผู้ทรงคุณวุฒิ คัดเลือกสำนวน ดีเด่น แต่ละกัณฑ์ได้ครบทั้ง 13 กัณฑ์ มาจัดพิมพ์รวมเล่ม เรียกว่า ร่ายยาวมหาเวสสันดรชาดก (นริศร์ เลี่ยมทอง. :17)

กวีสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น ยังคงนิยมแต่งมหาชาติ ด้วยรูปแบบ คำประพันธ์ ประเภทร่ายยาว เช่นเดียวกับ กวีสมัยกรุงศรีอยุธยาตอนปลาย ทำให้เกิด มหาชาติกลอนเทศน์ หรือร่ายยาวมหาเวสสันดรชาดกเพิ่มขึ้นอีกหลายสำนวน ซึ่ง

กระทรวงศึกษาธิการ ได้คัดเลือกสำนวนที่ดีที่สุดของกวีสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นมารวบรวม และจัดพิมพ์เป็นแบบเรียนในปี พ.ศ. 2452 โดยใช้ชื่อว่า มหาเวสสันดรชาดก ฉบับ 13 กัณฑ์ (กุหลาบ มลลิกะมาส. : 155)

หนังสือมหาเวสสันดรชาดก 13 กัณฑ์ เป็นหนังสือทางศาสนา แต่งขึ้น เพื่อให้เห็นการบำเพ็ญบารมีอย่างหนึ่ง คือ ทานบารมีของพระโพธิสัตว์ เพื่อปลูกฝังนิสัยคนให้ยึดถือ การให้ทานว่าเป็นกุศลอันเลิศ การประพันธ์ทุกๆ กัณฑ์ กวีช่างร้อยกรองถ้อยคำให้มีรสตรึงใจ อย่างซึ่ง เกิดอารมณ์เปลี่ยนแปลงไปตามเรื่องราว

จากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับวรรณคดีไทย เรื่อง ร่ายยาวมหาเวสสันดรชาดก กัณฑ์มัทรี ทำให้ทราบว่า มีผู้ให้ความสนใจในการศึกษาวรรณคดีไทย เรื่อง ร่ายยาว มหาเวสสันดรชาดก เป็นจำนวนมาก ทั้งทางด้านการศึกษาค้นคว้า ภาษา ศิลปะการประพันธ์ และวิธีการสอนรูปแบบต่างๆ แต่ยังไม่見มีผู้ศึกษาเรื่องร่ายยาวมหาเวสสันดรชาดกในรูปแบบชุด การเรียน ดังนั้น จึงมีความน่าสนใจที่จะมีการพัฒนาชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง วิชาวรรณคดีไทย เรื่อง ร่ายยาวมหาเวสสันดรชาดก กัณฑ์มัทรี เพื่อเป็นประโยชน์ในการเรียนการสอน วิชา วรรณคดีไทย ต่อไป

2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง

2.1 ความหมายของชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง

ชัยยงค์ พรหมวงศ์ และคนอื่นๆ. 2523: 60 ; นิพนธ์ สุขปรดี. 2525: 77 ; วาสนา ชาวหา. 2525: 139 – 140 และ วิชัย วงษ์ใหญ่. 2525: 192) ได้กล่าวถึง ชุด การเรียนว่า ชุดการเรียนรู้เป็นสื่อทางการศึกษาที่มีคุณค่าทางการจัดการเรียนการสอนหลาย ประการเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้ครูดำเนินการสอนไปตามลำดับขั้นตอนช่วยแก้ปัญหาการขาด แคลนครูได้บางโอกาส ช่วยถ่ายทอดเนื้อหาหรือประสบการณ์ที่ซับซ้อนเป็นนามธรรมสูงได้ ช่วยให้การเรียนการสอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น ผู้เรียนได้มีโอกาสปฏิบัติกิจกรรม ด้วยตนเอง ช่วยส่งเสริมการศึกษารายบุคคล ผู้เรียนได้เรียนตามความสนใจตามเวลา และ โอกาสที่อำนวย

บุญเกื้อ ควรหาเวช (2530: 17) กล่าวว่า ชุดการเรียนรู้จัดว่า เป็นสื่อประสม (Multi-media) จัดไว้เป็นชุดๆ บรรจุในซอง กล่องหรือกระเป๋า ในการสร้างจะใช้วิธีระบบเป็น หลัก จึงทำให้มั่นใจได้ว่าชุดการเรียนรู้จะช่วยให้ผู้เรียนได้รับความรู้

บัญชา นิยมแก้ว (2540: 4) กล่าวว่า การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยใช้ สื่อหลายๆ อย่าง เช่น ภาพโปสเตอร์ รูปภาพ เป็นต้น จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพของครูและ การเรียนของผู้เรียน เพราะสื่อประสมที่จัดไว้เป็นระบบการแปรเปลี่ยนกิจกรรม และช่วยรักษา ระดับความสนใจของผู้เรียนตลอดเวลา ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้และคำนึงถึงความแตกต่าง ระหว่างบุคคล ช่วยขจัดปัญหาขาดแคลนครู ช่วยให้ผู้สอนและผู้เรียนมีความมั่นใจในการเรียน

การสอน ช่วยให้ครูวัดผลได้ตรงตามจุดมุ่งหมาย

วิชย วงษ์ใหญ่ (2525: 17) กล่าวว่า การเรียนรู้ด้วยตนเองเป็นรูปแบบการเรียนรู้รายบุคคลที่ผู้เรียนมีอิสระในการเรียน เป็นผู้นำตนเองและเป็นกระบวนการพัฒนาที่มุ่งเน้นคุณค่าของคน คือ การตัดสินใจ การตัดสินใจคุณค่าและการกระทำด้วยตนเอง มีการจัดหน่วยการเรียนรู้กระทำอย่างเป็นระบบ มีการใช้สื่อการเรียนแบบสื่อประสมและการประเมินจะเป็นรายบุคคล เพื่อนำมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ไม่นำไปเปรียบเทียบกับบุคคลหรือกับกลุ่มอื่น

สมิท (Smith. 1973: 24 – 25) ได้อธิบายเกี่ยวกับชุดการเรียนรู้ว่า ในการใช้ชุดการเรียนรู้ เราจะต้องยอมให้นักเรียนได้มีโอกาสเรียนข้ามชั้นชุดการเรียนรู้ในบางหน่วยได้ เมื่อนักเรียนมีพื้นความรู้ หรือสอบได้ตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้ และจะต้องยอมให้นักเรียนได้มีโอกาสตรวจผลความก้าวหน้าของตนเองก่อนที่จะวัดผล ในการจัดกิจกรรมให้นักเรียนนั้นจะต้องจัดหาสิ่งอำนวยความสะดวกและหาวิธีการต่างๆ ให้นักเรียนด้วย เพื่อที่จะให้การเรียนนั้นได้บรรลุเป้าหมาย เช่น

1. ใช้สื่อหลายๆ อย่าง เพื่อให้เกิดประสบการณ์ทางการเรียนดีขึ้น
2. หาวิธีการหลายๆ รูปแบบ โดยมีจุดประสงค์และกระบวนการหลายอย่าง
3. แบ่งเนื้อหาออกเป็นขั้นตอนตามลำดับความยากง่าย
4. จัดหากิจกรรมหลายๆ อย่างให้นักเรียนได้เลือก และมีส่วนร่วมในบทเรียน

นอกจากนี้ สมิท ยังได้อธิบายเพิ่มเติมอีกว่า ชุดการเรียนรู้ที่ดีนั้นจะต้องมีสิ่งดึงดูดความสนใจของผู้เรียน เช่น มีสีสันต่างๆ มีภาพประกอบตามความจำเป็น มีการรวบรวมสื่อและเรื่องราวต่างๆ ใส่กล่องเล็กๆ ที่เหมาะสม จะทำให้เกิดความสะดวกสบายในการเก็บรักษา และการนำมาใช้อีกด้วย

ดวน (Duane. 1973: 169) กล่าวถึงชุดการเรียนรู้ว่า เป็นการเรียนรายบุคคล (Individual Instruction) อีกรูปแบบหนึ่ง ซึ่งจะช่วยให้นักเรียนได้สัมฤทธิ์ผลทางการเรียนตามเป้าหมายนักเรียนจะเรียนไปตามอัตราความสามารถ และความต้องการของตนเอง

มัวร์ (Moor. 1974: 24) กล่าวถึงชุดการเรียนรู้ว่า เป็นการศึกษารายบุคคลที่เป็นระเบียบ ที่นักเรียนสามารถบรรลุเป้าประสงค์ในการเรียนต่อเนื่องกันอย่างมีประสิทธิภาพ โดยใช้สื่อ และกิจกรรมที่กำหนดไว้

เว็บเบอร์ (Webber. 1977: 329) กล่าวว่า การเรียนจากชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองนั้น นักเรียนจะต้องเป็นผู้ลงมือกระทำการกิจกรรมในการเรียนรู้ด้วยตนเองตลอดเวลา ดังนั้น ถ้านักเรียนยังเป็นเด็กเล็กที่ไม่บรรลุนิติภาวะ และวินัยในตนเองเพียงพอแล้ว ย่อมทำให้การเรียนรู้ไร้ประสิทธิภาพ ทั้งนี้เพราะเด็กอาจจะไม่เข้าใจวัตถุประสงค์ในการเรียน ไม่เข้าใจงานที่สั่งให้ทำหรือขาดการมีส่วนร่วมอย่างแข็งแกร่งในการเรียน เพราะมีช่วงความสนใจสั้นจึงเกิดความ

เป้าหมายในการเรียน

โดยสรุป ชุดการเรียนเป็นการรวบรวมสื่อหลายรูปแบบ ให้นักเรียนสามารถเลือกเรียนได้ตามความสามารถ ตามความต้องการของนักเรียน ทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมาย นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียน โดยมีครูมีผู้ชี้แนะให้คำปรึกษาเมื่อนักเรียนมีปัญหาในชุดการเรียน

2.2 แนวคิดและหลักการของชุดการเรียน

การนำระบบชุดการเรียนมาใช้ในระบบการศึกษานั้นมีผู้เสนอแนวคิด ดังนี้ (สันทัด ภิบาลสุข; และ พิมพใจ ภิบาลสุข. 2525: 193 – 195)

1. แนวคิดเกี่ยวกับทฤษฎีความแตกต่างระหว่างบุคคลตามหลักจิตวิทยานักเรียนมีความแตกต่างกันในด้านต่างๆ อาทิ เช่น ความสามารถ สติปัญญา ความต้องการ ความสนใจ ร่างกาย อารมณ์ สังคม และอื่นๆ นักการศึกษาได้นำหลักจิตวิทยา มาประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล วิธีการที่เหมาะสมที่สุดคือ การจัดการสอนรายบุคคล หรือการศึกษาตามเอกัตภาพ การศึกษาโดยเสรีและการศึกษาด้วยตนเอง ซึ่งล้วนแต่เป็นวิธีการสอนที่เปิดโอกาสให้นักเรียนมีอิสระในการเรียนตามสติปัญญา ความสามารถ และความสนใจ โดยมีครูคอยแนะนำช่วยเหลือตามความเหมาะสม

2. แนวคิดที่พยายามจะเปลี่ยนการเรียนการสอนไปจากเดิมการเรียนการสอนแต่เดิมที่เคยยึดครูเป็นแหล่งความรู้หลักในปัจจุบันได้เปลี่ยนมาเป็นการจัดประสบการณ์ให้นักเรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเอง โดยแหล่งความรู้จากสื่อการสอนแบบต่างๆ ซึ่งประกอบด้วย วัสดุอุปกรณ์ และวิธีการ การนำสื่อการสอนมาใช้ จะต้องจัดให้ตรงเนื้อหาและประสบการณ์ตามหน่วยการสอนของวิชาต่างๆ โดยนิยมจัดในรูปของชุดการเรียน การเรียนด้วยวิธีนี้ครูจะช่วยถ่ายทอดความรู้ให้นักเรียนเพียงหนึ่งในสามของเนื้อหาทั้งหมด ส่วนอีกสองในสามนักเรียนจะศึกษาด้วยตนเองจากที่ครูเตรียมไว้ให้ในรูปของชุดการเรียนและครูชี้ทางให้

3. แนวคิดในเรื่องการใช้สื่อการสอนต่างๆ ได้เปลี่ยนและขยายตัวออกไป ในอดีตนั้นการผลิตและการใช้สื่อการสอนมักออกมาในรูปต่างคนต่างผลิต ต่างคนต่างใช้เป็นสื่อเดี่ยวๆ มิได้มีการจัดระบบการใช้สื่อหลายอย่างมาผสมผสานกันให้เหมาะสม และใช้เป็นแหล่งความรู้สำหรับนักเรียนแทนการใช้ครูเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ให้แก่ นักเรียนตลอดเวลา แนวโน้มใหม่จึงเป็นการผลิตสื่อการสอนแบบประสมให้เป็นชุดการเรียน อันจะมีผลต่อการใช้ จากการใช้สื่อ “เพื่อช่วยครูสอน” คือ ครูเป็นผู้หยิบอุปกรณ์ต่างๆ มาเป็นการใช้สื่อการสอน “เพื่อช่วยนักเรียน” คือ ให้นักเรียนหยิบและใช้สื่อการสอนต่าง ด้วยตัวของนักเรียนเองโดยอยู่ในรูปของชุดการเรียน

4. แนวคิดเกี่ยวกับปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน นักเรียนกับนักเรียน และนักเรียนกับสภาพแวดล้อมในอดีตความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนในห้องเรียนมีลักษณะเป็นทางเดียว คือ ครูเป็นผู้นำ และนักเรียนเป็นผู้ตาม ครูมิได้เปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น

คิดเห็นอย่างเสรีนักเรียนจะมีโอกาสพูดก็ต่อเมื่อครูให้พูด การตัดสินใจของนักเรียนส่วนใหญ่ มักจะตามครู นักเรียนเป็นฝ่ายเอาใจครูมากกว่าครูเอาใจนักเรียน ในส่วนที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับนักเรียนนั้นแทบไม่มีเลย เพราะครูส่วนใหญ่ไม่ชอบให้นักเรียนคุยกัน นักเรียนจึงไม่มีโอกาสฝึกฝนทำงานร่วมกันเป็นหมู่คณะ เชื้อพัง และเคารพความคิดของผู้อื่น นอกจากนี้ ปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับสภาพแวดล้อมก็มักอยู่กับซอล์ก กระดานดำ และแบบเรียนในห้องแคบๆ ครูไม่เคยพานักเรียนออกไปสู่สภาพภายนอกโรงเรียน แนวโน้มปัจจุบันและอนาคตของกระบวนการเรียน จึงต้องนำกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์มาใช้ในการเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ประกอบกิจกรรมร่วมกันทฤษฎีกระบวนการกลุ่ม จึงเป็นแนวคิดทางพฤติกรรมศาสตร์ ซึ่งนำมาสู่การจัดระบบการผลิตสื่อการสอนออกมาในรูปของชุดการเรียน

5. แนวคิดในการนำจิตวิทยาการเรียนรู้มาจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ โดยจัดสภาพออกมาเป็นการสอนแบบโปรแกรม ซึ่งหมายถึง ระบบการเรียนการสอนที่เปิดโอกาสให้นักเรียน

5.1 ได้เข้าร่วมกิจกรรมการเรียนการสอนด้วยตนเอง

5.2 มีทางทราบว่าการตัดสินใจหรือการทำงานของตนถูกหรือผิดอย่างไร

5.3 มีการเสริมแรงทางบวกที่ทำให้นักเรียนภาคภูมิใจได้ทำถูกหรือคิดถูก อันจะทำให้กระทำพฤติกรรมนั้นซ้ำอีกในอนาคต

5.4 ได้เรียนรู้ไปที่ละขั้นตอนตามความสามารถและความสนใจของนักเรียนเองโดยไม่ต้องมีผู้มาบังคับการจัดสภาพการณ์ที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ดังกล่าว จะต้องมีการมีเครื่องมือช่วยให้บรรลุจุดหมายปลายทาง โดยใช้ชุดการเรียนเป็นเครื่องมือสำคัญ

โดยสรุป ชุดการเรียนจะเปิดโอกาสให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนด้วยตนเอง เปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นอย่างเสรี จัดประสบการณ์ให้นักเรียน ด้วยการใช้แหล่งความรู้จากนวัตกรรมต่างๆ การจัดสภาพการณ์ที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้นี้ จึงน่าจะช่วยส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทาง การเรียนและความรับผิดชอบของนักเรียนให้มีประสิทธิภาพขึ้น

2.3 ปรัชญาของชุดการเรียน

นิรมล ศตวุฒิ (2526: 14) กล่าวว่า การจัดการเรียนการสอนแบบชุดการเรียน ย่อมอยู่บนรากฐานปรัชญา ดังต่อไปนี้

1. ในการจัดการเรียนการสอน จะต้องให้สอดคล้องกับบุคลิกภาพ ความสามารถ และความต้องการที่มีลักษณะเฉพาะตัวของแต่ละบุคคล
2. นักเรียนมีโอกาสได้รับความรู้หลายๆ ทาง และจะรู้ล่วงหน้าว่า เขาจะต้องทำอะไรและจะได้รับการพิจารณาตัดสินผลการเรียนด้วยวิธีใด มีส่วนร่วมในกิจกรรม และประเมินผลตัวเองใช้เวลาในการเรียนอย่างเพียงพอจนประสบความสำเร็จในการเรียน เพื่อว่า จะไม่ต้องพบกับความผิดหวัง และได้รับการสนับสนุนในด้านกำลังใจ

3. ครูจะต้องจัดให้นักเรียนได้รับรู้วิธีการเรียนด้วยตนเอง และวิธีการเรียนจากนวัตกรรมหลายๆ ประเภท ตลอดจนความพร้อมที่จะเรียนเมื่อใด และในสถานที่ใดก็ได้

4. นักเรียนจะต้องค้นพบด้วยตนเอง และรู้จักตนเองโดยการจัดโปรแกรมการเรียนให้มีทางเลือกหลากหลาย จนกระทั่งนักเรียนแต่ละคนสามารถตระหนักถึงความสนใจ มีความสามารถพิเศษของตนเอง และมีความคิดสร้างสรรค์

5. ในเรื่องคุณค่าของการเรียนรู้ ไม่ว่าจะเรียนรู้เนื้อหาในสาขาวิชาใดก็ตาม นักเรียนจะต้องได้รับการสนับสนุนให้เห็นความสำคัญของการนำเนื้อหาไปใช้ในกิจกรรมต่างๆ ของสังคม

6. นักเรียนจะต้องมีระเบียบวินัยในตนเอง ความรับผิดชอบการเรียนรู้ และในการปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ของสังคม

คาร์ดาเรลลี (Cadarelli. 1973: 150) ได้กล่าวถึง ปรัชญาในการสร้างชุดการเรียนด้วยกิจกรรมว่า

1. นักเรียนจะได้รับการเรียนตามเอกัตภาพ โดยขึ้นอยู่กับความต้องการ ความสนใจและความสามารถของตนเอง
2. บทบาทของครู คือ เป็นผู้วินิจฉัย วางเงื่อนไข ได้รับความสนใจและให้ความสะดวกสบายแก่นักเรียน
3. บทบาทของนักเรียนจะเป็นผู้มีความอิสระที่จะเลือกตัดสินใจยอมรับ และตอบสนองสำหรับการศึกษาของตนเอง
4. บรรยากาศของห้องเรียนจะต้องสะดวกสบาย เน้นการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ การค้นคว้าสำรวจ การปฏิสัมพันธ์ เพื่อให้เกิดความเจริญงอกงามขึ้นหลายๆ ด้าน โดยสรุป การจัดการเรียนการสอนแบบชุดการเรียน จะมีความเชื่อในเรื่องความจำเป็นที่นักเรียนจะต้องค้นพบด้วยตนเอง เรียนตามความสามารถ ความสนใจ ความต้องการของตนเอง เป็นการฝึกความรับผิดชอบในการเรียน ความมีวินัยในตนเอง

2.4 วัตถุประสงค์ในการสร้างชุดการเรียน

สมหญิง กลั่นศิริ (2523: 59) ได้กล่าวถึง วัตถุประสงค์ในการสร้างชุดการเรียนไว้ดังนี้

1. เพื่อใช้สอนเนื้อหา บทเรียน ตามหลักสูตรของการศึกษาในระบบ
2. เพื่อเป็นเครื่องอำนวยความสะดวกในการสอนของครู
3. เพื่อแก้ปัญหาการขาดแคลนครู เนื่องจากนักเรียนสามารถเรียนจากชุดการเรียนด้วยตนเอง หรืออาศัยความช่วยเหลือจากครูเพียงเล็กน้อย ทำให้ครูคนหนึ่งสอนนักเรียนได้จำนวนมากขึ้น
4. เพื่อช่วยในการศึกษามวลชนทั้งในและนอกระบบ เพราะชุดการเรียนสามารถนำไปได้ทุกสถานที่และเวลา

โดยสรุป ชุดการเรียนรู้เป็นเครื่องช่วยอำนวยความสะดวกในการสอนและนำไปปรับปรุงวิธีสอนของครูเพื่อให้นักเรียนเรียนตามความสามารถของตนเอง เป็นการฝึกความรับผิดชอบระเบียบวินัยในตนเองของนักเรียนด้วย

2.5 องค์ประกอบของชุดการเรียนรู้

ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2518: 4) ได้จำแนกองค์ประกอบของชุดการเรียนรู้ไว้ 4 ส่วน คือ

1. คู่มือสำหรับครูผู้ใช้ชุดการเรียนรู้ และผู้เรียนที่ต้องการจากชุดการเรียนรู้
2. คำสั่งหรือการมอบงาน เพื่อกำหนดแนวทางการเรียนรู้ให้ผู้เรียน
3. เนื้อหาสาระอยู่ในรูปของสื่อประสม และกิจกรรมการเรียนรู้การสอนแบบกลุ่ม และรายบุคคล ซึ่งกำหนดไว้ตามจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม
4. การประเมินผล เป็นการประเมินผลกระบวนการ ได้แก่ แบบฝึกหัด รายงานการค้นคว้า และผลการเรียนรู้ในรูปของแบบสอบถามต่างๆ ส่วนประกอบทั้งหมดจะอยู่ในกล่องหรือซองโดยจัดเป็นหมวดหมู่ เพื่อสะดวกในการใช้

บุญเกื้อ คอรวาเวช (2530: 71) ได้กล่าวถึง องค์ประกอบของชุดการเรียนรู้ว่า สามารถจำแนกได้เป็น 4 ส่วน คือ

1. คู่มือ เป็นคู่มือสำหรับผู้เรียน ภายในจะมีคำชี้แจง ถึงวิธีการใช้ชุดการเรียนรู้ละเอียด อาจทำเป็นเล่มหรือแผ่นพับก็ได้
2. บัตรคำสั่งหรือคำแนะนำ จะเป็นส่วนที่บอกให้ผู้เรียนดำเนินการเรียน หรือประกอบกิจกรรมแต่ละอย่างตามขั้นตอนที่กำหนดไว้ ประกอบด้วยคำอธิบายเรื่องที่ศึกษา คำสั่งให้ผู้เรียนดำเนินกิจกรรมและการสรุปบทเรียน บัตรนี้นิยมใช้กระดาษแข็งตัดเป็นบัตรขนาด 6 – 8 นิ้ว
3. เนื้อหาสาระและสื่อ จะบรรจุไว้ในรูปของสื่อการสอนต่างๆ อาจจะประกอบด้วยบทเรียนโปรแกรม สไลด์ แผ่นภาพ หุ่นจำลอง ฯลฯ ผู้เรียนจะศึกษาจากสื่อการสอนต่างๆ ที่บรรจุอยู่ในชุดการเรียนรู้ตามบัตรคำสั่งที่กำหนดไว้
4. แบบประเมินผล ผู้เรียนจะทำการประเมินผลความรู้ของตนเองก่อน และหลังเรียน แบบประเมินผลอาจเป็นแบบฝึกหัดให้เติมคำลงในช่องว่าง เลือกคำตอบที่ถูก จับคู่ดูผลจากการทดลอง หรือทำกิจกรรม ฯลฯ

กิดานันท์ มลิทอง (2531: 181) ได้กล่าวถึง องค์ประกอบของชุดการเรียนรู้ไว้ ดังนี้

1. คู่มือ สำหรับผู้สอนในการใช้ชุดการเรียนรู้และสำหรับผู้เรียนในชุดการเรียนรู้
2. คำสั่ง เพื่อกำหนดแนวทางในการเรียน
3. เนื้อหาสาระบทเรียน จะจัดอยู่ในรูปของสื่อต่างๆ เช่น สไลด์ เทป ฯลฯ
4. กิจกรรมการเรียนรู้ เป็นการกำหนดกิจกรรมให้ผู้เรียนทำรายงาน หรือค้นคว้า ต่อจากที่เรียนไปแล้ว

5. การประเมินผล เป็นแบบทดสอบที่เกี่ยวกับเนื้อหาของบทเรียนนั้น

2.6 ลักษณะของชุดการเรียนรู้ที่ดี

นิพนธ์ สุขปรีดี (2519: 67 – 68) ได้กล่าวถึง ลักษณะของชุดการเรียนรู้ที่ดีว่า ควรมีลักษณะ ดังนี้

1. เป็นชุดการเรียนรู้ที่เหมาะสมตรงตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้มากที่สุด
2. เหมาะสมกับประสบการณ์เดิมของนักเรียน
3. สื่อที่ใช้สามารถสร้างความสนใจของนักเรียนได้อย่างดี
4. มีคำแนะนำและวิธีการใช้อย่างละเอียด ง่ายต่อการใช้
5. มีวัสดุ อุปกรณ์ในการเรียนการสอนทั้งหมดที่กำหนดไว้ในบทเรียนอย่าง

ครบถ้วน

6. ได้มีแบบทดสอบและปรับปรุงให้ทันต่อเหตุการณ์อยู่เสมอ
7. มีความคงทนต่อการเก็บและการหยิบใช้

ดังนั้น ชุดการเรียนรู้ที่ดีน่าจะช่วยส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความรับผิดชอบของนักเรียนได้

2.7 ขั้นตอนในการสร้างชุดการเรียนรู้

ชุดการเรียนรู้มีแนวการสร้าง (กาญจนา เกียรติประวัติ. 2524: 176 – 178) ดังนี้

1. เลือกเรื่อง เรื่องที่จะทำจะต้องมีปัญหาในการสอนด้วยวิธีอื่นๆ จึงจะมีคุณค่าพอสำหรับการสร้าง
2. พัฒนาเรื่อง เพื่อยั่วยุให้นักเรียนเกิดความสงสัยในคำตอบ วิธีนี้เป็นวิธีสร้างความสนใจให้แก่ให้นักเรียนได้ดี ข้อสำคัญปัญหานั้นจะต้องสัมพันธ์กับจุดสำคัญที่ครู
3. กำหนดเนื้อหา ครูกำหนดเนื้อหาจากการกำหนดเนื้อหาสาระจาก การศึกษาขอบเขตของหลักสูตร จะทำให้ครูรู้ของการสอนระยะเวลาของการสอนว่า ควรเน้นย้ำรายละเอียดเพียงใด
4. เขียนสลับกับ หรือหลักการของเรื่อง เพื่อเป็นหลักการจัดกิจกรรม และการจัดกิจกรรมและตั้งกิจกรรมคำถามของครู ครูที่สอนโดยคำนึงถึงหลักการและสลับกับของเรื่องเท่า ส่งเสริมให้นักเรียนคิดเป็นด้วย
5. เขียนจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม แล้วเรียงลำดับก่อนหลัง โดยเริ่มจากสิ่งที่ต้องสอนก่อน
6. ระบุวิชาที่จะนำมาสัมพันธ์หรือบูรณาการกันได้ จะช่วยในการคิดกิจกรรม การเรียนการสอนของครู ส่งเสริมความคิดของนักเรียนให้กว้างขวางออกไปในเชิงบูรณาการ
7. คำนึงถึงจิตวิทยาพัฒนาการของนักเรียน นักเรียนแต่ละระดับมีช่วงความสนใจต่างกัน ลักษณะกิจกรรมที่จัดจะต้องคำนึงถึงวัยของนักเรียนด้วย

8. วิเคราะห์งาน โดยนำจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมแต่ละข้อมาวิเคราะห์กิจกรรมที่ครู และนักเรียนจะต้องทำตลอดจนกำหนดสื่อที่จำเป็นแล้วเรียงลำดับกิจกรรมดังกล่าว การกำหนดกิจกรรมต้องกำหนดให้ชัดเจน วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ประกอบให้วงเล็บหมายเลขไว้

9. รายการอุปกรณ์ เอกสารประกอบการเรียน ควรมีหมายเลขกำกับ เพื่อสะดวกต่อการหยิบใช้ สิ่งที่ได้จากตัววิทยาศาสตร์หรือลำบากต่อการบรรจุเข้าแฟ้ม ควรระบุไว้เป็นอุปกรณ์ส่วนที่ครูต้องหามาเพิ่มเติมก่อนสอน แผนภูมิใหญ่ควรหาวิธีพับเก็บให้เรียบร้อยสวยงาม

10. การวัดผล จะต้องใช้วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมเป็นหลัก วัดพฤติกรรมที่คาดหวังเป็นสำคัญ พยายามออกแบบการวัดผลให้นักเรียนวัดกันเอง และตรวจคำตอบเองได้

11. กิจกรรมสำรอง จัดไว้สำหรับซ่อมพื้นฐานที่จำเป็น ของเด็กเรียนอ่อน และเสริมความรู้ของเด็กที่เรียนรู้ สิ่งเหล่านี้ มีผลต่อการรักษาวินัยของห้องเรียนด้วย

12. คู่มือการใช้ชุดการเรียน

13. แฟ้ม กล่อง สำหรับบรรจุชุดการเรียน ควรมีขนาดมาตรฐาน เพื่อสะดวกในการจัดและวางและการใช้ โดยถือหลักประโยชน์ ประหยัด คงทน และภูมิฐาน

14. การทดลองใช้ เมื่อสร้างเสร็จแล้ว ควรได้มีการทดลองใช้กับนักเรียนในระดับที่ต้องอ่าน เพื่อการปรับปรุง แก้ไข ก่อนนำไปใช้จริง ครูควรบันทึกข้อดี ข้อบกพร่องลงในแบบบันทึกในคู่มือครูในการใช้แต่ละครั้งด้วย

สุนันท์ ปัทมาคม (วัชรินทร์ บุญมาทิต. 2532: 25 – 29 ; อ้างอิงจาก สุนันท์ ปัทมาคม. 2519) ได้กำหนดลำดับขั้นตอนในการวางแผนทำชุดการเรียนไว้ ดังนี้

1. ขั้นตอนการวางแผน

1.1 เลือกเรื่อง วิชา ชั้น

1.2 ลำดับขั้นการผลิต และวิธีการ

1.3 กำหนดรายละเอียด ช่วงระยะเวลาการจัดทำ

2. ขั้นตอนดำเนินการ

2.1 กำหนดรายละเอียดของเนื้อหา

2.2 ตั้งวัตถุประสงค์

2.3 นำรายละเอียดของเนื้อหา จัดดำเนินการการผลิตตามวิธีที่กำหนดไว้

2.4 จัดทำสื่อต่างๆ ที่ใช้ประกอบเนื้อหา

2.5 จัดทำแบบทดสอบหลังเรียน

2.6 ลงมือผลิตและจัดทำเพื่อใช้ทดสอบขั้นต้น

3. การทดลอง

3.1 นำชุดการสอนที่ผลิตแล้วไปรับการทดสอบหาความบกพร่อง

3.2 แก้ไขจุดบกพร่อง

3.3 แก้ไขและลงมือผลิต เพื่อใช้ในการทดสอบจริง

3.4 ลงมือทดลอง

3.5 การเก็บรายงานผลข้อมูลในเชิงสถิติ

3.6 บรรจุกล่องและคำชี้แจงรายละเอียด พร้อมทั้งรายละเอียดของ

การดำเนินงาน

3.7 รายงานผลต่อที่ประชุมใหญ่ของการจัดการ

3.8 สิ่งงาน

อิทเทอร์ (Heathers. 1977: 344) ได้ให้ขั้นตอนสำหรับครูผู้สร้างชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ดังนี้

1. ศึกษาหลักสูตร ตัดสินใจเลือกสิ่งที่จะให้นักเรียนได้ศึกษา
2. ประเมินความรู้พื้นฐานประสบการณ์เดิมของนักเรียน
3. เลือกกิจกรรมการเรียนรู้ วิธีการสอนและสื่อการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับการเรียน โดยคำนึงถึงความพร้อม และความต้องการของนักเรียน
4. กำหนดรูปแบบการเรียนรู้
5. กำหนดหน้าที่ของผู้ประสานงานหรือจัดอำนวยความสะดวกในการเรียน
6. สร้างแบบประเมินสัมฤทธิ์ผลของนักเรียนว่าบรรลุเป้าประสงค์ในการเรียนหรือไม่

การสร้างแบบประเมินคุณภาพของชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองโดยผู้เชี่ยวชาญ

ผู้วิจัย ได้ดำเนินการสร้างแบบประเมินคุณภาพของชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยมีการประเมิน 2 ด้าน คือ ด้านเนื้อหา และด้านสื่อ ซึ่งมีขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาเอกสารเกี่ยวกับวิธีการสร้างแบบประเมินเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
2. วิเคราะห์ผลการเรียนรู้ที่คาดหวังของรายวิชา และผลการเรียนรู้ที่คาดหวังของกิจกรรมการเรียนการสอน
3. สร้างแบบประเมิน 2 ชุด คือ แบบประเมินสำหรับผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา และแบบประเมินสำหรับผู้เชี่ยวชาญด้านสื่อ โดยใช้แบบประเมินที่มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ คือ 5, 4, 3, 2 และ 1 โดยกำหนดความหมายของคะแนนไว้ ดังนี้

คะแนน 5	หมายถึง	มีคุณภาพระดับดีมาก
คะแนน 4	หมายถึง	มีคุณภาพระดับดี
คะแนน 3	หมายถึง	มีคุณภาพระดับพอใช้
คะแนน 2	หมายถึง	มีคุณภาพระดับต้องปรับปรุง
คะแนน 1	หมายถึง	มีคุณภาพระดับใช้ไม่ได้

4. นำแบบประเมินที่สร้างขึ้นไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบเพื่อปรับปรุง

แก้ไข

5. นำแบบประเมินที่ปรับปรุงแล้วไปให้ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา จำนวน 3 ท่าน และผู้เชี่ยวชาญด้านสื่อ จำนวน 3 ท่าน ประเมินคุณภาพของชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง

6. นำผลจากการประเมินมาพิจารณาค่าเฉลี่ย เพื่อใช้เป็นเกณฑ์ การประเมินคุณภาพของชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยกำหนดเกณฑ์ ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 4.51 – 5.00	หมายถึง	มีคุณภาพระดับดีมาก
คะแนนเฉลี่ย 3.51 – 4.50	หมายถึง	มีคุณภาพระดับดี
คะแนนเฉลี่ย 2.51 – 3.50	หมายถึง	มีคุณภาพระดับพอใช้
คะแนนเฉลี่ย 1.51 – 2.50	หมายถึง	มีคุณภาพต้องปรับปรุง
คะแนนเฉลี่ย 1.00 – 1.50	หมายถึง	มีคุณภาพระดับใช้ไม่ได้

เกณฑ์ในการยอมรับว่า ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองที่สร้างขึ้นมีคุณภาพ ผู้ศึกษาค้นคว้า กำหนดให้มีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.51 ขึ้นไป

2.8 บทบาทของครูในการใช้ชุดการเรียนรู้

เฟลด์ฮูสเซน และคนอื่นๆ (Feldhusen; et al. 1971: 20 – 21) ได้กล่าวถึง บทบาทของครูในการเรียนเป็นรายบุคคลว่า ควรมีบทบาท ดังนี้

1. เลือกสรร จัดแปลง หรือปรับปรุงวัสดุประกอบการเรียน และกิจกรรมให้เหมาะสมยิ่งขึ้น
2. คอยแนะนำช่วยเหลือนักเรียนเป็นรายบุคคล
3. ประเมินผลความก้าวหน้าของนักเรียน เกี่ยวกับพัฒนาการทางสังคม การปฏิบัติกิจกรรม

โดยสรุป ครูควรปรับปรุงกิจกรรมในชุดการเรียนรู้ให้เหมาะสมยิ่งขึ้น และฝึกให้นักเรียนมีความรับผิดชอบในการเรียนเป็นรายบุคคล

2.9 ประโยชน์ของชุดการเรียนรู้

วาสนา ชาวหา (2522: 139 – 140) ได้กล่าวถึง ประโยชน์ของชุดการเรียนรู้ได้ว่า

1. นักเรียนสามารถได้ตามลำพัง เป็นกลุ่มหรือรายบุคคลโดยไม่ต้องอาศัยครูผู้สอน และเป็นไปตามความสามารถของนักเรียนในอัตราความเร็วของแต่ละคน โดยไม่ต้องกังวลว่า จะตามเพื่อนไม่ทัน หรือต้องเสียเวลาคอยเพื่อน
2. นักเรียนสามารถนำไปเรียนที่ใดก็ได้ตามความสะดวก
3. แก้ปัญหาการขาดแคลนครูได้ ในบางโอกาส อาจใช้ชุดการเรียนรู้กับนักเรียน เนื่องจากครูไม่เพียงพอ หรือมีความจำเป็นมาสอนไม่ได้
4. ฝึกนักเรียนให้เรียนรู้ โดยการกระทำที่นอกเหนือไปจากสภาพการณ์ในชั้นเรียนปกติที่ปฏิบัติอยู่เป็นประจำ เป็นการสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ให้แก่นักเรียนอย่างกว้างขวางและเป็นการเน้นกระบวนการเรียนรู้มากกว่าเนื้อหา

วีระ ไทยพาณิชย์ (2529: 137) กล่าวว่า เมื่อนำชุดการเรียนรู้มาใช้จะทำให้มีประโยชน์ ดังนี้

1. เป็นการฝึกให้นักเรียนมีความรับผิดชอบในการเรียนรู้ รู้จักทำงานร่วมกัน
2. เปิดโอกาสให้นักเรียนเลือกวัสดุการเรียนรู้ และกิจกรรมที่เขาชอบ
3. เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ก้าวหน้าไปตามอัตราศักยภาพความสามารถของแต่ละคน

4. เป็นการเรียนที่สนองต่อความแตกต่างระหว่างบุคคล
5. มีการวัดผลตนเองบ่อยๆ ทำให้นักเรียนรู้การกระทำของตนเอง และสร้างแรงจูงใจ

6. นักเรียนสามารถศึกษาได้ด้วยตนเอง และมีส่วนร่วมในการเรียน อย่างแท้จริง

7. เป็นการเรียนรู้ชนิด Active ไม่ใช่ Passive
8. นักเรียนจะเรียนที่ไหน เมื่อไรก็ได้ ตามความพอใจของนักเรียน
9. สามารถปรับปรุงการสื่อความหมาย ระหว่างนักเรียนและครู

วราภา โพธิ์สัทธิ (2532: 17 – 18) ได้กล่าวถึง ประโยชน์ของชุดการเรียนรู้ไว้ว่า

1. เป็นรูปแบบของการเรียนที่สอดคล้องกับหลักความแตกต่างระหว่างบุคคล นักเรียนแต่ละคนจะเป็นตามระดับความสามารถ ความสนใจ และความพร้อม อัตราความเร็ว หรือช้า ในการเรียนเป็นเรื่องเฉพาะบุคคล

2. เนื่องจากนักเรียนต้องกระทำกิจกรรมทุกขั้นตอนด้วยตนเอง ตั้งแต่การทดสอบก่อนเรียน กิจกรรมการเรียนรู้ และการทดสอบหลังเรียน จึงทำให้นักเรียนมีความรับผิดชอบ และมีวินัยในตนเอง

3. เป็นเครื่องกระตุ้นและคงไว้ ซึ่งความสนใจของนักเรียนได้เป็นอย่างดี เนื่องจากมีสิ่งเร้าที่นักเรียนจะต้องตอบสนอง และหลังจากการตอบสนองจะได้รวมผลของการกระทำทันที จึงทำให้บทเรียนน่าสนใจและน่าติดตาม นอกจากนี้ ยังเป็นการลดความตึงเครียดในการเรียน เพราะเมื่อตอบผิดก็ไม่มีใครรู้ และไม่ถูกลงโทษ

4. ช่วยให้นักเรียนปลอดจากอารมณ์ของครู
5. เมื่อครูเปลี่ยนบทบาทจากผู้สอนมาเป็นผู้ประสานงาน ผู้ชี้แนะ และให้คำปรึกษา ทำให้ครูมีเวลาเอาใจใส่นักเรียนแต่ละคนได้มากขึ้น และมีเวลาในการปรับปรุงการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

6. ช่วยแก้ปัญหาการขาดแคลนครูบางสาขาวิชา
7. ช่วยให้นักเรียนบรรลุวัตถุประสงค์ได้ดี เนื่องจากมีทิศทางในการเรียน การวัดที่แน่นอน มีการเสริมแรงเป็นระยะอย่างสม่ำเสมอ รวมทั้งนักเรียนมีโอกาสประยุกต์ใช้สิ่งที่ตนได้เรียนรู้มาแล้ว

แฮริสเบอร์เกอร์ (สุนทรี หิมารัตน์. 2533: 42 ; อ้างอิงจาก Harrisberger. 1973: 201 – 205) ได้กล่าวถึงคุณค่าของชุดการเรียนรู้ไว้ 5 ประการ คือ

1. นักเรียนสามารถทดสอบตนเองดูก่อนว่า มีความสามารถอยู่ในระดับไหน หลังจากนั้นก็จะเริ่มต้นเรียนในสิ่งที่ตนเองไม่ทราบ ทำให้ไม่ต้องเสียเวลากลับมาเรียนในสิ่งที่นักเรียนเรียนรู้แล้ว

2. นักเรียนสามารถนำบทเรียนไปเรียนที่ไหนก็ได้ตามความพอใจ โดยไม่จำกัดเป็นเรื่องของเวลาหรือสถานที่

3. เมื่อเรียนจบแล้วนักเรียนสามารถทดสอบตัวเองได้ทันที เมื่อไรก็ได้ และทราบผลการเรียนของตนเองทันทีเช่นกัน

4. นักเรียนจะมีโอกาสได้พบปะหารือกับครูมากขึ้น เพราะนักเรียนเรียนด้วยตนเอง ครูมีเวลาให้คำปรึกษากับนักเรียนที่มีปัญหาในขณะใช้ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง

5. นักเรียนจะได้รับคะแนนอะไรนั้นขึ้นอยู่กับความสามารถของนักเรียนหรือผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนเอง ไม่มีคำว่า สอบตกสำหรับนักเรียนไม่สำเร็จ แต่จะให้กลับไปศึกษาในเรื่องเดิมนั้นใหม่จนกว่าผลการเรียนจะได้ตามมาตรฐานตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้

กรีนวอลด์ (Grinewald. 1975: 39) ได้กล่าวถึง ประโยชน์ของชุดการเรียนรู้ว่า

1. นักเรียนที่ใช้ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง จะมีโอกาสศึกษาจากวัสดุประเภทต่างๆ ซึ่งจะทำให้นักเรียนมีประสบการณ์ในหัวข้อนั้นกว้างขวาง

2. นักเรียนเห็นคุณค่า ความจำเป็นของวัสดุอุปกรณ์ประกอบการเรียน และพยายามที่จะศึกษาพิจารณาผลการเรียนของตนเองว่า รู้สิ่งใดบ้าง จะต้องศึกษาเพิ่มเติมอะไรอีก

3. สีสันต่างๆ และอุปกรณ์ที่แปลกๆ จะช่วยดึงดูดความสนใจของนักเรียน ทำให้นักเรียนไม่เบื่อ

4. ชุดการเรียนรู้จะมีคำแนะนำให้นักเรียนได้ทำกิจกรรมต่างๆ ไว้ ตลอดจนแหล่งวัสดุอุปกรณ์อื่นๆ ที่จะต้องศึกษาเพิ่มเติม เช่น ห้องสมุด เป็นต้น

5. กิจกรรมใดที่นักเรียนทำได้สำเร็จบรรลุวัตถุประสงค์แล้ว ย่อมก่อให้เกิดความพอใจแก่นักเรียน อันเป็นการเสริมแรงให้นักเรียนอยากศึกษาหรือกระทำการกิจกรรมอื่นต่อไป

โดยสรุป ชุดการเรียนรู้มีคุณค่าสนองความแตกต่างระหว่างบุคคล นักเรียนรู้ความสามารถของตนเองได้ตลอดเวลา เพราะต้องทำกิจกรรมทุกขั้นตอนด้วยตนเอง ทำให้นักเรียนมีความรับผิดชอบและมีวินัยในตนเอง

2.10 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับชุดการเรียนรู้

งานวิจัยในประเทศ

วรภา โพรสิทธิ์ (2532: 54) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาภาษาไทย และเจตคติต่อการสอนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่สอนโดยใช้ชุดการเรียนรู้และสอน ตามแผนการสอนของหน่วยศึกษา เขตการศึกษา 1 ผลการศึกษาพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยของนักเรียนที่เรียนจากการสอนโดยใช้ชุดการเรียนรู้ สูงกว่านักเรียนที่เรียนจากการสอนตามแผนการสอนของหน่วยการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 1 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และเจตคติต่อการสอนของนักเรียนทั้งสองกลุ่มไม่แตกต่างกัน

อัมพา อรุณพราหมณ์ (2539: 76) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย และความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการสอน โดยใช้ชุดการเรียนรู้กับการสอนตามคู่มือครู ผลการศึกษาพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย ที่ได้รับการสอนโดยใช้ชุดการเรียนรู้ของกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และความรับผิดชอบของนักเรียนต่อหน้าที่การงานในห้องเรียนของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมไม่แตกต่างกัน

จากการศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง วิชาภาษาไทย ทำให้ทราบว่า นักเรียนที่เรียนด้วยชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนที่ไม่ได้เรียนด้วยชุดการเรียนรู้ ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะพัฒนาชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองวิชาวรรณคดีไทย เพื่อประโยชน์ในการเรียนการสอนวิชาวรรณคดีไทยต่อไป

งานวิจัยต่างประเทศ

บรูซ (Bruce. 1972: 429 – A) ได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยใช้ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองกับการสอนแบบธรรมดาที่มหาวิทยาลัยโอไออา พบว่า การสอนโดยใช้ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าการสอนแบบธรรมดา

เคลเลอร์ (Keller. 1974: 107) ได้ศึกษาถึงการนำเอาชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ไปใช้สอนวิชาบรรณารักษ์ ในมหาวิทยาลัยเทกซัส โดยใช้กระบวนการสอนลักษณะแบ่งวัสดุ และเนื้อหาออกเป็นหน่วยๆ แต่ละหน่วยจะมีปัญหาต่างๆ จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม เนื้อหาวัสดุ อุปกรณ์ที่จำเป็นอื่นๆ หนังสืออ้างอิงและแบบทดสอบ นักศึกษาจะต้องเรียนแต่ละหน่วยไป ตามลำดับขั้น หลังจากจบบทเรียน นักศึกษา 2 ห้องเรียน จำนวน 75 คน ได้ให้ข้อคิดเห็น ดังนี้

1. เห็นว่า วิธีเรียนแบบนี้ดีที่สุด ร้อยละ 39 ดีปานกลาง ร้อยละ 54 เหมือนกับแบบอื่นๆ ร้อยละ 7

2. เห็นว่า วิธีนี้ให้ความรู้ดีที่สุด ร้อยละ 64 ดีปานกลาง ร้อยละ 26 พอๆ กับวิธีอื่น ร้อยละ 8.4 ต่ำกว่าวิธีอื่นร้อยละ 2.6
3. เห็นว่า ดีกว่าบรรยาย ร้อยละ 100
4. มีความต้องการที่จะเรียนโดยวิธีนี้ในวิชาอื่นๆ ร้อยละ 100
5. เห็นว่า กิจกรรมในการเรียนวิธีนี้ดีที่สุดร้อยละ 36 ดีกว่า ร้อยละ 49 พอๆ กับวิธีอื่น ร้อยละ 10 ต่ำกว่าวิธีอื่น ร้อยละ 5

คูดนี (Cudney. 1975: 26) ได้ศึกษาผลการเรียนโดยใช้ชุดการเรียนด้วยตนเองเปรียบเทียบกับการสอนปกติ เพื่อฝึกทักษะการพยาบาลที่มหาวิทยาลัยเดลแวร์ ผลปรากฏว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไม่แตกต่างกับการสอนปกติ

จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับชุดการเรียนตามที่กล่าวมา ผู้ศึกษาค้นคว้า เห็นว่า ชุดการเรียนมีคุณค่าพอที่จะนำมาใช้สอนได้ เพราะผลการวิจัยส่วนใหญ่พบว่า การสอนโดยใช้ชุดการเรียนมีประสิทธิภาพสูงกว่าการสอนแบบปกติ นอกจากนี้ ชุดการเรียนยังมีข้อดีในด้านอื่นๆ อีกหลายประการ เช่น นักเรียนมีความพอใจในการเรียน ช่วยให้มีคามคงทนในการจำดีกว่าช่วยให้นักเรียนศึกษาด้วยตนเองได้ในบางเรื่อง บางโอกาส ดังนั้น จึงควรศึกษาวิธีใช้ชุดการเรียนให้เกิดผลดีที่สุดและส่งเสริมการผลิต การใช้ชุดการเรียนให้แพร่หลายต่อไป

3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

3.1 ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ไพศาล หวังพานิช (2523: 209) ได้ให้ความหมายผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไว้ ดังนี้ ความสามารถของบุคคล อันเกิดจากการเรียนการสอนเป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม และประสบการณ์การเรียนรู้ที่เกิดจากการฝึกอบรม หรือจากการสอน การวัดผลสัมฤทธิ์จึงเป็นการตรวจสอบระดับความสามารถ หรือความสัมฤทธิ์ของบุคคลว่าเรียนรู้เท่าไร มีความสามารถชนิดใดซึ่งสามารถวัดได้ 2 แบบ ตามจุดมุ่งหมาย และลักษณะวิชาที่สอน คือ

1. การวัดด้วยการปฏิบัติ เป็นการตรวจสอบระดับความสามารถในการปฏิบัติ หรือทักษะของผู้เรียนโดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้แสดงความสามารถดังกล่าว ในรูปการกระทำจริงให้ออกมาเป็นผลงาน เช่น วิชาศิลปศึกษา พลศึกษา การช่าง เป็นต้น การวัดแบบนี้จึงต้องวัดโดยใช้ข้อสอบปฏิบัติ (Performance Test)
2. การวัดด้านเนื้อหา เป็นการตรวจสอบความสามารถเกี่ยวกับเนื้อหาวิชา (Content) อันเป็นประสบการณ์การเรียนรู้ของผู้เรียน รวมถึงพฤติกรรมความสามารถในด้านต่างๆ สามารถวัดได้โดยใช้ข้อสอบผลสัมฤทธิ์ (Achievement Test)

3.2 ประเภทของแบบทดสอบการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ประกิจ รัตนสุวรรณ (2525: 210) ได้แบ่งประเภทของแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไว้ ดังนี้

1. แบบทดสอบที่ครูสร้างขึ้นใช้เอง (Teacher-Made Test)

ครูผู้สอนจัดสร้างขึ้น เพื่อวัดความก้าวหน้าของนักเรียน ภายหลังจากได้มีการเรียนการสอนไประยะหนึ่งแล้วโดยปกติแบบทดสอบประเภทนี้ จะใช้เฉพาะภายในกลุ่มนักเรียนที่ครูผู้สอนเป็นผู้สอน จะไม่นำไปใช้กับนักเรียนกลุ่มอื่น ทั้งนี้โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อตรวจสอบนักเรียนมีความรู้ความสามารถตามจุดมุ่งหมายของการเรียนรู้มากเพียงใด และนำผลการสอบนี้ไปใช้ทั้งปรับปรุงซ่อมเสริมการเรียนการสอน กับนำไปใช้ตัดสินผลการเรียนของนักเรียนด้วยตัวอย่างแบบทดสอบที่ครูใช้ในการสอบปลายภาค หรือปลายปี หรือเมื่อสิ้นสุดการเรียนการสอนในแต่ละบทแต่ละตอนนั่นเอง

2. แบบทดสอบมาตรฐาน (Standardized Test) เป็นแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์เช่นเดียวกับแบบทดสอบที่ครูสร้างขึ้นใช้เองแต่มีจุดมุ่งหมาย เพื่อเปรียบเทียบการเรียนด้านต่างๆ ของนักเรียนต่างกลุ่มกัน

3.3 หลักเกณฑ์เบื้องต้นในการสร้างแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

วิญญา วิศาลาภรณ์ (2530: 12) กล่าวว่า ในการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนนั้น มีหลักเกณฑ์เบื้องต้นที่ควรพิจารณาประกอบในการสร้างแบบทดสอบดังต่อไปนี้

1. วัดให้ตรงกับวัตถุประสงค์ การสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนควรจะวัด ตามจุดมุ่งจุดมุ่งหมายทุกอย่างของการสอนและจะต้องมั่นใจได้ว่าสิ่งที่ต้องการจะวัดได้จริง ในปัจจุบันกระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ในทุกสาขาวิชานั้นจึงจำเป็นต้องวัดให้ตรงและครบจุดประสงค์

2. การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นการวัดความเจริญงอกงามของนักเรียนการเปลี่ยนแปลง และความก้าวหน้าไปสู่จุดหมายที่วางไว้ ดังนั้นครูควรจะทราบมาก่อนเรียนนักเรียนมีความรู้ความสามารถอย่างไร

3. การวัดผลเป็นการวัดทางอ้อม เป็นการยากที่จะใช้ข้อสอบแบบเขียนตอบ วัดพฤติกรรมที่จะสอบวัดจะต้องทำอย่างรอบคอบและถูกต้อง

4. การวัดผลการศึกษาเป็นการวัดที่ไม่สมบูรณ์ เป็นการยากที่จะวัดทุกสิ่งทุกอย่างที่สอนได้ภายในเวลาจำกัด สิ่งที่สอบได้วัดได้เป็นเพียงตัวแทนของพฤติกรรมทั้งหมดเท่านั้น ดังนั้น จึงต้องมั่นใจว่าสิ่งที่สอบวัดนั้น เป็นตัวแทนที่แท้จริงได้

5. การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษานั้น มิใช่เพียงเพื่อให้เกรดเท่านั้น การวัดผลเป็นเครื่องช่วยในการพัฒนาการสอนของครู เป็นเครื่องช่วยในการเรียนของนักเรียน ดังนั้นการสอบปลายภาคครั้งเดียว จึงไม่พอที่จะวัดกระบวนการเจริญงอกงามของนักเรียนได้

6. ในการให้การศึกษาที่สมบูรณ์นั้น สิ่งสำคัญไม่ได้อยู่ที่การทดสอบแค่เพียงอย่างเดียว กระบวนการสอนของครูก็เป็นสิ่งสำคัญยิ่ง
7. การวัดผลการศึกษาที่มีความผิดพลาดของที่ซึ่งได้นักเรียนเท่ากัน โดยตาซึ่งหยาบๆ อาจมีน้ำหนักต่างกัน ถ้าซึ่งโดยตาซึ่งละเอียด ทฤษฎีการวัดผลเชื่อว่า
คะแนนที่สอบได้ = คะแนนจริง + ความผิดพลาดในการวัด
8. การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนควรจะเน้นการวัดความสามารถในการใช้ความรู้ให้เป็นประโยชน์ หรือการนำความรู้ไปใช้ในสถานการณ์ใหม่ๆ
9. ควรคำนึงถึงขีดจำกัดของเครื่องมือที่ใช้ในการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เครื่องมือที่ใช้โดยมากคือข้อสอบขีดจำกัดของข้อสอบ ได้แก่ การเลือกตัวแทนของเนื้อหา เพื่อมาเขียนข้อสอบความเชื่อถือได้คะแนน และการตีความหมายของคะแนน เป็นต้น
10. ควรจะใช้ชนิดของแบบทดสอบหรือคำถามให้สอดคล้องกับเนื้อหา เพื่อวิชาที่สอบ และจุดประสงค์ที่จะสอบวัด
11. ในสภาพแวดล้อมที่ต่างกัน คะแนนที่สอบได้อาจแตกต่างกัน ดังนั้น ในการวัดผลการศึกษา จึงจะทำข้อสอบได้เสร็จ
12. ให้ข้อสอบมีความเหมาะสมกับนักเรียนในด้านต่างๆ เช่น มีความยากง่ายพอเหมาะ มีระดับความยากง่ายของภาษาที่ใช้เหมาะสม มีเวลาสอบนานพอนักเรียนส่วนใหญ่จะทำข้อสอบได้เสร็จ

3.4 กระบวนการสร้างแบบทดสอบการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

บุญเชิด ภิญโญนนตพงษ์ (2525: 21 – 30) ได้กล่าวถึง ขั้นตอนของกระบวนการสร้างแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไว้ ดังนี้

ขั้นที่ 1 การวางแผนสร้างแบบทดสอบ พิจารณาถึงจุดประสงค์ของการนำแบบทดสอบไปใช้

การวางแผนสร้างแบบทดสอบว่าจะสร้างแบบทดสอบอย่างไร จำเป็นต้องเรียนรู้เสียก่อนว่า เราจะนำแบบทดสอบไปใช้เพื่อทำอะไรหรือต้องทราบจุดประสงค์ของการนำแบบทดสอบไปใช้นั้นเอง โดยหลักการแล้วการนำแบบทดสอบไปใช้จะสัมพันธ์อยู่กับการสอน เช่น การสอบเพื่อตรวจสอบความรู้เดิมจะสอบก่อนทำการสอนการสอบ เพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนและวินิจฉัยข้อบกพร่องจะสอบในระหว่างดำเนินการสอน และการสอน เพื่อสรุปผลการเรียนจะสอบหลังจากการสอนเสร็จสิ้นทั้งหมดแล้ว ดังนั้น จุดประสงค์ของการนำแบบทดสอบไปใช้ อาจจำแนกเป็น 4 จุดประสงค์ ดังนี้

1. ใช้ตรวจสอบความรู้เดิม จะทำการสอบก่อนที่จะเริ่มต้นการสอน เพื่อพิจารณาว่า

1.1 นักเรียนมีความรู้พื้นฐานที่จำเป็นสำหรับเนื้อหาที่จะเรียนเพียงพอรึหรือไม่

- 1.2 นักเรียนมีความรู้ในเนื้อหาที่จะสอนหรือไม่
2. ใช้ตรวจสอบความก้าวหน้าและปรับปรุงการเรียนการสอน
3. ใช้วินิจฉัยผู้เรียน
4. ใช้สรุปผลการเรียน

เนื้อหาและพฤติกรรมที่ต้องวัด

เนื้อหาวิชา และพฤติกรรมที่ต้องการวัด ก็คือ เนื้อหา และ พฤติกรรมที่ทำการสอน

การวิเคราะห์หลักสูตร

การวิเคราะห์หลักสูตรเป็นกระบวนการในการจำแนกแยกแยะใน วิชานั้นๆ มีหัวข้อเนื้อหาสาระที่สำคัญอะไรบ้าง มีจุดประสงค์ที่จะให้เกิดพฤติกรรมอะไรบ้าง ดังนั้นการวิเคราะห์หลักสูตร จึงประกอบด้วยการวิเคราะห์ 2 อย่าง คือ

1. การวิเคราะห์เนื้อหาวิชา

การวิเคราะห์เนื้อหาวิชา เป็นการจำแนก หรือจัดหมวดหมู่ เนื้อหาวิชาเป็นหัวข้อสำคัญโดยคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้

- ความสัมพันธ์เกี่ยวข้อกันของเนื้อหา
- ความยากง่ายของเนื้อหา
- ขนาดความยาวของเนื้อหา
- เวลาที่ใช้สอน

2. การวิเคราะห์จุดประสงค์

การวิเคราะห์จุดเนื้อหาวิชา เป็นการจำแนกหรือจัดหมวดหมู่ เนื้อหาวิชาเป็นหัวข้อสำคัญ โดยคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้

- รวบรวมจุดประสงค์ของเนื้อหาวิชาทั้งหมด จากหนังสือ

หลักสูตรและคู่มือครู

- เขียนพฤติกรรมที่สำคัญของแต่ละจุดประสงค์ทั้งหมด
- ยุบพฤติกรรมที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันให้เป็นพฤติกรรม

เดียวกัน

- นิยามความหมายของพฤติกรรมที่ยุบรวมแล้ว

ขั้นที่ 2 การเตรียมงานและเขียนข้อสอบ

เมื่อวางแผนการสร้างแบบทดสอบ โดยการสร้างเป็นตารางวิเคราะห์ หลักสูตรเรียบร้อยแล้ว จะต้องเตรียมงาน และเขียนข้อสอบต่อไป

ขั้นที่ 3 การทดลองสอบ

เมื่อเขียนข้อสอบ และจัดพิมพ์เรียบร้อยแล้วนำไปทดลองสอบ

ขั้นที่ 4 การประเมินผลแบบทดสอบ

การประเมินผลแบบทดสอบ เป็นการตรวจสอบว่า แบบทดสอบมีคุณภาพหรือไม่โดยพิจารณาตามคุณลักษณะที่ดีของแบบทดสอบซึ่งมีอยู่ 10 ประการ คือ

1. ความแม่นยำ หมายถึง แบบทดสอบสามารถวัดพฤติกรรมได้ตรงตามที่ระบุไว้ในจุดประสงค์และตามที่ต้องการสอนจริง
2. ความเชื่อมั่น หมายถึง แบบทดสอบให้ผลการสอบสอดคล้องตรงกันทุกครั้ง
3. อำนาจจำแนก หมายถึง ข้อสอบที่แบ่งแยกคนเก่งอ่อนออกจากกันได้ กล่าวคือ คนเก่งจะตอบถูก คนอ่อนจะตอบผิด
4. ความยากง่าย หมายถึง จำนวนเปอร์เซ็นต์ผู้ตอบถูกทั่วไปแล้ว ความยากง่ายที่เหมาะสมจะมีจำนวนครึ่งหนึ่งตอบถูก
5. ความเป็นปรนัย หมายถึง ข้อสอบที่มีคำถามชัดเจน และการให้คะแนนชัดเจน
6. ความเฉพาะเจาะจง หมายถึง ข้อสอบที่มีคำถามชัดเจนและการให้คะแนนชัดเจน
7. ประสิทธิภาพ หมายถึง แบบทดสอบที่ใช้เวลานั้น ประหยัดเวลา การสร้างการดำเนินการสอบ การตรวจให้คะแนน แต่ให้ผลการสอบถูกต้อง
8. ความสมดุล หมายถึง แบบทดสอบสามารถวัดได้ครอบคลุมตามจุดประสงค์และเนื้อหา มีสัดส่วนจำนวนข้อสอบสอดคล้องตามตารางวิเคราะห์หลักสูตร
9. ความยุติธรรม หมายถึง แบบทดสอบมีความชัดเจน ไม่คลุมเครือ และเปิดโอกาสให้ทุกคนมีโอกาสที่จะตอบถูกได้เท่ากัน

จากการศึกษาเอกสารเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทำให้เห็นว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นความสามารถของบุคคลอันเกิดจากการเรียนการสอนเป็น การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและประสบการณ์การเรียนรู้ที่เกิดจากการฝึกอบรมหรือจากการสอน การวัดผลสัมฤทธิ์ จึงเป็นการตรวจสอบระดับความสามารถหรือความสัมฤทธิ์ของบุคคลว่า เรียนรู้เท่าไร มีความสามารถชนิดใด ซึ่งในการจัดการเรียนการสอนครูต้องศึกษา เรื่อง การวัดผลสัมฤทธิ์ให้เข้าใจ เพราะเป็นสิ่งที่วัดความรู้ความสามารถของผู้เรียน เพื่อที่ครูจะได้นำผลสัมฤทธิ์ที่ได้ไปปรับใช้ในการสอนต่อไป

3.5 งานวิจัยในประเทศที่เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ขจรศรี ชาติกานนท์ (2533: บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างผลสัมฤทธิ์และเจตคติต่อการสอนวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับ

การสอน โดยใช้ชุดการสอนมินิคอร์สกับการสอนตามคู่มือครูของกรมวิชาการ ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยของนักเรียนทั้ง 2 กลุ่ม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

วนิดา ศรีมาลา (2528: บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความสนใจในวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนโดยใช้ชุดการสอนมินิคอร์สกับเรียนโดยการสอนตามคู่มือครูภาษาไทย กรมวิชาการ ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนโดยใช้ชุดการสอนมินิคอร์สกับการเรียนโดยการสอนตามคู่มือครูภาษาไทย กรมวิชาการ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ศศิวิมล เนื่องนิตย์ (2543: บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความรับผิดชอบในการเรียนวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการสอนโดยใช้บทเรียนโมดูลกับการสอนตามคู่มือครู ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย ของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ศรินันท์ นาควิโรจน์ (2531: บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์และความสนใจในวิธีการสอนวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนโดยใช้ชุดการสอนมินิคอร์สกับเรียนโดยการสอนตามคู่มือครูภาษาไทย ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยของนักเรียนทั้งสองกลุ่ม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อัมพา อรุณพราหมณ์ (2539: บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยและความรับผิดชอบของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการสอน โดยใช้ชุดการเรียนกับการสอนตามคู่มือครู ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยที่ได้รับการสอนโดยใช้ชุดการเรียนของกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากงานวิจัยข้างต้นสรุปได้ว่า การจัดการเรียนการสอนด้วยชุดการเรียนด้วยตนเอง หรือการให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง จะทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้ศึกษาค้นคว้าดำเนินการศึกษาค้นคว้าตามลำดับขั้นตอนดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า
3. การสร้างและหาประสิทธิภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนศรีอยุธยา ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2549 จำนวน 10 ห้องเรียน จำนวนนักเรียน 400 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนศรีอยุธยา ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2549 จำนวน 1 ห้องเรียน จำนวนนักเรียน 40 คน ใช้วิธีการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง

1. ชุดการเรียนรู้ด้วยตัวเองวิชาวรรณคดีไทย เรื่อง ร่ายยาวมหาเวสสันดรชาดก กัณฑ์มัทรี มัธยมศึกษาปีที่ 5
2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวรรณคดีไทย
3. แบบประเมินคุณภาพของชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองโดยผู้เชี่ยวชาญ

3. การสร้างและหาประสิทธิภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

การสร้างชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง

1. ศึกษาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 เกี่ยวกับสาระการเรียนรู้ มาตรฐานการเรียนรู้ วิธีสอน กิจกรรมการเรียนรู้
2. ศึกษาเอกสาร ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง

3. เลือกบทเรียน และทำการแบ่งเนื้อหาออกเป็นเนื้อหาย่อยๆ โดยผู้ศึกษาค้นคว้าแบ่งออกเป็นชุดย่อยๆ 6 ชุด ได้ดังนี้

ชุดที่ 1 ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับเรื่องร่ายยาวมหาเวสสันดรชาดก ประวัติผู้แต่งร่ายยาวมหาเวสสันดรชาดก กัณฑ์มัทรี

ชุดที่ 2 เนื้อเรื่อง ร่ายยาวมหาเวสสันดรชาดก กัณฑ์มัทรี

ชุดที่ 3 คำศัพท์จากร่ายยาวมหาเวสสันดรชาดก กัณฑ์มัทรี

ชุดที่ 4 ลักษณะคำประพันธ์ ร่ายยาวมหาเวสสันดรชาดก กัณฑ์มัทรี
ลักษณะเด่นทางวรรณศิลป์ การใช้ภาษาจากร้อย ร่ายยาวมหาเวสสันดรชาดก กัณฑ์มัทรี

ชุดที่ 5 การวิจารณ์ตัวละคร จากระื่องร่ายยาวมหาเวสสันดรชาดก กัณฑ์มัทรี

ชุดที่ 6 ความสำคัญของเรื่องร่ายยาวมหาเวสสันดรชาดก แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณค่าของวรรณคดีเรื่อง ร่ายยาวมหาเวสสันดรชาดก กัณฑ์มัทรี

4. ดำเนินการสร้างชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองให้เหมาะสมกับเนื้อหา ดังนี้

4.1 กำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวังของเนื้อหาแต่ละเรื่อง

4.2 กำหนดกิจกรรมการเรียนรู้และสื่อที่ใช้ในกิจกรรมการเรียนรู้ในแต่ละชุดการเรียนรู้ โดยพิจารณาถึงประสิทธิภาพและจุดประสงค์ในการเรียนรู้ ซึ่งมีความสอดคล้องกับพื้นฐานความรู้ ประสบการณ์ และความสนใจของผู้เรียนให้สอดคล้องกับผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

4.3 เขียนคู่มือหรือคำชี้แจงเกี่ยวกับการใช้ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง

4.4 จัดทำบัตรคำสั่ง เพื่อชี้แจงรายละเอียดให้ผู้เรียนทราบว่า ต้องปฏิบัติตามขั้นตอนอย่างไร

5. นำชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองที่สร้างขึ้น ไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ เพื่อตรวจสอบคุณภาพ และนำไปปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ

6. นำชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองที่ปรับปรุงแล้ว ไปให้ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา และผู้เชี่ยวชาญด้านสื่อจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้องในด้านเนื้อหา ความเหมาะสมของรูปแบบกิจกรรมในชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง และความถูกต้องของภาษาที่ใช้

7. นำชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองที่ได้ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา และผู้เชี่ยวชาญด้านสื่อจำนวน 3 ท่าน ไปทดลองใช้

การสร้างและหาคุณภาพแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวรรณคดีไทยเรื่อง ร่ายยาวมหาเวสสันดรชาดก

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. ศึกษาวิธีสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยเรื่อง ร่ายยาวมหาเวสสันดรชาดก กัณฑ์มัทรี

2. ศึกษาสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 โดยวิเคราะห์เนื้อหา และสร้างตารางวิเคราะห์ผลการเรียนรู้ที่คาดหวังตามเนื้อหาวิชา เพื่อสร้างแบบทดสอบ

3. สร้างแบบทดสอบชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก ชุดละ 20 ข้อ รวมทั้งหมด 120 ข้อ ให้สอดคล้องกับผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง และครอบคลุมเนื้อหาในแต่ละตอนของชุดการเรียนรู้

4. นำแบบทดสอบที่สร้างขึ้นไปตรวจความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ความเหมาะสมของคำถาม และความเหมาะสมทางภาษาที่ใช้เกณฑ์การให้คะแนน โดยผู้เชี่ยวชาญทางการสอนวิชาภาษาไทย 3 ท่าน โดยใช้ดัชนีความสอดคล้องที่มีระดับการประเมิน 3 ระดับ ดังนี้

+1 หมายถึง แน่ใจว่าแบบทดสอบมีความสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้

0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าแบบทดสอบมีความสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้หรือไม่

-1 หมายถึง แน่ใจว่าแบบทดสอบไม่สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้

บันทึกผลการพิจารณาความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนในแต่ละข้อ จากการประเมินผลของผู้เชี่ยวชาญ ทั้ง 3 ท่าน

5. นำแบบทดสอบที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปทดสอบ (try out) กันนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ปีการศึกษา 2549 โรงเรียนศรีอยุธยา จำนวน 120 คน ที่ผ่านการเรียนเรื่อง ร่ายยาวมหาเวสสันดรชาดก กัณฑ์มัทรี มาแล้ว ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างเพื่อหาคุณภาพของแบบทดสอบ

5.1 การดำเนินการทดลองเพื่อหาประสิทธิภาพ

5.2 การทดลองครั้งที่ 1 เพื่อตรวจสอบหาข้อบกพร่องของชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ในด้านความถูกต้องของเนื้อหา ความชัดเจนของการนำเสนอเนื้อหา คุณภาพของบทเรียน ความเหมาะสมโดยใช้กลุ่มตัวอย่าง 10 คน ให้กลุ่มตัวอย่างเรียนจากชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ผู้ศึกษาค้นคว้าทำการสังเกต และสัมภาษณ์ผู้เรียน แล้วนำข้อมูลที่ได้จากผู้เรียนมาปรับปรุงแก้ไขชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง

5.3 การทดลองครั้งที่ 2 เพื่อหาแนวโน้มของประสิทธิภาพของชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองโดยใช้กลุ่มตัวอย่าง 40 คน (1ห้องเรียน) ให้กลุ่มตัวอย่างเรียน จากชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยใช้ชุดการเรียนรู้ 1 ชุด ต่อนักเรียน 1 คน นักเรียนจะต้องทำแบบฝึกหัดระหว่างเรียน เมื่อเรียนจบแต่ละเรื่อง ให้ทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน นำคะแนนที่ได้มาหาร้อยละของคะแนนเฉลี่ยของนักเรียนที่ได้จากการทำแบบฝึกหัด ระหว่างเรียน (E_1) และหาร้อยละของคะแนนเฉลี่ยของนักเรียนที่ได้จากการทำแบบทดสอบหลังบทเรียน (E_2) ของแต่ละเรื่อง เพื่อหาแนวโน้มของประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80

5.4 การทดลองครั้งที่ 3 เพื่อหาประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 โดยใช้กลุ่มตัวอย่าง 40 คน (1 ห้องเรียน) ให้กลุ่มตัวอย่างเรียนจากชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ในแต่ละเรื่อง โดยใช้ชุดการเรียนรู้ 1 ชุด ต่อนักเรียน 1 คน นักเรียนจะต้องทำแบบฝึกหัดระหว่างเรียน เมื่อเรียนจบแต่ละเรื่อง ทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน นำคะแนนที่ได้มาหาร้อยละของคะแนนเฉลี่ยที่ได้จากการทำแบบฝึกหัดระหว่างเรียน (E_1) และหาร้อยละของคะแนนเฉลี่ยที่ได้จากการทำแบบทดสอบหลังบทเรียน (E_2) ของแต่ละเรื่อง เพื่อหาประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80

6. ตรวจให้คะแนนแบบทดสอบที่นักเรียนตอบ โดยข้อที่ตอบถูกให้ 1 คะแนน ข้อที่ตอบผิดไม่ตอบหรือตอบเกิน 1 คำตอบ ให้ 0 คะแนน

7. นำผลคะแนนที่ได้มาวิเคราะห์และใช้ตารางวิเคราะห์ของ จุง เทห์ ฟาน (ล้วน สายยศ; และ อังคณา สายยศ. 2539: 334 อ้างอิงจาก ; จุง เทห์ ฟาน)

7.1 วิเคราะห์แบบทดสอบรายข้อ เพื่อหาค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบโดยวิเคราะห์ข้อทดสอบรายข้อ โดยใช้เทคนิค 27% โดยได้ค่าอำนาจจำแนก (r) ตั้งแต่ .20 – .50

7.2 วิเคราะห์แบบทดสอบรายข้อ เพื่อหาความยากง่าย (p) ของแบบทดสอบ โดยวิเคราะห์แบบทดสอบรายข้อ โดยได้ค่าความยากง่าย (p) ตั้งแต่ .48 – .75

8. เลือกแบบทดสอบเฉพาะข้อที่ผ่านเกณฑ์ที่กำหนด จากชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ทั้ง 6 ชุด ชุดละ 20 ข้อ รวมทั้งหมด 120 ข้อ

9. นำแบบทดสอบทั้ง 6 ชุด ชุดละ 20 ข้อ ไปคำนวณหาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ โดยใช้สูตร KR – 20 ของ คูเดอร์ริชาร์ดสัน (Kuder – Richardson 20) ซึ่งคำนวณได้ค่าความเชื่อมั่น .78

10. นำแบบทดสอบที่ได้ไปใช้ทดสอบกับกลุ่มตัวอย่าง

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

แบบแผนการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experiment Research) ซึ่งผู้วิจัยดำเนินการทดลองตามแบบแผนการทดลองชนิด One Group Pretest – Posttest Design (ล้วน สายยศ; และ อังคณา สายยศ. 2538: 249)

ตาราง 1 แบบแผนการทดลอง

กลุ่ม	สอบก่อน	ทดลอง	สอบหลัง
E	T ₁	X	T ₂

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการทดลอง

T₁ แทน การทดสอบก่อนเรียนด้วยชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง

T₂ แทน การทดสอบหลังเรียนด้วยชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง

X แทน การสอนด้วยชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง

5. สถิติที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

1. สถิติพื้นฐานที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1.1 ค่าคะแนนเฉลี่ยเลขคณิต (Mean) โดยคำนวณจากสูตร (ล้วน สายยศ; และ อังคณา สายยศ. 2538: 73) จากสูตร

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{N}$$

เมื่อ $\bar{X}$ = แทน คะแนนเฉลี่ย
 $\sum X$ แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมด
 N แทน จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง

1.2 หาค่าความแปรปรวนของคะแนน (ล้วน สายยศ; และ อังคณา สายยศ. 2538: 76 – 77) คำนวณจากสูตร

2. สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง

2.1 การหาค่าความยากง่าย (p)

$$P = \frac{R}{N}$$

เมื่อ P แทน จำนวนคนที่ตอบรายชื่อนั้นถูก
 R แทน ดัชนีความยากรายข้อ
 N แทน จำนวนคนทั้งหมด

ข้อคำถามที่มีค่าความยากมีค่า P อยู่ระหว่าง $0.20 - 0.80$ แสดงว่า ข้อคำถามนั้นสามารถนำไปใช้ได้ ถ้าค่า P เข้าใกล้ 0 แสดงว่า ข้อนั้นเป็นข้อที่ยาก

2.2 ค่าอำนาจจำแนก (r) โดยใช้ตารางวิเคราะห์ ของ จุง เทห์ ฟาน (ล้วน สายยศ; และ อังคณา สายยศ. 2538: 208 – 219 ; อ้างอิงจาก จุง เทห์ ฟาน)

2.3 ค่าความเชื่อมั่นโดยใช้สูตร KR – 20 ของ คูเดอร์ ริชาร์ดสัน (Kuder Richardson 20) (ล้วน สายยศ; และ อังคณา สายยศ. 2538: 197 – 200 ; อ้างอิงจาก Kuder Richardson)

สูตร K.R. 20

$$\frac{r_{tt}}{n-1} = \frac{1 - \sum p_i q_i}{S_t^2}$$

เมื่อ n แทน จำนวนข้อของเครื่องมือวัด

P แทน สัดส่วนของผู้ทำได้ในข้อหนึ่ง ๆ = $\frac{\text{จำนวนคนที่ตอบถูก}}{\text{จำนวนคนทั้งหมด}}$

q แทน สัดส่วนของผู้ทำผิดในข้อหนึ่ง ๆ หรือคือ $1 - P$

S_t^2 แทน คะแนนความแปรปรวนของเครื่องมือฉบับนั้น

3. ค่าดัชนีความสอดคล้อง โดยใช้สูตร IOC (บุญเชิด ภิญโญนนตพงษ์. 2526: 88 – 91)

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC แทน ดัชนีความสอดคล้อง

$\sum R$ แทน ผลรวมของการประเมิน

N แทน จำนวนผู้ประเมิน

ถ้าค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC ที่คำนวณได้มีค่ามากกว่าหรือเท่ากับ 0.5 ขึ้นไป แสดงว่า ข้อคำถามนั้นเป็นลักษณะของกลุ่มพฤติกรรมนั้น ถ้าข้อคำถามนั้น มีค่าดัชนีความสอดคล้อง ต่ำกว่า 0.5 ลงมาข้อคำถามนั้นจะต้องถูกตัดทิ้งไป หรือปรับปรุงแก้ไขให้ค่าดีขึ้น เพื่อที่จะได้เป็นตัวแทนของลักษณะเฉพาะกลุ่มพฤติกรรมที่ต้องการวัดได้

4. สถิติที่ใช้ทดสอบสมมุติฐาน

4.1 ใช้สูตร E1/E2 (เสาวนีย์ ศึกษาบัณฑิต. 2528: 294 – 295) เพื่อทดสอบสมมุติฐานว่า ชุดการเรียนด้วยตนเอง วิชาวรรณคดีไทย เรื่อง ร่ายยาวมหาเวสสันดรชาดก กัณฑ์มัทรี มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80

สูตรที่ 1

$$E_1 = \frac{\left[\frac{\sum X}{N} \right]}{A} \times 100$$

สูตรที่ 2

$$E_2 = \frac{\left[\frac{\sum F}{N} \right]}{B} \times 100$$

โดยที่	E_1	แทน	ประสิทธิภาพของกระบวนการที่จัดไว้ในชุดการสอน คือ เป็นร้อยละ จากการทำแบบฝึกหัด และ/หรือ ประกอบกิจกรรมการเรียนรู้
	E_2	แทน	ประสิทธิภาพของผลลัพธ์ พฤติกรรมที่เปลี่ยนในตัวผู้เรียนเป็นร้อยละ จากการทำแบบทดสอบ หลังเรียนและ/หรือประกอบกิจกรรมหลังเรียน
	$\sum X$	แทน	คะแนนรวมของผู้เรียนจากการทำแบบฝึกหัดและ/หรือการประกอบกิจกรรมการเรียนรู้
	$\sum F$	แทน	คะแนนรวมของผู้เรียนจากการทดสอบหลังเรียนและ/หรือการประกอบกิจกรรมหลังเรียน
	N	แทน	จำนวนผู้เรียน
	A	แทน	คะแนนเต็มของแบบฝึกหัดและ/หรือกิจกรรมการเรียนรู้
	B	แทน	คะแนนเต็มของแบบทดสอบหลังเรียนและ/หรือ กิจกรรมหลังเรียน

5.2 วิธีการทางสถิติแบบ t-test Dependent (ล้วน สายยศ; และ อังคณา สายยศ.

2538: 104 – 106)

สูตร

$$t = \frac{\sum D}{\sqrt{\frac{N \sum D^2 - (\sum D)^2}{N - 1}}}$$

เมื่อ	t แทน	ค่าที่ใช้ในการพิจารณาของการแจกแจงแบบที่
	D แทน	ความแตกต่างของคะแนนแต่ละคู่
	N แทน	จำนวนคู่
	$\sum D$ แทน	ผลรวมของความแตกต่างจากการเปรียบเทียบกัน เป็นรายบุคคลระหว่างคะแนนที่ได้รับจาก การทดสอบก่อนเรียนกับการทดสอบหลังเรียน
	$\sum D^2$ แทน	ผลรวมกำลังสองของความแตกต่างจาก การเปรียบเทียบกันเป็นรายบุคคลระหว่าง คะแนนที่ได้รับจากการทดสอบก่อนเรียน กับการทดสอบหลังเรียน
	df แทน	$N - 1$

บทที่ 4

ผลการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการสร้างและหาประสิทธิภาพของชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยชุดการเรียนรู้ที่สร้างขึ้น เป็นชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองวิชาวรรณคดีไทย เรื่องร่ายยาว มหาเวสสันดรชาดก ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ซึ่งประกอบด้วยชุดการเรียนรู้จำนวน 6 ชุด และคู่มือการใช้ชุดการเรียนรู้ ในแต่ละชุดการเรียนรู้ประกอบด้วย

1. คู่มือการใช้ชุดการเรียนรู้
2. บัตรคำสั่ง
3. บัตรเนื้อหา
4. บัตรแบบฝึกหัดพร้อมบัตรเฉลยแบบฝึกหัด
5. บัตรภาพ
6. บัตรกิจกรรม พร้อมบัตรเฉลยกิจกรรม

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

E_1	แทน	ประสิทธิภาพของกระบวนการที่จัดไว้ในชุดการสอน คือ เป็นร้อยละจากการทำแบบฝึกหัด และ/หรือประกอบกิจกรรมการเรียนรู้
E_2	แทน	ประสิทธิภาพของผลลัพธ์ พฤติกรรมที่เปลี่ยนในตัวผู้เรียนเป็นร้อยละจากการทำแบบทดสอบหลังเรียนและ/หรือประกอบกิจกรรมหลังเรียน
N	แทน	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
$\bar{X}$	แทน	คะแนนเฉลี่ย
D	แทน	ค่าเฉลี่ยของผลต่างคะแนนระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน
S_D^2	แทน	ความแปรปรวนของผลต่างคะแนนระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน
t	แทน	ค่าที่ใช้พิจารณาค่าแจกแจงแบบที

การพัฒนาและหาประสิทธิภาพของชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง

การทดลองครั้งที่ 1

1. ผู้ศึกษาค้นคว้าได้นำชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนศรีอยุธยา ฯ ที่ไม่เคยเรียนเนื้อหานี้มาก่อน จำนวน 10 คน โดยใช้ชุดการเรียนรู้ 1 ชุด ต่อนักเรียน 1 คน
2. ในขณะที่ทดลอง ผู้ศึกษาค้นคว้าจะเก็บข้อมูลด้านต่างๆ เพื่อตรวจสอบหาข้อบกพร่องของชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ในด้านความถูกต้องของเนื้อหา ความชัดเจนของการนำเสนอเนื้อหา คุณภาพของบทเรียน ความเหมาะสม ผู้ศึกษาค้นคว้าทำการสังเกต

และสัมภาษณ์ผู้เรียนแล้ว นำข้อมูลที่ได้จากผู้เรียน มาปรับปรุงแก้ไขชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง
 หลังจากการทดลองครั้งที่ 1 ผู้ศึกษาค้นคว้าได้ปรับปรุงแก้ไข จัดของพลาสติก
 สำหรับจัดเก็บชุดการเรียนรู้ให้เป็นระเบียบ เมื่อใช้เสร็จแล้วให้แข็งแรงทนทานขึ้น

การทดลองครั้งที่ 2

ผู้ศึกษาค้นคว้านำชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขแล้ว จาก
 การทดลองครั้งที่ 1 มาทดลองกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 40 คน (1 ห้องเรียน)
 ที่ยังไม่เคยเรียนบทเรียนนี้มาก่อน ให้กลุ่มตัวอย่างเรียนจากชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยใช้
 ชุดการเรียนรู้ 1 ชุด ต่อนักเรียน 1 คน โดยดำเนินการทดลอง ดังนี้

1. ให้นักเรียนเรียนด้วย ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองวิชาวรรณคดีไทย เรื่อง
 ร่ายยาวมหาเวสสันดรชาดก ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ซึ่งประกอบด้วย ชุดการเรียนรู้
 จำนวน 6 ชุด และคู่มือการใช้ชุดการเรียนรู้

2. ในขณะที่นักเรียนเรียนด้วยชุดการเรียนรู้จบในแต่ละชุด นักเรียนจะได้
 ทำแบบฝึกหัดระหว่างเรียน จากนั้นนำผลจากการทำแบบฝึกหัดมาตรวจให้คะแนนแล้วหาค่า
 คะแนนเฉลี่ย เพื่อเก็บข้อมูลไว้วิเคราะห์หาแนวโน้มประสิทธิภาพของชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง

3. เมื่อนักเรียนเรียนจากชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองจบในแต่ละชุด พร้อมกับ
 ทำแบบฝึกหัดระหว่างเรียนแล้ว ให้นักเรียนทำแบบทดสอบหลังบทเรียน นำคะแนนที่ได้มา
 หาร้อยละของคะแนนเฉลี่ยของนักเรียนที่ได้จากการทำแบบฝึกหัดระหว่างเรียน (E_1) และ
 หาร้อยละของคะแนนเฉลี่ยของนักเรียนที่ได้จากการทำแบบทดสอบหลังบทเรียน (E_2) ของ
 แต่ละเรื่อง เพื่อหาแนวโน้มของประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การหาประสิทธิภาพของชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง วิชาวรรณคดีไทย เรื่อง ร่ายยาว
 มหาเวสสันดรชาดก กัณฑ์มัทรี

1. ผู้ศึกษาค้นคว้านำชุดการเรียนรู้ที่ได้หาแนวโน้มประสิทธิภาพจากการทดลองครั้งที่ 2
 และปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 40 คน
 (1 ห้องเรียน) ที่ยังไม่เคยเรียนบทเรียนนี้มาก่อน ใช้เวลาในการทดลอง 14 คาบ คาบละ 50 นาที
 โดยแบ่งเป็น ทดสอบก่อนเรียน (Pre-test) 1 คาบ ดำเนินการสอน 12 คาบ และทดสอบหลังเรียน
 (post-test) 1 คาบ ให้กลุ่มตัวอย่างเรียนจากชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยใช้ชุดการเรียนรู้ 1 ชุด
 ต่อนักเรียน 1 คน โดยดำเนินการทดลอง ดังนี้

- 1.1 ให้นักเรียนทำข้อสอบก่อนเรียน (Pre-test) จากนั้นเรียนชุดการเรียนรู้
 ด้วยตนเองวิชาวรรณคดีไทย เรื่องร่ายยาวมหาเวสสันดรชาดก ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา
 ปีที่ 5 ซึ่งประกอบด้วยชุดการเรียนรู้จำนวน 6 ชุด และคู่มือการใช้ชุดการเรียนรู้

1.2. ในขณะที่นักเรียนเรียนด้วยชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองจะต้องทำแบบฝึกหัดระหว่างเรียน เมื่อเรียนจบต้องทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

1.3 นำคะแนนที่ได้มาหารร้อยละของคะแนนเฉลี่ยที่ได้จากการทำแบบฝึกหัดระหว่างเรียน (E_1) และหารร้อยละของคะแนนเฉลี่ยที่ได้จากการทำแบบทดสอบหลังบทเรียน (E_2) ของแต่ละเรื่อง เพื่อหาประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80

การหาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง วิชา วรรณคดีไทย เรื่อง ร่ายยาวมหาเวสสันดรชาดก กัณฑ์มัทรี

ในการหาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง วิชาวรรณคดีไทย เรื่อง ร่ายยาวมหาเวสสันดรชาดก กัณฑ์มัทรี ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ผู้วิจัยได้นำเสนอ ดังตาราง 2

ตาราง 2 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาวรรณคดีไทย โดยใช้ชุดการเรียนรู้ เรื่อง ร่ายยาวมหาเวสสันดรชาดก กัณฑ์มัทรี ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน

กลุ่มตัวอย่าง	N	$\bar{X}$	$\bar{D}$	S_D^2	t
ก่อนเรียน	40	17.50			
			9.37	7.67	21.40 **
หลังเรียน	40	26.87			

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จาก ตาราง 2 เห็นได้ว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาวรรณคดีไทย เรื่อง ร่ายยาวมหาเวสสันดรชาดก กัณฑ์มัทรี ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ก่อนและหลังเรียนโดยใช้ชุดการเรียนรู้ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นั่นคือ การเรียนโดยใช้ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น

บทที่ 5

สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อพัฒนาชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองวิชาวรรณคดีไทย เรื่อง ร่ายยาวมหาเวสสันดรชาดก กัณฑ์มัทรี
2. เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวรรณคดีไทย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5
3. เพื่อหาประสิทธิภาพของชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง วิชาวรรณคดีไทย เรื่อง ร่ายยาวมหาเวสสันดรชาดก กัณฑ์มัทรี

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

ผลจากการศึกษาได้ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง วิชาวรรณคดีไทย เรื่อง ร่ายยาวมหาเวสสันดรชาดก กัณฑ์มัทรี ที่มีประสิทธิภาพอันเป็นแนวทางในการพัฒนาชุดการเรียนรู้วิชาภาษาไทยให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

1. ประชากร
ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนศรีอยุธยา ฯ เขตราชเทวี กรุงเทพมหานคร ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2549 จำนวน 10 ห้องเรียนรวมนักเรียน 400 คน
2. กลุ่มตัวอย่าง
กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จากโรงเรียนศรีอยุธยา ฯ เขตราชเทวี กรุงเทพมหานคร ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2549 จำนวน 1 ห้อง จำนวนนักเรียน 40 คน ได้มาจากการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling)
3. เนื้อหาที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า
เนื้อหาที่ใช้ในการทดลองครั้งนี้ เป็นเนื้อหาวิชาวรรณคดีไทย เรื่อง ร่ายยาวมหาเวสสันดรชาดก กัณฑ์มัทรี ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ซึ่งแบ่งออกเป็น 6 ชุด ดังนี้

ชุดที่ 1 ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับเรื่อง ร่ายยาวมหาเวสสันดรชาดก ประวัติผู้แต่ง ร่ายยาวมหาเวสสันดรชาดก กัณฑ์มัทรี

ชุดที่ 2 เนื้อเรื่อง ร่ายยาวมหาเวสสันดรชาดก กัณฑ์มัทรี

ชุดที่ 3 คำศัพท์จากร่ายยาวมหาเวสสันดรชาดก กัณฑ์มัทรี

ชุดที่ 4 ลักษณะคำประพันธ์ ร่ายยาวมหาเวสสันดรชาดก กัณฑ์มัทรี ลักษณะเด่นทางวรรณศิลป์ การใช้ภาษาจากรื่อง ร่ายยาวมหาเวสสันดรชาดก กัณฑ์มัทรี

ชุดที่ 5 การวิจารณ์ตัวละคร จากเรื่อง ร่ายยาวมหาเวสสันดรชาดก กัณฑ์มัทรี

ชุดที่ 6 ความสำคัญของเรื่อง ร่ายยาวมหาเวสสันดรชาดก แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณค่าของวรรณคดี เรื่อง ร่ายยาวมหาเวสสันดรชาดก กัณฑ์มัทรี

การดำเนินการทดลอง

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเพื่อพัฒนาชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ผู้ศึกษาค้นคว้า ได้ดำเนินการทดลอง ดังนี้

การทดลองครั้งที่ 1

1. ผู้ศึกษาค้นคว้าได้นำชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนศรีอยุธยา ฯ ที่ไม่เคยเรียนเนื้อหาใหม่มาก่อน จำนวน 10 คน โดยใช้ชุดการเรียนรู้ 1 ชุด ต่อนักเรียน 1 คน

2. ในขณะที่ทดลอง ผู้ศึกษาค้นคว้าจะเก็บข้อมูลด้านต่าง ๆ เพื่อตรวจสอบหาข้อบกพร่องของชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ในด้านความถูกต้องของเนื้อหา ความชัดเจน ของการนำเสนอเนื้อหา คุณภาพของบทเรียน ความเหมาะสม ผู้ศึกษาค้นคว้าทำการสังเกต และสัมภาษณ์ผู้เรียนแล้ว นำข้อมูลที่ได้จากผู้เรียน มาปรับปรุงแก้ไขชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง

หลังจากการทดลองครั้งที่ 1 ผู้ศึกษาค้นคว้าได้ปรับปรุงแก้ไข จัดของพลาสติก สำหรับจัดเก็บชุดการเรียนรู้ให้เป็นระเบียบเมื่อใช้เสร็จแล้วให้แข็งแรงทนทานขึ้น

การทดลองครั้งที่ 2

ผู้ศึกษาค้นคว่านำชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขแล้ว จากการทดลองครั้งที่ 1 มาทดลองกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 40 คน (1ห้องเรียน) ที่ยังไม่เคยเรียนบทเรียนใหม่มาก่อน ให้กลุ่มตัวอย่างเรียนจากชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยใช้ชุดการเรียนรู้ 1 ชุด ต่อนักเรียน 1 คน โดยดำเนินการทดลอง ดังนี้

1. ให้นักเรียนเรียนด้วย ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองวิชาวรรณคดีไทย เรื่องร่ายยาวมหาเวสสันดรชาดก ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ซึ่งประกอบด้วยชุดการเรียนรู้จำนวน 6 ชุด และคู่มือการใช้ชุดการเรียนรู้

2. ในขณะที่นักเรียนเรียนด้วยชุดการเรียนรู้จบในแต่ละชุด นักเรียนจะได้ทำแบบฝึกหัดระหว่างเรียน จากนั้นนำผลจากการทำแบบฝึกหัด มาตรวจให้คะแนนแล้ว หาค่า

คะแนนเฉลี่ย เพื่อเก็บข้อมูลไว้วิเคราะห์หาแนวโน้มประสิทธิภาพของชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง

3. เมื่อนักเรียนเรียนจากชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองจบในแต่ละชุด พร้อมกับทำแบบฝึกหัดระหว่างเรียนแล้ว ให้นักเรียนทำแบบทดสอบหลังบทเรียน นำคะแนนที่ได้มาหาร้อยละของคะแนนเฉลี่ยของนักเรียนที่ได้จากการทำแบบฝึกหัดระหว่างเรียน (E_1) และหาร้อยละของคะแนนเฉลี่ยของนักเรียนที่ได้จากการทำแบบทดสอบหลังบทเรียน (E_2) ของแต่ละเรื่อง เพื่อหาแนวโน้มของประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้ศึกษาค้นคว้านำชุดการเรียนรู้ที่ได้หาแนวโน้มประสิทธิภาพจากการทดลองครั้งที่ 2 และปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 40 คน (1ห้องเรียน) ที่ยังไม่เคยเรียนบทเรียนนี้มาก่อน ใช้เวลาในการทดลอง 14 คาบ คาบละ 50 นาที โดยแบ่งเป็น ทดสอบก่อนเรียน (Pre-test) 1 คาบ ดำเนินการทดลอง 12 คาบ และทดสอบหลังเรียน (Post-test) 1 คาบ ให้กลุ่มตัวอย่างเรียนจากชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยใช้ชุดการเรียนรู้ 1 ชุด ต่อนักเรียน 1 คน โดยดำเนินการทดลอง ดังนี้

1.1 ให้นักเรียนทำข้อสอบก่อนเรียน (Pre-test) จากนั้นเรียนชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง วิชาวรรณคดีไทย เรื่อง ร่ายยาวมหาเวสสันดรชาดก ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ซึ่งประกอบด้วย ชุดการเรียนรู้จำนวน 6 ชุด และคู่มือการใช้ชุดการเรียนรู้

1.2 ในขณะที่นักเรียนเรียนด้วยชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง จะต้องทำแบบฝึกหัดระหว่างเรียน เมื่อเรียนจบต้องทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

1.3 นำคะแนนที่ได้มาหาร้อยละของคะแนนเฉลี่ยที่ได้จากการทำแบบฝึกหัดระหว่างเรียน (E_1) และหาร้อยละของคะแนนเฉลี่ยที่ได้จากการทำแบบทดสอบหลังบทเรียน (E_2) ของแต่ละเรื่องเพื่อหาประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 ซึ่งผลที่ได้ คือ ชุดการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีประสิทธิภาพ 82.29 /81.17

แสดงให้เห็นว่า ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง วิชา วรรณคดีไทย เรื่อง ร่ายยาวมหาเวสสันดรชาดก กัณฑ์มัทรี ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติพื้นฐานของแบบทดสอบ คือ ค่าคะแนนเฉลี่ย
2. หาค่าความยากง่าย และค่าอำนาจจำแนกของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
3. หาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
4. วิเคราะห์หาประสิทธิภาพของชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยหาค่าเฉลี่ย และค่าร้อยละ

สรุปผลการศึกษาค้นคว้า

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ พบว่า

1. ได้ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองวิชาภาษาไทย เรื่อง ร่ายยาวมหาเวสสันดรชาดก กัณฑ์มัทรี จำนวน 6 ชุด
2. ประสิทธิภาพของชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองวิชา วรรณคดีไทย เรื่อง ร่ายยาวมหาเวสสันดรชาดก กัณฑ์มัทรี

2.1 คุณภาพของชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง จากการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญ ด้านเนื้อหา และผู้เชี่ยวชาญด้านสื่อ พบว่า คุณภาพของชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยรวมอยู่ในระดับดีมาก

2.2 ประสิทธิภาพจากการทดลองกลุ่มตัวอย่าง ได้ประสิทธิภาพ ดังนี้

ชุดที่ 1 มีประสิทธิภาพ 80.50 / 81.00

ชุดที่ 2 มีประสิทธิภาพ 86.00 / 81.13

ชุดที่ 3 มีประสิทธิภาพ 81.94 / 81.63

ชุดที่ 4 มีประสิทธิภาพ 81.56 / 81.88

ชุดที่ 5 มีประสิทธิภาพ 84.00 / 81.25

ชุดที่ 6 มีประสิทธิภาพ 81.82 / 80.13

แสดงให้เห็นว่า ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองวิชาวรรณคดีไทย เรื่อง ร่ายยาวมหาเวสสันดรชาดก กัณฑ์มัทรี ที่สร้างและพัฒนาขึ้น มีประสิทธิภาพตามที่เกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ 80/80

การอภิปรายผล

ผลที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าแสดงให้เห็นว่า ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองวิชาวรรณคดีไทย เรื่อง ร่ายยาวมหาเวสสันดรชาดก กัณฑ์มัทรี มีประสิทธิภาพ 82.29/81.17

จากประสิทธิภาพของชุดการเรียนรู้ที่ได้มาตรฐานตามเกณฑ์ 82.29/81.17 และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนสูงขึ้นเป็นเพราะ

ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองที่สร้างขึ้นเพื่อใช้ในการทดลองครั้งนี้ ได้ผ่านขั้นตอนการสร้างอย่างมีระบบ ได้รับการตรวจสอบแก้ไขตามขั้นตอนการสร้าง และนำไปใช้ ตลอดจนได้ผ่านการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญทั้งด้านเนื้อหา และด้านสื่อ ผลการประเมินพบว่า ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองมีคุณภาพโดยรวมอยู่ในระดับดีมาก สามารถนำไปทดลองหาประสิทธิภาพได้ตามเกณฑ์ที่กำหนด

ชุดการเรียนรู้ที่ผู้ศึกษาค้นคว้าสร้างขึ้น มีการจัดเรียงเนื้อหาเป็นลำดับ เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยความเข้าใจทำให้เกิดความรู้ตามลำดับ ความน่าสนใจเนื่องจากมีรูปภาพประกอบ

และยังมีเกมประกอบให้นักเรียนมีความสนุกสนานในการทำกิจกรรมทุกกิจกรรม

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ พบว่า ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองเป็นเครื่องมือ ในการเรียน ที่ก่อให้เกิดความรู้ที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อุซารวรรณ์ ปาลิยะ (2543: 59 – 60) ที่ได้พัฒนาชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง วิชาภาษาไทย เรื่องราชาศัพท์และคำศัพท์ สำหรับพระภิกษุ และสุภาพชน ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองที่สร้างขึ้น ทั้ง 3 ชุด มีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ 90/90 และ ผลการวิจัยของ ธีรธัญญา นาคหอม (2545: 65) ที่ได้พัฒนาชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองวิชาภาษาไทย เรื่องการสะกดคำให้ถูกต้อง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ผลการวิจัยพบว่า ชุดการเรียนรู้ที่สร้างขึ้น ทั้ง 3 ชุด มีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้คือ 85/85 กล่าวได้ว่า การเรียน โดยใช้ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง เป็นการเรียนที่ให้นักเรียนได้ศึกษาและปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง เป็นการฝึกให้นักเรียนมีความรับผิดชอบ และศึกษาค้นคว้าความรู้ ได้ด้วยตนเอง ดังนั้น ควรส่งเสริมให้มีการสร้างพัฒนาชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง เพราะทำให้นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง อย่างมีประสิทธิภาพ และจากผลการศึกษาครั้งนี้ จะเห็นได้ว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียน ที่ได้จากการเรียนรู้ด้วยชุดการเรียนรู้แต่ละชุดนั้น สะท้อนภาพ การจัดกิจกรรม การเรียนการสอน วิชาภาษาไทยได้อย่างชัดเจนว่า นักเรียนยังไม่พัฒนาความสามารถ ทางภาษา ในด้านการคิดวิเคราะห์วิชาภาษาไทยอย่างแท้จริง โดยเฉพาะ จากผลสัมฤทธิ์ในการเรียนของ นักเรียนที่เรียนรู้ด้วยชุดการเรียนรู้ชุดที่ 6 ที่มีประสิทธิภาพต่ำกว่าชุดการเรียนรู้ชุดอื่นๆ เนื่องจาก เนื้อหาเป็นเรื่องเกี่ยวกับการวิเคราะห์ ประเมินค่า ทำให้ทราบว่า ในการเรียน วิชาภาษาไทย ในปัจจุบันนั้น นักเรียนยังขาดทักษะในการคิดวิเคราะห์ การประเมินค่า และเมื่อพิจารณา ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในชุดการเรียนรู้ที่นักเรียนทำคะแนนเฉลี่ยได้สูงนั้น ทำให้ทราบว่า นักเรียนส่วนใหญ่ ยังคงเรียนวิชาภาษาไทยแบบท่องจำ แต่ขาดความเข้าใจภาษาไทย อย่าง ท่องแท้ เนื่องจากคะแนนเฉลี่ยในชุดการเรียนรู้ที่นักเรียน ทำได้สูงนั้นเป็นเนื้อหาเกี่ยวกับ ความจำ ซึ่งเป็นสิ่งที่ครูผู้สอนวิชาภาษาไทยจะต้องตระหนักและหาแนวทางแก้ไข เพื่อให้นักเรียนเรียน วิชาภาษาไทยด้วยความเข้าใจ และมีทักษะในการคิดวิเคราะห์ และประเมินค่าให้มีประสิทธิภาพ มากขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการสร้างชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ในสาระเนื้อหาอื่นๆ ของวิชาภาษาไทย เพื่อให้นักเรียนมีทางเลือกในการศึกษาค้นคว้าความรู้ด้วยตนเอง
2. ในการสร้างชุดการเรียนรู้ต่อไปควรเน้นการจัดกิจกรรมให้นักเรียนได้ใช้ความคิด การวิเคราะห์ และการเขียนสื่อความให้มากขึ้น เพื่อเป็นประโยชน์ ในการพัฒนาทักษะทาง ภาษาไทย ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กรมศิลปากร. (2526). *จารึกสมัยสุโขทัย*. กรุงเทพฯ: กรมศิลปากร.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2544). *หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- กาญจนา เกียรติประวัติ. (2524). *เอกสารประกอบการสอนศึกษา 361 : ระเบียบวิธีสอนทั่วไป*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- กิดานันท์ มลิทอง. (2531). *เทคโนโลยีการศึกษาร่วมสมัย*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาโสตทัศนศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กุหลาบ มัลลิกะมาส. (2535). *วรรณคดีวิจารณ์*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ขจรศรี ขาดิกานนท์. (2533). *การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติต่อการสอนวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการสอนโดยใช้ชุดการสอนมินิคอร์สกับการสอนตามคู่มือครูของกรมวิชาการ*. กรุงเทพฯ: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ชัยยงค์ พรหมวงศ์. (2518). *การปรับปรุงการสอนตามแผนจุฬา. ใน เอกสารประกอบการประชุมการปฏิบัติงานตามโครงการอบรมอาจารย์ครั้งที่ 1 – 4. หน้า 4.* กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นริศร เลี่ยมทอง. (2530). *คู่มือมหาเวสสันดรชาดก ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 – 6.* กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.
- นิพนธ์ ศุภปริดี. (2525). *เทคโนโลยีการศึกษา*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์พิมพ์เกษตร.
- นิรมล ศตวุฒิ. (2526). *ชุดการเรียนรู้แบบเอกัตบุคคลน่าจะมีบทบาทในมหาวิทยาลัยตลาดวิชา. รามคำแหง. 1: 138 – 145.*
- บัญชา นิยมแก้ว. (2540). *การพัฒนาชุดการสอน กลุ่มวิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต สำหรับ นักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การประถมศึกษา).* กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- บุญเกิด คอระหาเวช. (2530). *นวัตกรรมการศึกษา*. กรุงเทพฯ: เจริญวิทย์การพิมพ์.
- บุญเชิด ภิญญอนันต์พงศ์. (2525). *การสอบแบบทดสอบ 1*. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.
- ประกิจ รัตนสุวรรณ. (2525). *การวัดและการประเมินผลทางการศึกษา*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- ไพศาล หวังพานิช. (2523). *การวัดผลการศึกษา*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2542). *พจนานุกรม*. กรุงเทพฯ.

- ล้วน สายยศ; และ อังคณา สายยศ. (2538). เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ลออ การุณยะวนิช และคนอื่นๆ. (ม.ป.ป.). วิธีสอนทั่วไป. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์รุ่งเรืองธรรม.
- วนิดา ศรีมาลา. (2528). การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสนใจในวิชาภาษาไทย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการสอนโดยใช้ชุดการสอนมินิคอร์สกับการสอนตามคู่มือครูของกรมวิชาการ. กรุงเทพฯ: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วราภา โพธิ์สัทธา. (2532). การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยและเจตคติต่อการสอนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่สอนโดยใช้ชุดการเรียนและสอนตามแผนการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 1. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- วัชรินทร์ บุญมาทิต. (2532). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเคมี และการคิดอย่างมีเหตุผลของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนโดยใช้ชุดการเรียนด้วยตนเอง ที่เห็นคำถามแบบเอกนัยกับคำถามแบบอนเอกนัย. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- วิญญา วิศาลาภรณ์. (2530). การสร้างแบบทดสอบ. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.
- วาสนา ชาวหา. (2525). เทคโนโลยีทางการศึกษา. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์กราฟิเคอาร์ท.
- วิชัย วงษ์ใหญ่. (2525). พัฒนาสื่อการเรียนการสอนมิติใหม่. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.
- วีระ ไทยพาณิชย์. (2529). 57 วิธีสอน. กรุงเทพฯ: ภาควิชาเทคโนโลยีการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ศศิวิมล เนืองนิตย์. (2543). การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความรับผิดชอบในการเรียนวิชาภาษาไทย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการสอนโดยใช้บทเรียนโมดูล กับการสอนตามคู่มือครู. กรุงเทพฯ: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ศิรินันท์ นาควิโรจน์. (2531). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสนใจในวิธีการสอนวิชาภาษาไทย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการสอนโดยใช้ชุดการสอนมินิคอร์สกับการสอนตามคู่มือครูของกรมวิชาการ. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สมหญิง กลั่นศิริ. (2523). เทคโนโลยีทางการศึกษา. นครปฐม: แผนกบริหาร สำนักงานอธิการบดี พระราชวังสนามจันทร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.

- สันทัด ภิบาลสุข; และ พิมพีใจ ภิบาลสุข. (2525). *การใช้สื่อการสอน*. กรุงเทพฯ: พีระพัฒน์.
- สุจิตต์ เพียรชอบ. (2536). *วิธีสอนภาษาไทยระดับมัธยมศึกษา*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่ง
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุภาพรรณ ณ บางช้าง. (2535). *ขนบธรรมเนียมประเพณี : ความเชื่อและแนวการปฏิบัติใน
สมัยสุโขทัยถึงสมัยอยุธยาตอนกลาง*. กรุงเทพฯ: สถาบันไทยศึกษา จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.
- สุมิตรา สุประดิษฐ์ ณ อยุธยา. (2539). *การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความ
รับผิดชอบของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนวิชาสังคมศึกษา โดยใช้ชุด
การเรียนกับการสอนตามคู่มือครู*. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา).
กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สุนีย์ ชวนสนิท. (2519). *วิเคราะห์รายยาวมหาเวสสันดรชาดกทางวัฒนธรรมไทย*.
ปรินญานิพนธ์ ศษ.ม. (ภาษาไทย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- สุวรรณ เกรียงไกรเพชร. (2542). *บารมีสิบทิศ*. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.
- อณูภา อัครวิยานนท์. (ม.ป.ป.). *การศึกษามหาเวสสันดร ฉบับท้องถิ่นอีสาน*. กาลสินธุ์:
วัดกลางโคกค้อ.
- อัมพา อรุณพราหมณ์. (2539). *การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยและ
ความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการสอนโดยใช้ชุดการเรียน
กับการสอนตามคู่มือครู*. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ:
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- อุษารรรถ ปาลียะ. (2543). *การพัฒนาชุดการเรียนด้วยตนเองวิชาภาษาไทย เรื่อง
คำราชาศัพท์และคำศัพท์สำหรับพระภิกษุและสุภาพชน ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2*.
ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

- Bruce, Meeks Elija. (1972, February). Learning Packages Versus Conventional Method
of Instruction. *Dissertation Abstracts International*. 32: 429 – A.
- Cardarelli, Sally M. (1973). *Individualized Instruction Programmed and Material*.
Englewood Cliffs. New Jersey: Education Technology.
- Cudney, Shirley A. (1975, November). Mediated Self-Instruction of Basic Nursing
Skill. *Audio Visual-Instruction*. (20)9: 26 – 27.
- Duane, Janes E. (1973). *Individualized Instruction-Programmed and Materials*.
New Jersey: Education Technology Publication.

- Feldhusen, John F.; et al. (1971). The Relationship Between Academic Grades and Divergent Thinking Scores Derived from Four Different Method of Testing. *The Journal of Experimental Education*. 40: 35 – 39.
- Grinewald, Robert N. (1975, March). Peerp-reduced Packages for Professional Preparation. *Education Technology*. 15(3): 39.
- Heathers, Glen. (1997, February). A Working Definition of Individualized Instruction. *Education Leadership*. 34(5): 342 – 344.
- Keller, Pred S. (1974). *Self-pack Instruction for Library Science Student : Personalized System of Instruction*. Philippines: W.A. Benjamin.
- Moore, Nancy M. Learning Genders. (1974, November). Turning on Elementary Classroom. *Education Technology*.
- Smith, James E. (1973). The Learning Activity Packages. in *Learning Package in America Education*. p. 22 – 29. New Jersey Educational Technology Publication.
- Webber, George. (1977, February). The Culture of Individualized Instruction. *Education Leadership*. 34(5): 329.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

รายนามผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา และผู้เชี่ยวชาญด้านสื่อ

รายนามผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา และผู้เชี่ยวชาญด้านสื่อ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สุมานัน รุ่งเรืองธรรม
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

อาจารย์ภาควิชาหลักสูตรและการสอน

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ เกติณี โชติกเสถียร
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

อาจารย์ภาควิชาเทคโนโลยีทางการศึกษา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ขจรศรี ชาดิกานนท์

รองผู้อำนวยการฝ่ายกิจการนักเรียน
โรงเรียนมัธยมสาธิต
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ภาคผนวก ข

แบบประเมินชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง

ตาราง 3 แสดงวิเคราะห์ค่าความเที่ยงตรงของชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง วิชาวรรณคดีไทย
เรื่องร่ายยาวมหาเวสสันดรชาดก กัณฑ์มัทรี โดยผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา จำนวน 3 ท่าน

ข้อที่	รายการประเมิน	ผู้เชี่ยวชาญ			IOC
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	
1	เนื้อหาสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร				
2	ความถูกต้องของเนื้อหา				
3	ความชัดเจนของการอธิบายเนื้อหา				
4	ภาษาที่ใช้เหมาะสมกับผู้เรียน				
5	ภาพประกอบน่าสนใจเหมาะสมกับเนื้อหา				
6	ความสอดคล้องของกิจกรรมกับเนื้อหา				
7	ความสอดคล้องของแบบฝึกหัดกับเนื้อหา				
8	ความเหมาะสมของจำนวนเนื้อหาในแต่ละชุดการเรียนรู้				
9	ผู้เรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ได้เมื่อศึกษาชุดการเรียนรู้				
10	ผู้เรียนได้รับความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับวรรณคดีไทย				
11	ความชัดเจนของตัวอักษร				
12	ความเหมาะสมของสีตัวอักษรและสีพื้น				
13	ความเหมาะสมของการใช้ภาพประกอบเนื้อหา ขนาดของภาพและการจัดวางภาพ				
14	ความเหมาะสมของรูปภาพตกแต่งในชุดการเรียนรู้				
15	การออกแบบชุดการเรียนรู้ มีความน่าสนใจและ ดึงดูดความสนใจ				
16	ความเหมาะสมของจำนวนเนื้อหาในแต่ละชุดการเรียนรู้				
17	ความเหมาะสมของขนาดชุดการเรียนรู้				
18	ความเหมาะสมของการจัดวางรูปแบบในชุดการเรียนรู้				
19	ความทนทานของชุดการเรียนรู้				
20	ผู้เรียนสามารถใช้ชุดการเรียนรู้ได้สะดวก				

ภาคผนวก ค

- แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
- ค่าความยากง่ายและค่าอำนาจจำแนก

แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนนิชาวรรณคดีไทย
เรื่องร่ายยาวมหาเวสสันดรชาดก กัณฑ์มัทรี
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

1. เหตุใดจึงเกิดการเล่าเรื่องมหาเวสสันดรชาดกขึ้น
 - ก. การเกิดฝนโบกขรพรรษตก
 - ข. การแสดงอิทธิฤทธิ์ของพระพุทธเจ้า
 - ค. พระสงฆ์สาวกอุลอรารณาให้พระพุทธเจ้าทรงเล่า
 - ง. พระพุทธเจ้าเสด็จไปเทศน์โปรดพระญาติวงศ์ที่กรุงกบิลพัสดุ์

2. จากผลงานทั้งหมดของเจ้าพระยาพระคลัง (หน) แสดงว่าท่านมีความสามารถในการแต่งคำประพันธ์ประเภทใด
 - ก. ร้อยแก้ว ประเภท ตำนานและความเรียง
 - ข. ร้อยกรอง ประเภท กลอนและร่าย
 - ค. ร้อยแก้ว ประเภท ตำนานและบทความ
 - ง. ร้อยกรอง ทุกประเภท ทั้งโคลง ฉันท์ กาพย์กลอน และร่าย

3. ข้อใดถูกต้องเกี่ยวกับการจัดให้มีเทศน์มหาชาติ
 - ก. นิยมจัดให้มีเทศน์ในเดือน 11
 - ข. นิยมจัดให้มีเทศน์ในเดือน 12
 - ค. นิยมจัดให้มีเทศน์ในเดือน อ้าย
 - ง. นิยมจัดกันตั้งแต่เดือนอ้ายเป็นต้นไป

4. มหาชาติมีทั้งหมดกี่กัณฑ์
 - ก. 10
 - ข. 11
 - ค. 12
 - ค. 13

5. ข้อใดเป็นจุดมุ่งหมายสำคัญที่ทำให้กวีแต่งมหาชาติเป็นทำนองต่าง ๆ กัน
 - ก. เพื่อให้เทศน์คาถานั้นได้ครบทั้ง 13 กัณฑ์
 - ข. เพื่อให้เข้าใจความหมายได้ชัดเจนกว่าเดิม
 - ค. เพื่อให้เทศน์คาถานั้นได้ครบและจบในวันเดียว
 - ง. เพื่อให้เข้าใจความหมายชัดเจนและเทศน์ได้จบภายในวันเดียว

6. เหตุใดลักษณะการแต่งรายยาวมหาเวสสันดรชาดก จึงกล่าวย้อนถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นแล้ว อยู่เสมอ

- ก. ต้องการจะย้ำความสำคัญของเหตุการณ์
- ข. เป็นแบบอย่างในการแต่งเรื่องชาดก
- ค. ต้องการให้พระธรรมถึงผู้เทศน์กล่าวเตือนผู้ฟังว่าเหตุการณ์ถึงตอนใดแล้ว
- ง. เป็นการเรียกร้องความสนใจจากอุบาสก อุบาสิกา

7. พระเวสสันดรพระราชทาน กัณหา ซาลี แก่ชูชกด้วยมุ่งหวังประโยชน์แท้จริงอะไร

- ก. ได้สำเร็จพระโพธิญาณ
- ข. ได้ช่วยให้ชูชกสำเร็จตามประสงค์
- ค. ได้ช่วยฝูงชนให้พ้นทุกข์
- ง. ได้เกิดปิติสุขด้วยการบำเพ็ญตน

8. ข้อใดคือคุณสมบัติของผู้ที่จะรับฎีกาเป็นเจ้าของกัณฑ์

- ก. ผู้ชายสูงอายุ
- ข. ผู้หญิงสูงอายุ
- ค. ผู้ที่นับถือศาสนาพุทธ
- ง. ใครก็ได้ที่มีจิตศรัทธา

9. นักเรียนพิจารณาคำประพันธ์ต่อไปนี้แล้วตอบคำถาม

“ข้าแต่ พญามหาพมฤตราช อันเรืองเดช ทานก็เป็นพญาสัตว์ในหิมเวศวนาสณฑ์” คำที่ขีดเส้นใต้ มีได้ หมายถึงใคร

ก. พญาเสือโคร่ง	ข. พญาเสือขาว
ค. พญาเสือเหลือง	ง. พญาราชสีห์

10. คำประพันธ์ใดเป็นการต่อว่าที่รุนแรงที่สุด

- ก. “ทำร้องให้ฝากลูกมีฐ์แล้ว ครั้นคลาดแคล้ว เคลื่อนคล้อยเข้าสู่ตงปานประหนึ่งว่าจะ หลงลืมลูกสละผิว ต่อมีดมัวจึงกลับมา”
- ข. “ทำเป็นบีบน้ำตา ว่าลูกหาย ใครจะไม่รู้แยบคายความเป็นหญิง”
- ค. “เจ้าฉวยชมชอบลี้มก็หลงฉันทอยู่จึงช้า”
- ง. “อุปมาเสมือนหนึ่งภุมรินบินจะว่อน เทียวขับซาบเอาเกสรสุคนธมาเลศ พบดอกไม้ อันวิเศษต้องประสงค์ หลงเคล้าคลั่งรสนลิ้มรัง”

11. “น้องนามชื่อว่า มัทรี น้องก็เป็นกัลยาณี นอกษัตริย์มัททราชสุริยวงศ์ อนึ่งน้องเป็นเอกองค์จักรบริหารการ แห่งพระเวสสันดรธานี”

จากคำประพันธ์คำใดที่แสดงฐานันดรของพระนางมัทรี

ก. กัลยาณี	ข. นอกษัตริย์
ค. มัททราช	ง. สุริยวงศ์

12. “เหมือนหนึ่งน้ำพลอยพร้อยๆ อยู่พรายๆ ต่อกับแสงกรวดทรายที่ได้ต้นอร่าม”

จากคำประพันธ์ กวีใช้กลวิธีในการประพันธ์อย่างไร

ก. ใช้คำสัมผัสอักษร	ข. ใช้คำสัมผัสสระ
ค. ใช้การซ้ำคำ	ง. ใช้การเล่นคำ

13. คำประพันธ์ใดใช้กลวิธีในการประพันธ์ แบบการสัมผัสสระ

ก. “ทุกสมทุมพุ่มพฤษพาสูงยงยางใหญ่
ข. “เสียงพระลูกแก้ว เจ้าบ่นอยู่จึ่งม ๆ พุ่มไม้ครึ้มเป็นเงา ๆ ชะโงกเงื่อม
ค. “พระพายรำเพย พัดทุกกิ่งก้าน”
ง. “ประหนึ่งว่าชีวาจะวางวายทำลายลวง”

14. “พระพายรำเพยพัดมาฉิวเฉื่อย เรไรระรี่เรื่อยร้องอยู่หึ่งๆ”

คำประพันธ์ที่ยกมา มีความดีเด่นในข้อใด

ก. มีการใช้คำซ้ำ	ข. มีสัมผัสอักษร
ค. มีสัมผัสสระ	ง. มีอุปมาโวหาร

15. “ทั้งอาศรมก็หมองศรีเสมือนหนึ่งว่าจะเศร้าโศก เออชะรอยว่าพระเจ้าลูกจะวิโยคพลัดพรากไปจากอกพระมารดา เสียจริงแล้วกรรมังในครั้งนี้”

คำประพันธ์ที่ยกมา ใช้โวหารใด

ก. สัทพจน์	ข. อธิพจน์
ค. บุคลาธิษฐาน	ง. เทศนาโวหาร

16. นักเรียนอ่านคำประพันธ์แล้วตอบคำถาม

“เจ้าผู้มีพักตร์ อันผุดผ่องเสมือนหนึ่งเอาน้ำทองเข้ามาทาบทัບประเทืองผิว รวากะว่าจะลอยลี้ว
เลื่อนลงจากฟ้า ใครได้เห็นเป็นขวัญตาเต็มหลงละลายทุกข์ ปลุกเปลื้องอารมณ์ชายให้เซยขึ้น”
กวีใช้วรรณคดีใดในการประพันธ์

ก. เสาวรจณี	ข. นารีปราโมทย์
ค. พิโรธวาที	ง. สัลลาบังคพิสัย

17. “ส่วนสมเด็จพระยอดมิ่งเยาวมาลย์มัทรี เมื่อได้สดับคำพระราชสามี ปริภาพนา นางที่
ความโศกก็เสื่อมสร้างสงบจิตเพราะเจ็บใจ”
จากคำประพันธ์ที่ขีดเส้นใต้ หมายถึงข้อใด

ก. ต่อว่า	ข. ปลอบใจ
ค. ขอโทษ	ง. โศกเศร้า

18. “ถึงแสนสัทธิพิรัดน์ เครื่องอลงการซึ่งพระราชทานไปนั้น เราก็คจะได้ด้วยพระทัยหวัง”
จากคำประพันธ์ข้างต้นพระเวสสันดรพระราชทานสิ่งใดให้แก่ชาวเมือง

ก. อาวุธ	ข. อัญมณี
ค. เครื่องทรงกษัตริย์	ง. จัตร

19. เพลงหน้าพาทย์ในแต่ละกัณฑ์ สะท้อนแนวความคิดใด

ก. ความสามารถของกวีในการประพันธ์เพลง
ข. ความสัมพันธ์ระหว่างดนตรีไทยและวรรณคดีไทย
ค. การถ่ายทอดเรื่องราวอย่างมีศิลปะ
ง. การเพิ่มอรรถรสให้วรรณคดีมากยิ่งขึ้น

20. เหตุใดกวีจึงต้องประพันธ์ให้พระนางมัทรีถูกพระเวสสันดรต่อว่าอย่างรุนแรง

ก. เพื่อให้เกิดอรรถรสในเนื้อหา
ข. เพื่อให้เห็นปฏิภาณไหวพริบของพระเวสสันดร
ค. เพื่อให้ผู้อ่านเกิดความสงสารเห็นใจพระนางมัทรี
ง. เพื่อแสดงบุคลิกภาพของตัวละคร

21. การที่พระเวสสันดรยอมถูกขับให้ไปอยู่ที่เขาวงกตนั้นแสดงถึงน้ำพระทัยตามข้อใดที่เด่นที่สุด

- ก. สำนึกในความผิด
- ข. เป็นประชาธิปไตย ฟังเสียงส่วนใหญ่
- ค. เจตนาดี ไม่ต้องการให้บ้านเมืองปั่นป่วน
- ง. สันโดษ รักสงบและชอบชีวิตตามป่าเขา

22. หน้าที่ของสตรีในข้อใดไม่ปรากฏในเรื่องร่ายยาวมหาเวสสันดรชาดก กัณฑ์มัทรี

- ก. การดูแลหาอาหารให้สามีและลูก
- ข. การดูแลอาบน้ำแต่งตัวให้ลูก
- ค. การให้นมลูก
- ง. การจัดเครื่องแต่งกายให้สามี

23. ทั้งแปดทิศก็มีดมิดมัวมน ทุกหนแห่ง ทั้งขอบฟ้าก็ดาดแดงเป็นสายเลือด”

จากคำประพันธ์ข้างต้นสะท้อนให้เห็นความเชื่อใด

- ก. ความเชื่อเรื่องโชคกลาง
- ข. ความเชื่อเรื่องภูติ
- ค. ความเชื่อเรื่องเทพยดา
- ง. ความเชื่อเรื่องนรก สวรรค์

24. พระเวสสันดรทรงบำเพ็ญบารมีเพื่อหวังสิ่งใด

- ก. สวรรค์
- ข. นิพพาน
- ค. ความศรัทธาจากประชาชน
- ง. ความเป็นอมตะ

อ่านข้อความแล้วตอบคำถามข้อ 25 – 26

“พบดอกไม้อันวิเศษต้องประสงค์ หลงเคล้าคลึงรสจนลืมิวัง เข้าเถื่อนเจ้าลืมิพรา ได้หน้าแล้วลืมิ
หลังไม่แลเหลียว”

1

2

25. จากคำประพันธ์ที่ขีดเส้นใต้ 1 บุคคลในข้อความน่าจะหมายถึงใคร

- ก. พระเวสสันดร
- ข. พระนางมัทรี
- ค. ชูชก
- ง. กัณหา ซาลี

26. จากคำประพันธ์ที่ขีดเส้นใต้ 2 หมายถึงคนนิสัยอย่างไร
ก. ขี้ลืม	ข. ไม่รอบคอบ
ค. คนใจโลเล	ง. คนมักง่าย
27. นักเรียนคิดว่าเพราะเหตุใด พญาสัตว์ทั้งสามจึงมาขวางทาง พระนางมัทรีไม่ให้กลับอาศรม
- ก. ไม่ต้องการให้พระนางมัทรีกลับไปขัดขวางการบริจาคสองกุมารให้ชูชกของ พระเวสสันดร
- ข. เกรงว่าพระนางมัทรีจะตามชูชกไปทัน
- ค. ต้องการทำร้ายพระนางมัทรี
- ง. ทดสอบความกล้าหาญของพระนางมัทรี
28. นักเรียนคิดว่าเพราะเหตุใดพญาสัตว์ทั้งสามจึงยอมหลีกทางให้พระนางมัทรี
- ก. เกรงใจพระเวสสันดร
- ข. สงสารพระนางมัทรี
- ค. เห็นว่าตามพระนางมัทรีตามชูชกไม่ทันแล้ว
- ง. เทพดาขอร้องให้เปิดทาง
29. นักเรียนคิดว่าเหตุใดพระเวสสันดร จึงต่อว่าพระนางมัทรี
- ก. โกรธที่พระนางมัทรีกลับคำ
- ข. หึงหวงพระนางมัทรี
- ค. เบียดเบียนความสนใจพระนางมัทรี
- ง. ไม่พอใจที่พระนางมัทรีร้องไห้โศกเศร้า
30. “หวังว่าจะเป็นเกือกทองฉลองบาทยุคลทั้งคู่แห่งพระคุณผัว กว่าจะสิ้นบุญตัวตายตามไป เมืองผี”
- จากคำประพันธ์นี้แสดงว่าพระนางมัทรีเป็นคนอย่างไร
- ก. เชื่อเรื่องโชคลาง
- ข. มีความอดทน
- ค. มีความรักดีต่อสามี
- ง. เชื่อเรื่องนรกสวรรค์

31. “ถึงจะยากเย็นเข็ญใจก็ตามกรรม อุตสาหะตระตราตร้าเตร็ดเตร่หาผลไม้มั ถึงที่ไหนจะ
รกเลี้ยว ก็ชอกชอนอุตสาหะเที่ยวไม่ถอยหลัง จนเนื้อหนังชวนขาดเป็นริ้วรอย โลหิตไหลย่อยทุก
หย่อมหนาม อารามจะใคร่ได้ผลไม้มั มาปฏิบัติลูกบำรุงผิว”

จากคำประพันธ์ แสดงให้เห็นอุปนิสัยใดของพระนางมัทรี

ก. มีความเพียร	ข. มีความกตัญญู
ค. มีความอดทน	ง. มีความเอื้ออาทร

32. “เจ้าผู้มีพักตร์ อันผุดผ่องเสมือนหนึ่งเอน้ำทองเข้ามาทาบทับประเทืองผิว รวากะว่าจะลอย
ลิวเลือนลงจากฟ้า ใครได้เห็นเป็นขวัญตาเต็มหลงละลายทุกข์ ปลุกเปลื้องอารมณ์ชายให้เซยขึ้น”
จากคำประพันธ์ผู้พูดแสดงเจตนาใด

ก. ชื่นชม	ข. แสดงความรักใคร่
ค. ประชดประชัน	ง. หลงไหล

33. กวีมีจุดประสงค์ใด จึงต้องประพันธ์เรื่องให้พระนางมัทรี ได้รับความลำบาก และโศกเศร้า

ก. ต้องการให้อ่าน สงสารพระนางมัทรี
ข. ต้องการให้เห็นถึงความรักของแม่ที่มีต่อลูก
ค. ต้องการให้นึกหาสนุกสนาน
ง. ต้องการให้อ่านเห็นความสามารถในการประพันธ์

34. นักเรียนคิดว่าเพราะเหตุใดพระนางมัทรี ทรงอนุโมทนา การบำเพ็ญบุตรทานบารมีกับ
พระเวสสันดร

ก. พระนางประสงค์จะบำเพ็ญบุตรทานบารมี
ข. พระนางเกรงพระทัยพระเวสสันดร
ค. พระนางเห็นความสำคัญของการบำเพ็ญบุตรทานบารมีของพระเวสสันดร
ง. พระนางหมดอาลัยกับชีวิต

35. “นอกกว่านั้นที่แน่นอนคือ นางโหนดอันสนิทชิดใช้แต่ก่อนกาล ยังจะติดตามพระราชสมภาร
มาบ้างละหรือ ได้แต่มัทรีที่แสนดีผู้เดียวดอก ไม่รู้จักปลิ้นปลอกพลิกไพล่เอาตัวหนี”

จากคำประพันธ์ นักเรียนวิเคราะห์ว่าสะท้อนภาพสตรีไทยในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์อย่างไร

ก. ผู้หญิงต้องรับใช้สามี
ข. ผู้หญิงต้องสงบเสงี่ยมเจียมตัว
ค. ผู้หญิงต้องซื่อสัตย์ภักดีต่อสามี
ง. ผู้หญิงต้องทำงานหนัก

36. จากที่ได้ศึกษา เรื่องรายยาวมหาเวสสันดรชาดก กัณฑ์มัทรี ข้อใดสะท้อนให้เห็นสภาพสังคมได้ชัดเจนที่สุด

- ก. “ถึงจะมีข้าวของสักเท่าใดๆ ถ้าเห็นยากเข้ามาใกล้ ให้อ้วนขอไม่ย่อท้อในทางทานจนแต่ชั้นลูกกรกยอดสงสาร พึงยกให้เป็นทานได้”
- ข. “มัทรีนี้เป็นข้าเก่าแต่ก่อนมาตั้งเงาตามพระบาทก็เหมือนกัน”
- ค. “อนึ่งน้องเป็นเอกองค์ อัครบริจาริกาการ แห่งพระเวสสันดรฤาษี อันจำจากพระบุรีมาอยู่ไพร่”
- ง. “ทุกสมุทุมพฤษาป่าสูงยุงยางใหญ่ ไพร่ระหง พนัสแดนดงเย็นเยือก เจียบสังัดเหงา”

37. นักเรียนวิเคราะห์ว่าคำประพันธ์ในข้อใดสะท้อนภาพ การเมืองการปกครอง ในสมัยต้นกรุงรัตนโกสินทร์ได้ชัดเจนที่สุด

- ก. “ควรมิควรสุดแท้ แต่จะทรงพระกรุณาโปรดที่โทษานุโทษเป็นล้นเกล้า”
- ข. “ก็น้ำใจของมัทรีนี้ กตเวทิตเป็นไม้เท้าก้าวเข้าสู่ที่ทางทดแทน”
- ค. “อันอริยสัตบุรุษเห็นปานดังตัวพี่ฉะนี้ ถึงจะมีข้าวของสักเท่าใดๆ ถ้าเห็นยากเข้ามาใกล้ ให้อ้วน ขอไม่ย่อท้อในทางทาน”
- ง. “เมื่อจากบุรีทุเรศมา ก็พร้อมหน้าทั้งลูกพี่เป็นเพื่อนทุกข์ สำคัญว่าจะเป็นสุขประสาชากเมื่อยามจน”

อ่านคำประพันธ์ต่อไปนี้ แล้วตอบคำถามข้อ 38

“(ทิสวา ยาจกมาคเต) ถ้าเห็นยากเข้ามาใกล้ ให้อ้วน ขอไม่ย่อท้อในทางทาน จนแต่ชั้นลูกกรกยอดสงสาร พึงยกให้เป็นทานได้ อันสองกุมารนี้ไซ้ไร เป็นแต่ทานพาหิระกายนอกไม่อ้มหน้า พี่จะใคร่อชฌิตกทานอีกนะเจ้ามัทรี ถ้าแม่มีบุคคลผู้ใดปรารถนาเนื้อหนังมังสาสังโลहितดวงหทัย นัยยเนตรทั้งซ้ายขวา พี่ก็จะแหะผ่าให้เป็นทานไม่ย่อท้อถึงเพียงนี้ จงศรัทธาด้วยช่วยอนุโมทนาทานในกาลบัดนี้เถิด”

38. นักเรียนคิดว่าคำประพันธ์นี้ ควรนำมาปรับใช้ในสังคมไทยปัจจุบันได้ในด้านใดเหมาะสมที่สุด

- ก. ความเท่าเทียมกันของคนในสังคม
- ข. ความมีน้ำใจเอื้อเฟื้อต่อเพื่อนมนุษย์
- ค. ความรักของสามีภรรยา
- ง. ความพยายามทำในสิ่งที่ถูกต้อง

39. พระนางมัทรีเป็นตัวอย่างที่ดีของสตรีในข้อใดที่สุด

- ก. ความซื่อสัตย์
- ข. ความอดทน
- ค. ความรักความห่วงใยที่แม่มีต่อลูก
- ง. ความรักต่อสามี

40. คุณค่าที่สำคัญของเรื่องรายาวมหาเวสสันดรชาดก กัณฑ์มัทรี คืออะไร

- ก. ได้เห็นความตั้งใจที่จะบำเพ็ญบุตรทานบารมี
- ข. ได้รับความสนุกสนาน
- ค. ได้ความรู้เรื่องชาดก
- ง. ได้เห็นความรักของแม่ที่มีต่อลูก

เฉลยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวรรณคดีไทย
เรื่อง ร่ายยาวมหาเวสสันดรชาดก กัณฑ์มัทรี
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

1. ก	2. ง	3. ง	4. ง	5. ง
6. ก	7. ก	8. ง	9. ข	10. ง
11. ข	12. ค	13. ก	14. ข	15. ค
16. ค	17. ก	18. ข	19. ข	20. ค
21. ค	22. ง	23. ก	24. ข	25. ข
26. ค	27. ก	28. ข	29. ค	30. ค
31. ค	32. ค	33. ข	34. ค	35. ค
36. ก	37. ก	38. ข	39. ค	40. ง

ตาราง 4 แสดงค่าความยากง่าย (p) และค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง วิชาวรรณคดีไทย เรื่อง ร่ายยาวมหาเวสสันดรชาดก กัณฑ์มัทรี

ข้อที่	ค่าความยากง่าย (p)	ค่าอำนาจจำแนก (r)
1	.58	.25
2	.71	.38
3	.59	.23
4	.68	.25
5	.49	.23
6	.60	.20
7	.56	.28
8	.50	.20
9	.55	.20
10	.60	.20
11	.65	.50
12	.56	.28
13	.50	.20
14	.58	.25
15	.60	.40
16	.65	.30
17	.55	.20
18	.54	.23
19	.58	.25
20	.55	.50
21	.56	.23
22	.64	.23
23	.56	.23
24	.58	.25
25	.63	.25
26	.56	.23
27	.63	.25
28	.63	.25

ตาราง 4 (ต่อ)

ข้อที่	ค่าความยากง่าย (p)	ค่าอำนาจจำแนก (r)
29	.71	.23
30	.61	.38
31	.59	.23
32	.64	.23
33	.60	.20
34	.75	.20
35	.48	.25
36	.61	.23
37	.68	.45
38	.65	.20
39	.69	.23
40	.61	.23

ค่าความยากง่าย (p) ระหว่าง .48 - .75

ค่าอำนาจจำแนก (r) ระหว่าง .20 - .50

ค่าความเชื่อมั่น (KR-20) .78

ภาคผนวก ง

ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง

ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง วิชาวรรณคดีไทย เรื่อง ร่ายยาวมหาเวสสันดรชาดก
 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5
 ชุดที่ 1

เรื่อง ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับเรื่อง ร่ายยาวมหาเวสสันดรชาดก
 ประวัติผู้แต่งเรื่อง ร่ายยาวมหาเวสสันดรชาดก กัณฑ์มัทรี

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

1. มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของเรื่องที่อ่าน
2. รู้จักประวัติและผลงานของผู้แต่งของเรื่องที่อ่าน

คู่มือการใช้ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง เรื่อง ร่ายยาวมหาเวสสันดรชาดก กัณฑ์มัทรี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง เรื่อง ร่ายยาวมหาเวสสันดรชาดก กัณฑ์มัทรี ชุดที่ 1
ประกอบด้วย

1. บัตรคำสั่ง
2. บัตรเนื้อหา
3. บัตรกิจกรรม
4. บัตรแบบฝึกหัด
5. บัตรเฉลยแบบฝึกหัด
6. บัตรภาพประกอบ

เมื่อนักเรียนศึกษาชุดการเรียนรู้จบแล้ว ควรจัดเก็บเอกสารลงในชุดการเรียนรู้ให้
ครบถ้วน พร้อมทั้งเรียงลำดับให้ถูกต้อง

บัตรคำสั่ง

1. นักเรียนไม่ควรขีดเขียนข้อความใดๆ ลงในชุดการเรียน
2. นักเรียนไม่ควรส่งเสียงรบกวนผู้อื่นขณะศึกษาชุดการเรียน
3. นักเรียนไม่ควรดูเฉลยก่อนทำแบบฝึกหัด
4. ในการทำกิจกรรมให้นักเรียนทำลงในกระดาษที่ครูกำหนดให้หรือกระดาษอื่นที่เตรียมไว้
5. เมื่อนักเรียนตรวจแบบฝึกหัดจากบัตรเฉลยแล้ว ถ้าคะแนนไม่ถึง 80% ให้นักเรียนศึกษาชุดการเรียนใหม่อีกครั้ง
6. เมื่อนักเรียนศึกษาบัตรคำสั่งเข้าใจแล้ว เปิดบัตรเนื้อหา เพื่อศึกษาชุดการเรียนต่อไปได้ค่ะ

บัตรเนื้อหา

ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองเรื่องร่ายยาวมหาเวสสันดรชาดก กัณฑ์มัทรี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ชุดที่ 1

ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับเรื่องมหาเวสสันดรชาดก

ชาดก พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 ให้ความหมายของคำว่าชาดกไว้ว่า “เรื่องพระพุทธเจ้าที่มีมาในชาติก่อนๆ”

ชาดก มี 2 หมวดใหญ่ คือ

1. นิบาตชาดก เป็นชาดกในพระไตรปิฎก เป็นหนึ่งในคำสอนแก่ประชากรของพระพุทธเจ้าที่เรียกว่า นวัคคัตถุศาสน์

2. ปัญญาสาชาดก จัดเป็นชาดกนอกนิบาตหรือชาดกนอกคัมภีร์พุทธศาสนา ภิกษุชาวเชียงใหม่แต่งไว้เป็นภาษาบาลี ราว พ.ศ. 2200

ปัญญาสาชาดก มีชื่ออีกอย่างหนึ่งว่า เชียงใหม่ปัญญาสา หรือเชียงใหม่ปัญญาสาชาดก ไม่ได้ระบุนามผู้แต่งไว้

“ปัญญาสาชาดก” เป็นชาดกที่เพิ่งแต่งขึ้นใหม่ในรัชกาลกษัตริย์ล้านนาไทยที่มีพระนามว่า พระเจ้าเมืองแก้ว ซึ่งครองเมืองเชียงใหม่ระหว่าง พ.ศ. 2038-2068 ทั้งนี้ เพราะในสมัยนั้นพระพุทธศาสนาเจริญรุ่งเรืองมาก พระสงฆ์เถระแต่งคัมภีร์ทางพุทธศาสนากันมากมาย

พม่าเรียกปัญญาสาชาดกว่า ซิมเม.....พระเจ้าแผ่นดินพม่าดำรัสว่า เป็นหนังสือที่ปลอมพระพุทธวจนะ จึงมีพระบรมราชโองการสั่งให้เผาเสีย แต่ถึงอย่างไรก็ตามพม่าได้แปลปัญญาสาชาดกเป็นภาษาพม่าหลายครั้ง เพราะเป็นที่นิยมเช่นเดียวกับไทย

ปัญญาสาชาดกนั้น ฉบับเดิมเป็นคัมภีร์ลาน มี 50 ผูก วรรณคดีไทยหลายเรื่องมีเค้าจากปัญญาสาชาดก”

(จากหนังสือ “คู่มือและแบบฝึกหัดภาษาไทย ชุด วรรณวิจักษ์เล่ม 2” ของวันเนาว์ ยูเค็น หน้า 28)

มหานิบาต หรือชาดกที่เรียกว่า ทศชาติ หรือทศชาติชาดก เป็นเรื่องราวของพระพุทธเจ้าตอนเสวยพระชาติเป็นพระโพธิสัตว์ 10 ชาติ ก่อนที่พระองค์จะตรัสรู้พระโพธิญาณสำเร็จเป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ทั้งสิบชาตินี้ พุทธศาสนิกชนถือกันว่าเป็นชาติที่สำคัญ เรียกกันว่า **ทศชาติ** ทศชาดก ทศชาติชาดก หรือพระเจ้าสิบชาติ มีการจดจำชื่อย่อของมหานิบาตทั้ง 10 เรื่อง ไว้ท่องเป็นคาถาที่เรียกว่า หัวใจพระเจ้าสิบชาติ คือ เต ช สุ เน ม ภู จ นา วิ เว ซึ่งได้แก่เรื่องต่อไปนี้

หัวใจ	ชื่อทศชาติ	บารมี	แปลว่า
เต	เตมียชาดก	เนกขัมมบารมี	การออกบวช
ช	มหาชนกชาดก	วิริยบารมี	ความเพียร
สุ	สุวรรณสามชาดก	เมตตาบารมี	การแผ่เมตตา
เน	เนมิราชชาดก	อธิษฐานบารมี	ความตั้งใจมั่น
ม	มโหสถชาดก	ปัญญาบารมี	ความรู้รอบรู้
ภู	ภูริทัตชาดก	ศีลบารมี	การรักษาศีล
จ	จันทกุมารชาดก	ขันติบารมี	ความอดทน
นา	นารทชาดก	สัจบารมี	การวางเฉย
วิ	วิฑูรชาดก	สัจบารมี	ความซื่อสัตย์
เว	เวสสันดรชาดก	ทานบารมี	การให้ทาน

มหาชาติ หมายถึง การเกิดครั้งที่ยิ่งใหญ่ ใช้เรียกเฉพาะพระชาติที่เป็นพระเวสสันดรเท่านั้น เป็นพระชาติสุดท้ายของพระโพธิสัตว์ เป็นชาติที่ได้บำเพ็ญบารมีครบ 10 ประการ

บารมี 10 ประการ ที่ได้บำเพ็ญในพระชาติสุดท้าย คือ

1. ทาน บำเพ็ญบุตรทานบารมีในกัณฑ์กุมาร
บำเพ็ญการทานบารมี (การ หมายถึง เมีย) ในกัณฑ์สักกบรรพ
บำเพ็ญสัตตสดกมหาทานในทานกัณฑ์
2. ศีล บำเพ็ญระหว่างทรงเป็นชมราวาส
3. เนกขัมมะ บำเพ็ญบรรพชาที่เขาวงกต
4. ปัญญา ทรงดำริในการให้ทานเมื่อแรกประสูติจนเสด็จกลับจากเขาวงกต
เมืองสีพี
ทรงเห็นประโยชน์ของสรรพสัตว์ทั้งปวง
5. วิริยะ บำเพ็ญขณะประทับอยู่ในราชสมบัติได้เสด็จโรงงานทุกวันพระ
6. ขันติ ทรงอดกลั้นถึงแม้จะถูกเนรเทศออกจากเมือง หรือตอนชุกเขี่ยนดี
สองกุมาร
7. สัจจะ ตรัสจะให้ทานอะไรก็จะทรงกระทำตามที่ตรัสทุกประการ แม้แต่บุตร
การทาน
8. อธิษฐานทรงหลังมิโนทกยกสองกุมารให้แก่ชุก ทรงแธิษฐานหวังนิพพาน
เป็นที่ตั้ง
9. เมตตา ทรงแผ่เมตตาขณะออกบรรพชา ทำให้สัตว์ทั้งหลายในบริเวณ
เขาวงกตเมตตาไม่ทำร้ายกันและกัน
10. อุเบกขา บำเพ็ญอุเบกขาตั้งพระทัยมั่นคงไม่พิโรธแก่ชุก

มหาชาติกลอนเทศน์เหล่านี้เป็นที่นิยมกันมาก จึงได้มีสำนวนต่างๆ ขึ้นหลายสำนวน ต่อมาเมื่อ พ.ศ. 2444 กรมศึกษาธิการ สมัยพระยาวิสุทธิสุริยศักดิ์ (เจ้าพระยาพระเสด็จสุนทรนพดี หรือ ม.ร.ว. เปีย มาลากุล) เป็นอธิบดี ได้รวบรวมมหาชาติกลอนเทศน์ทุกสำนวนเท่าที่หาได้มาทำการคัดเลือก โดยผู้ทรงคุณวุฒิ คัดเลือกสำนวนดีเด่นแต่ละกัณฑ์ได้ครบทั้ง 13 กัณฑ์ มาจัดพิมพ์รวมเล่ม เรียกว่า ร่ายยาวมหาเวสสันดรชาดก

ร่ายยาวมหาเวสสันดรชาดก ที่ได้รับการคัดเลือกมีดังต่อไปนี้

กัณฑ์	จำนวนคาถา	สำนวนของผู้แต่งที่ได้รับการคัดเลือก
ทศพร	19	สมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมพระปรมานุชิตชิโนรส
หิมพานต์	134	สมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมพระปรมานุชิตชิโนรส
ทานกัณฑ์	209	สำนักวัดถนน
วนปเวสน์	57	พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว
ชูชก	79	สำนักวัดสังข์กระจาย
จุลพน	35	พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว
มหาพน	80	พระเทพโมลี (กลั่น)
กุมาร	101	เจ้าพระยาพระคลัง (หน)
มัทรี	90	เจ้าพระยาพระคลัง (หน)
ลักกบรรพ	43	พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว
มหาราช	69	สมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมพระปรมานุชิตชิโนรส
ฉกษัตริย์	36	สมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมพระปรมานุชิตชิโนรส
นครกัณฑ์	48	สมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมพระปรมานุชิตชิโนรส

(รวม 1000 คาถา)

กวีผู้รจนาเรื่องมหาเวสสันดรชาดก มีจุดมุ่งหมาย คือ นำไปเทศน์ให้ประชาชนฟัง

ประเพณีการเทศน์มหาชาติ

สันนิษฐานกันว่า การเทศน์มหาชาตินั้นคงมีมาแต่สมัยกรุงสุโขทัย ที่เรียกกันว่า เทศน์คาถาพัน ต่อมา มีการแปลคาถาพันเป็นภาษาไทย คือ มหาชาติคำหลวง

แต่ไม่ปรากฏแน่ชัดว่ามีการเทศน์มหาชาติในเดือนใดกันแน่ สมัยรัชกาลที่ 1 เป็นต้นมา จะนิยมเทศน์มหาชาติหลังเทศกาลออกพรรษาในเดือนสิบเอ็ดข้างแรม หรือเดือนสิบสองข้างขึ้น

สมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 จะเทศน์มหาชาติกันในเดือนอ้าย ซึ่งปฏิบัติกันมาจนปัจจุบัน ซึ่งมักจะนิยมเทศน์ตั้งแต่เดือนอ้ายเป็นต้นไป เมื่อจะมีการเทศน์มหาชาติ ทางวัดก็จะแจกกุฎีกาให้อุบาสกอุบาสกรับกันไปเป็นเจ้าภาพแต่ละกัณฑ์ หรือ

อาจารย์รวมกันหลายๆ คน ต่อหนึ่งกัณฑ์ก็ได้ ผู้เป็นเจ้าของภาพแต่ละกัณฑ์จะต้องเตรียมรูป เทียน มาจุดบูชากัณฑ์เทศน์ให้เท่ากับจำนวนคาถาในกัณฑ์นั้นๆ

การตกแต่งสถานที่ เจ้าของภาพแต่ละกัณฑ์จะต้องตกแต่งสถานที่ให้มีบรรยากาศคล้าย เขาวงกต อันเป็นที่ประทับของพระเวสสันดร บริเวณรอบๆ สถานที่ที่จะใช้เทศน์มหาชาติ จะประดับด้วยราชวัติ จัตร ธง ต้นไม้ ต้นกล้วย ต้นอ้อย หรือมีภาพเขียนตอนสำคัญๆ ตาม เนื้อเรื่อง ประดับประดาเอาไว้ด้วย

เครื่องบูชากัณฑ์เทศน์ เครื่องบูชากัณฑ์เทศน์ส่วนมากเป็นของอุปโภคบริโภคภายใน ห้องถิ่น เป็นต้นว่า ข้าวสาร น้ำตาล ผลไม้ตามฤดูกาล หมากพลู บุหรี่ ไม้ขีดไฟ อาหารแห้ง ฯลฯ เป็นต้น เครื่องกัณฑ์เป็นเครื่องอุปโภคบริโภค พระนักเทศน์จะเป็นผู้ได้รับ ส่วนเงินบูชา กัณฑ์เทศน์ สมัยก่อนจะเป็นของวัด

เพลงประจำกัณฑ์ในมหาเวสสันดรชาดก เพลงปี่พาทย์ที่บรรเลงประกอบการเทศน์ มหาชาตินั้นเรียกว่า เพลงหน้าพาทย์ เป็นเพลงที่บรรเลงประกอบกิริยาอาการเคลื่อนไหวของ บุคคลหรือธรรมชาติ จะใช้บรรเลงก็ต่อเมื่อจบกัณฑ์นั้นๆ ส่วนการบรรเลงเพลงปี่พาทย์ก่อนการ เทศน์นั้น จะใช้เพลงโหมโรง

มูลเหตุที่เกิดเรื่องมหาเวสสันดรชาดก

เมื่อพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเสด็จไปโปรดพระราชบิดา และพระประยูรญาติที่กรุงกบิลพัสดุ์ มีพระประยูรญาติส่วนหนึ่ง ซึ่งมีอายุสูงมากกว่าเกิดที่ภูมิลำเนาไม่ยอมถวายบังคม พระพุทธรูป จึงทรงแสดงอิทธิปาฏิหาริย์ให้บังเกิดฝนโบกขรพรรษตกลงมา ทำให้พระประยูรญาติ เหล่านั้นคลายจากที่ภูมิลำเนาถวายนมัสการพระพุทธรูปกันทั่วหน้า

ฝนโบกขรพรรษ เป็นน้ำฝนเหมือนน้ำบนใบบัว มีลักษณะสีแดงบริสุทธิ์ หากผู้ใดไม่ปรารถนาจะให้ถูกต้องกาย ก็จะเป็นไปตามความประสงค์ เมื่อตกลงมาแล้วก็ไหลสู่ใต้พื้นดิน พระสงฆ์สาวกเห็นเหตุการณ์เป็นอัศจรรย์ จึงทูลถามถึงเรื่องฝนโบกขรพรรษว่าเคยเกิดขึ้นมาก่อนหรือไม่ พระพุทธรูปตรัสว่า เคยเกิดขึ้นเมื่อครั้งที่พระพุทธรูปเสวยพระชาติเป็นพระเวสสันดรโพธิสัตว์ พระสงฆ์สาวกทูลอาราธนา พระพุทธรูปจึงได้เทศนาเรื่องมหาเวสสันดรชาดกขึ้น

หมายเหตุ ฝนโบกขรพรรษ เคยตกลงในมนุษยโลก 2 ครั้ง

ครั้งแรก ตกขณะที่พระเวสสันดร พระนางมัทรี พระชาลี พระกัณหา พระเจ้าสุมิต และพระนางเจ้าสุธัตถิ กษัตริย์ทั้งหกได้พบกันที่บริเวณเขาวงกต

ครั้งที่ 2 เมื่อพระพุทธรูปเสด็จไปทรงแสดงพระธรรมเทศนา โปรดพระพุทธรูปบิดา และพระประยูรญาติที่นิโครธาราม กรุงกบิลพัสดุ์ การที่ฝนโบกขรพรรษตกครั้งนี้เอง เป็นเหตุให้พระพุทธรูปทรงเทศนาเรื่องมหาเวสสันดรชาดก แก่พระสงฆ์ที่นิโครธาราม

ประวัติผู้แต่ง

เจ้าพระยาพระคลัง (หน) เป็นบุคคลสำคัญผู้หนึ่งในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ท่านผู้นี้เป็นทั้งนักรบ และอมาตย์ผู้ใหญ่ และกวีในราชสำนัก แต่เราทราบประวัติของท่านเพียงเล็กน้อย หนังสือลำดับสกุล บุญ-หลง ว่าท่านเป็นบุตร เจ้าพระยาบดินทร์สุรินทรฤชาชัย (บุญมี) กับท่านผู้หญิงเจริญ

เดิมเจ้าพระยาพระคลัง (หน) มีตำแหน่งเป็นหลวงสรวิชิต นายด่านเมืองอุทัย เมื่อครั้งกรุงธนบุรีเป็นจลาจลนั้น หลวงสรวิชิต นายบุญนาท บ้านแม่ลา กับกระยาสร์ ได้ยกพรรคพวก เข้ามาล้อมพระราชวัง ครั้นเมื่อสมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรีทรงยอมแพ้ และสละราชสมบัติ ทรงออกผนวช ณ วัดอรุณราชวราราม หลวงสรวิชิตกับพรรคพวกก็ได้รักษาพระนครอยู่ แต่ต่อมาพวกที่ เข้ามายึดอำนาจการปกครอง เกิดแตกแยกและวิวาทกันเอง ขณะนั้นสมเด็จพระพุทธยอดฟ้า จุฬาโลกมหาราช (ครั้งทรงดำรงพระยศเป็นเจ้าพระยามหากษัตริย์ศึก) กำลังยกทัพไปตีเขมร เมื่อทราบข่าวกรุงธนบุรีเกิดจลาจล ก็รีบยกทัพกลับมาทางเมืองปราชญ์บุรี หลวงสรวิชิตได้ออกรับ เสด็จ ณ พุ่มแสนแสน กราบทูลขอราชการต่างๆ ให้ทรงทราบ แล้วเชิญเสด็จนำทัพสู่พระนคร

ครั้นสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าฯ ได้ขึ้นครองราชย์แล้ว ก็โปรดให้หลวงสรวิชิต เป็น พระยาพิพัฒน์โกษา ต่อมาโปรดเลื่อนให้เป็นเจ้าพระยาพระคลัง ท่านได้รับราชการจนถึงแก่อนิจกรรม ใน พ.ศ. 2348

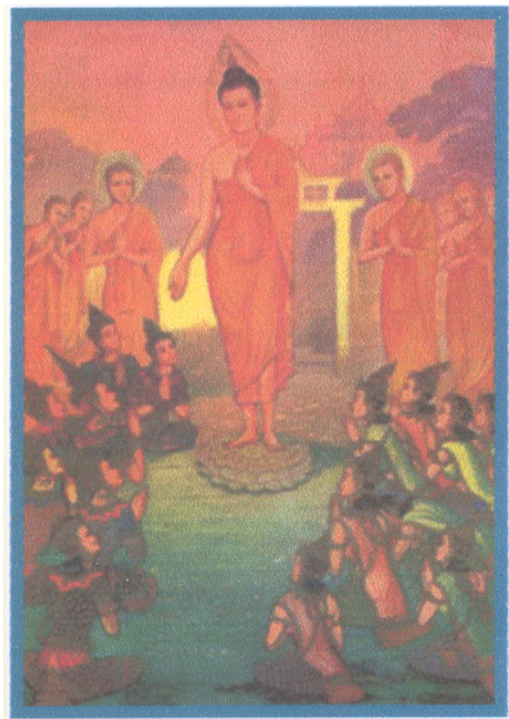
ผลงานทางวรรณกรรม เจ้าพระยาพระคลัง (หน) ได้แต่งหนังสือหลายเรื่อง เช่น ลิลิตศรีวิชัยชาดก ลิลิตเพชรมงกุฏ ลิลิตพยุหยาตราเพชรพวง อิเหนาคำฉันท์ ร่ายยาวมหา เวสสันดรชาดก กัณฑ์มัทรี และกัณฑ์กุมาร บทมโหรีเรื่องกาที่ ทั้งเป็นผู้ดำเนินการแปลหนังสือ สามก๊ก กับได้แต่งเรื่องราชาธิราช ร่วมกับพระยาอินทอัครราช พระภิรมย์ศรี และพระศรี ภูริปริชา

ภาคผนวก ง

- บัตรภาพ
- ภาพประกอบมูลเหตุที่เกิดเรื่องเวสสันดรชาดก และ
- เวสสันดรชาดก 13 กัณฑ์

ปฐมเหตุมหาเวสสันดรชาดก

ภาพประกอบ 1 พระพุทธเจ้าทรงแสดงมหาชาติ 13 กัณฑ์ ในสมาคมพระญาติศากวงศ์
พระอริยสงฆ์

ภาพนี้สะท้อนแนวคิด ค่านิยมเกี่ยวกับหลักทางพุทธศาสนาหลายประการ เช่น ความ
ศรัทธาในองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า สังเกตได้ว่า แม้แต่เหล่าเทพ เทวดา ยังน้อมกราบไหว้
พระพุทธเจ้า

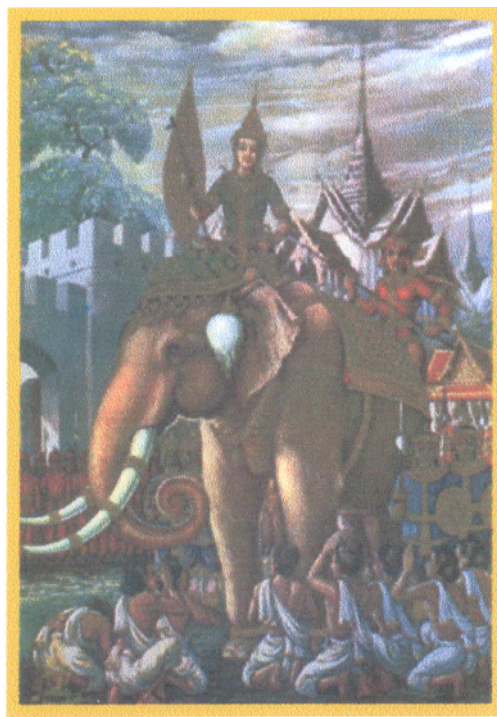
กัณฑ์ที่ 1 ทศพร มี 19 พระคาถา

ภาพประกอบ 2 พระอินทร์ประทานพร 10 ประการแก่พระนางผุสดี

ภาพนี้เป็นภาพพระอินทร์ ทรงประทานพรให้พระนางผุสดี สะท้อนความเชื่อเรื่อง เทพยดา และอิทธิฤทธิ์

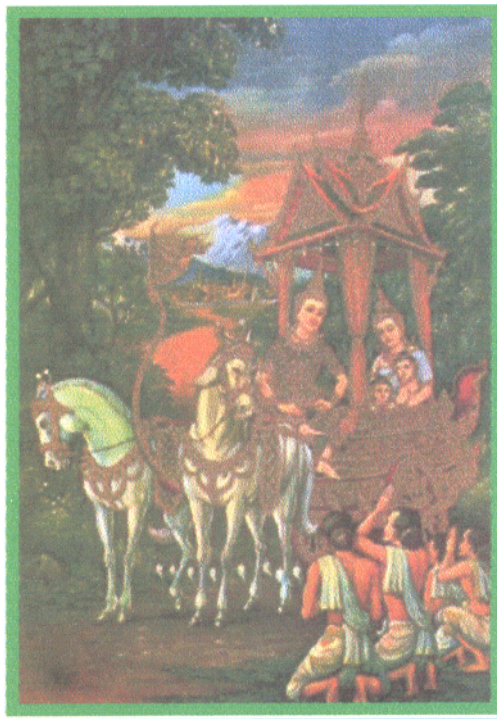
กัณฑ์ที่ 2 หิมพานต์ มี 134 พระคาถา

ภาพประกอบ 3 พระเวสสันดร พระราชทานช้างเผือกชาวเมือง โกรธแค้นให้เนรเทศไปอยู่
เขาวงกต

ภาพนี้เป็นภาพที่พระเวสสันดร พระราชทานช้างเผือกให้ชาวเมืองกลิงคราษฎร์ ภาพนี้
สะท้อนแนวคิด ค่านิยม และสภาพการเมืองการปกครอง หลายประการ เช่น การปกครองแบบ
สมบูรณาญาสิทธิราชย์

กัณฑ์ที่ 3 ทานกัณฑ์ มี 209 พระคาถา

ภาพประกอบ 4 พระเวสสันดร พระราชทานม้าและราชรถแก่พราหมณ์ที่ตามมาขออนอกเมือง

ภาพนี้พระเวสสันดร ทรงพระราชทานม้าและราชรถแก่พราหมณ์ ภาพนี้สะท้อนสภาพสังคมที่มีชนชั้นวรรณะ ความแตกต่างทางสังคม

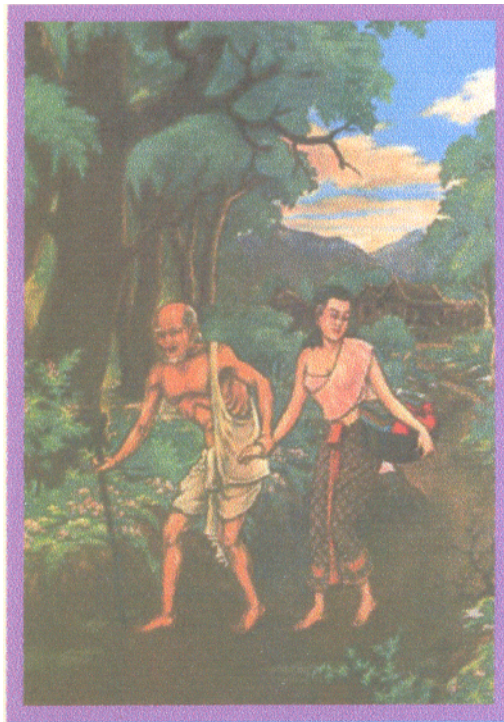
กัณฑ์ที่ 4 วันประเวศน์ มี 57 พระคาถา

ภาพประกอบ 5 สี่กษัตริย์ต้องเดินทาง ตั้งพระทัยมุ่งตรงสู่เขาวงกต เพื่อจะทรงบำเพ็ญพรตเป็นฤๅษี

ภาพนี้ทั้งสี่กษัตริย์ต้องเดินเข้าไปในป่า สะท้อนความสัมพันธ์ของครอบครัวว่ามีความรัก ความผูกพันกัน

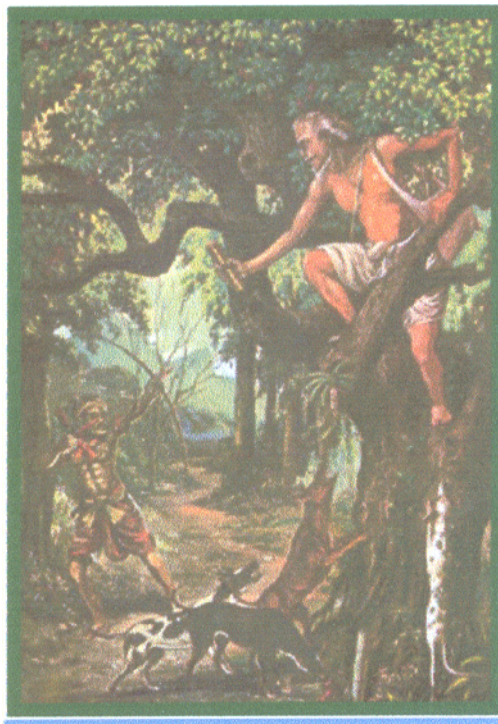
กัณฑ์ที่ 5 ชุชก มี 79 พระคาถา

ภาพประกอบ 6 ชุชกได้นางอมิตดา ลูกสาวเพื่อนมาเป็นเมีย แทนเงินและทองตอนที่พ่อแม่นางนำไปใช้หมด

ภาพนี้เป็นภาพชุชก กับนางอมิตดา สะท้อนความผูกพันของสามีภรรยา และหน้าที่ของคนทั้งคู่ แม้ว่าชุชกจะเป็นตัวละครที่โหดร้าย รูปร่างอัปลักษณ์ แต่สังเกตว่าชุชก เดินจงมือนางอมิตดา แสดงความเป็นผู้นำ ไม่ได้ดูต่ำ เชียวนดี แม้ว่านางจะถูกแลกเปลี่ยนมาแทนเงินทองที่พ่อแม่นางนำไปใช้จนหมด

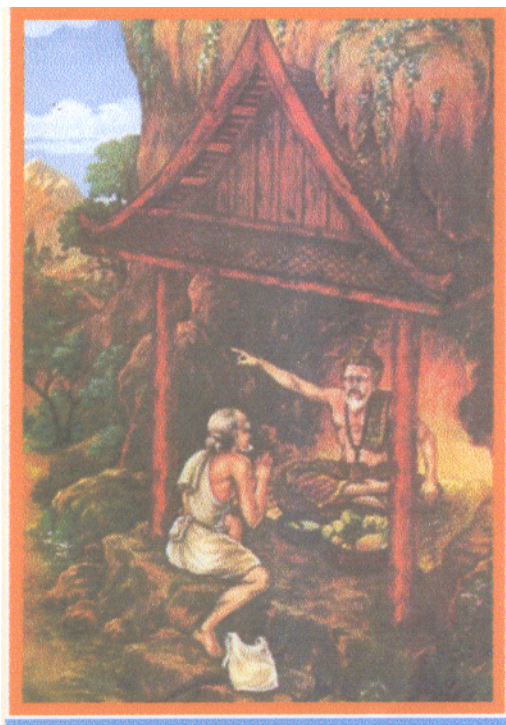
กัณฑ์ที่ 6 จุลพน มี 35 พระคาถา

ภาพประกอบ 7 ชูชก ชูกลักพริก โกหกพรานเจตบุตร ว่าเป็นกล่องใส่สาส์นของ
พระเจ้ากรุงสมุชชัย

ภาพนี้เป็นภาพชูชก โกหกพรานเจตบุตร เพื่อไปพบพระเวสสันดร ภาพนี้สะท้อน
แนวคิด สภาพลังคมเกี่ยวกับการประกอบอาชีพ ปฏิภาณ ความเอาตัวรอดของชูชกที่โกหก
พรานเจตบุตร ว่ากลักพริก คือ สาส์นของพระเจ้ากรุงสมุชชัย

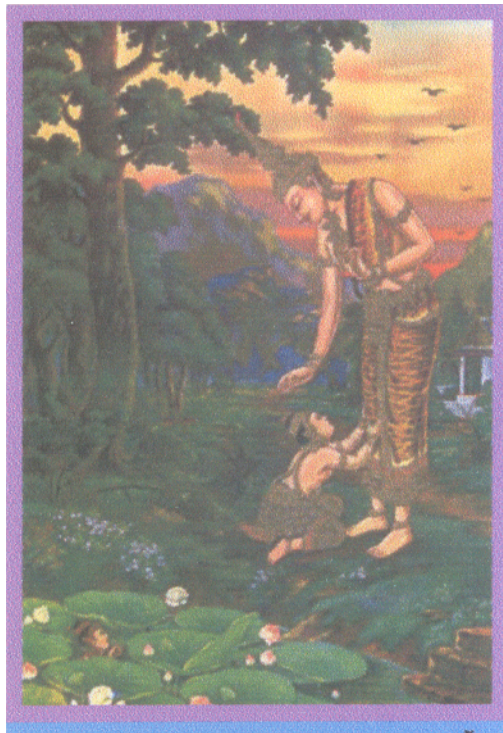
กัณฑ์ที่ 7 มหาพน มี 80 พระคาถา

ภาพประกอบ 8 อัจจุตฤณีหลงเชื่อคารมของชูชกเจ้าเล่ห์ เลยบอกทางไปสู่เขาวงกต

ภาพนี้อัจจุตฤณียบอกทางไปเขาวงกตให้ชูชก ภาพนี้สะท้อน แนวคิด ความเชื่อเกี่ยวกับไหวพริบในการพูดของชูชก

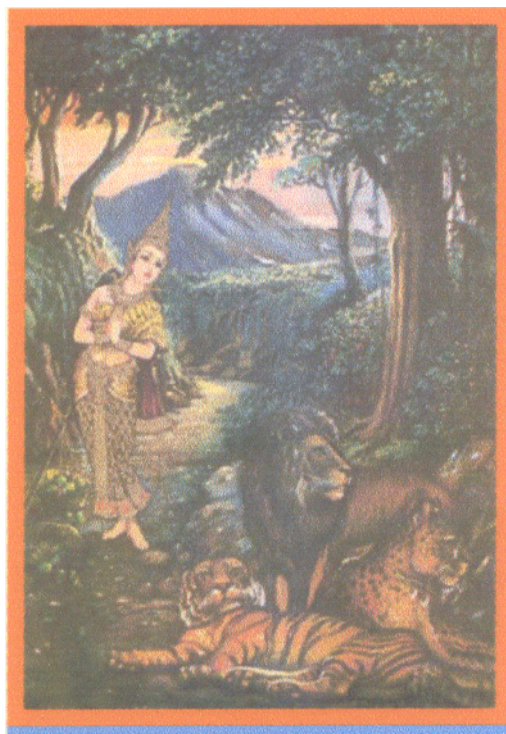
กัณฑ์ที่ 8 กุมาร มี 101 พระคาถา

ภาพประกอบ 9 พระเวสสันดรตรัสเรียกลูกกัณหาชาติ ขึ้นจากสระ เพื่อนำไปให้ทานแก่ชูชก

ภาพนี้พระเวสสันดร ตรัสเรียกสองกุมารขึ้นจากสระบัว ภาพนี้สะท้อนแนวคิด
ความสัมพันธ์ของบิดา กับบุตร

กัณฑ์ที่ 9 มัทธิ มี 90 พระคาถา

ภาพประกอบ 10 พระนางมัทธิทรงประนมกรทูลวอนให้วเทพเจ้า 3 สัตว์ที่มากันทางไว้

ภาพนี้พระนางมัทธิกำลังวิงวอนขอให้พญาสัตว์ทั้งสามหลีกทางให้ ภาพนี้สะท้อนแนวความคิด ในเรื่องการอ่อนน้อมถ่อมตน แม้พระนางมัทธิเป็นหน่อเนื้อเชื้อกษัตริย์ แต่ก็ทรงมีความอ่อนน้อม

กัณฑ์ที่ 10 สักกบรรพ มี 43 พระคาถา

ภาพประกอบ 11 พระอินทร์จำลองเป็นพราหมณ์มาขออนางมัทรี แล้วถวายคิน และประสาธพร 8 ประการ

ภาพนี้พระอินทร์จำลองมาทูลขอพระนางมัทรี แล้วถวายคิน ประสาธพรแปดประการ ภาพนี้สะท้อนแนวคิด ความเชื่อเกี่ยวกับเทพ เทวดา

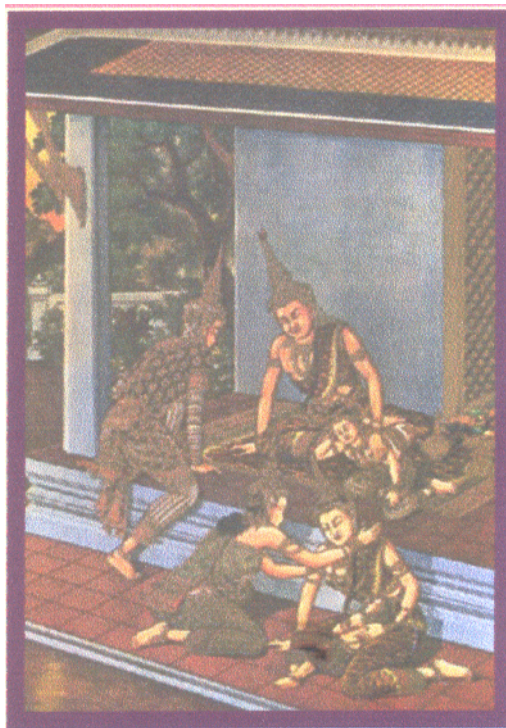
กัณฑ์ที่ 11 มหาราช มี 69 พระคาถา

ภาพประกอบ 12 เทวดาจำแลงเป็นพระเวสสันดร และนางมัทรี มาอุ้มชูสองกุมารให้เสวยนมด้วยเมตตา

ภาพนี้เทวดาจำแลงมาเป็นพระเวสสันดร และพระนางมัทรี ให้สองกุมารเสวยนม
ภาพนี้สะท้อนแนวคิด ความเชื่อเกี่ยวกับเทพ เทวดา อิทธิฤทธิ์เหนือมนุษย์

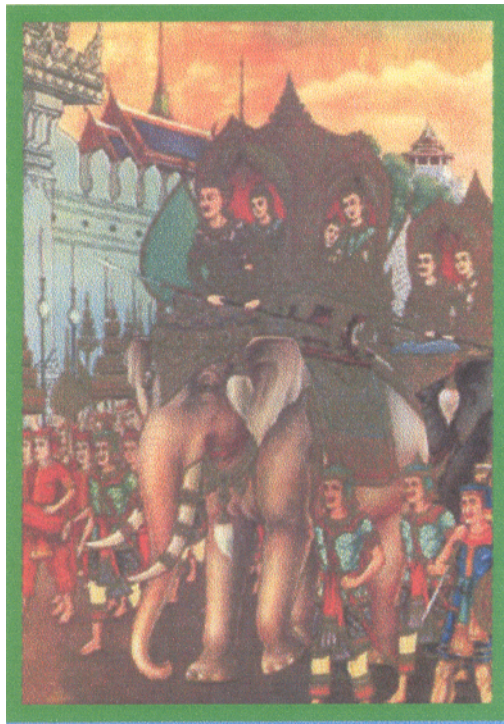
กัณฑ์ที่ 12 จกษัตริย์ มี 36 พระคาถา

ภาพประกอบ 13 ทั้งหกกษัตริย์ถึงวิสัญญีภาพสลบลง เมื่อได้พบหน้ากัน ณ พระอาศรม
ที่เขาวงกต

ภาพนี้หกกษัตริย์ได้พบกันแล้วสลบลง ภาพนี้สะท้อนแนวคิดเกี่ยวกับความสัมพันธ์
ของครอบครัว เครือญาติของคนไทย

กัณฑ์ที่ 13 นครกัณฑ์ มี 48 พระคาถา

ภาพประกอบ 14 หกกษัตริย์นำพยุหโยธาเสด็จกลับสู่พระนคร แล้วขึ้นครองนครเชตุรแทนพระราชบิดา

ภาพนี้ หกกษัตริย์กลับพระนคร ภาพนี้สะท้อนแนวคิดสภาพสังคมทางการเมืองการปกครองแบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์

บัตรแบบฝึกหัดระหว่างเรียน
ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง วิชาวรรณคดีไทย
เรื่องร่ายยาวมหาเวสสันดรชาดก กัณฑ์มัทรี ชุดที่ 1

เลือกคำตอบที่ถูกต้องเพียงข้อเดียว

1. เหตุใดการเทศน์มหาชาติจึงเรียกว่า เทศน์คาถาพัน
 - ก. เพราะมีทำนองสวด วากวนไปมา
 - ข. มีคาถารวมทั้ง 13 กัณฑ์ได้ 1,000 คาถา
 - ค. ในแต่ละกัณฑ์ มีจำนวน 1,000 คาถา
 - ง. ในแต่ละกัณฑ์มีการพรรณนาความมาก

2. การจัดสถานที่ในการเทศน์มหาชาติ นิยมจัดให้มีฉัตร ธง ต้นกล้วย อ้อย ผลไม้ต่างๆ มีจุดประสงค์อย่างไร
 - ก. เพื่อความสวยงาม
 - ข. เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา
 - ค. เพื่อให้มีบรรยากาศคล้ายป่าหิมพานต์
 - ง. เพื่อบริจาคนานเมื่อเสร็จพิธี

3. การจัดประเพณีเทศน์มหาชาติ นอกจากจะเป็นการสืบทอดพระพุทธศาสนา ยังมีคุณค่าด้านใดอีก
 - ก. เสริมสร้างความสามัคคีของชาวพุทธ
 - ข. สมทบทุนปัจจัยบริจาควัด
 - ค. เป็นการสร้างงานให้ชาวบ้าน
 - ง. แสดงความเจริญทางพุทธศาสนา

4. วรรณคดีในข้อใดเป็นผลงานการประพันธ์ของเจ้าพระยาพระคลัง (หน)
 - ก. รามเกียรติ์
 - ข. อิเหนา
 - ค. ราชาริราช
 - ง. อุณรุท

5. ร่ายยาวมหาเวสสันดรชาดก ในข้อใดมีผู้ประพันธ์คนเดียวกัน
- ก. กัณฑ์ทศพร กัณฑ์ทำนกัณฑ์
 - ข. กัณฑ์วนปเวสน์ กัณฑ์มหาพน
 - ค. กัณฑ์มัทรี กัณฑ์กุมาร
 - ง. กัณฑ์สักกบรรพ กัณฑ์มหาราช
6. กวีท่านใดมีผลงานในการแต่ง เรื่องร่ายยาวมหาเวสสันดรชาดก ที่มีสำนวนที่ได้รับการคัดเลือกมากที่สุด
- ก. พระเทพโมลีกลั่น
 - ข. พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว
 - ค. เจ้าพระยาพระคลัง (หน)
 - ง. สมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมพระปรมานุชิตชิโนรส
7. “เรื่องราวของพระพุทธเจ้าที่มีมาในชาติก่อนๆ” ข้อความนี้ตรงกับข้อใด
- ก. พระโพธิสัตว์ ข. พระโพธิญาณ
 - ค. มหาชาติ ง. ชาดก
8. บารมีในข้อใด ที่พระโพธิสัตว์ได้บำเพ็ญในพระชาติสุดท้าย
- ก. เนกขัมบารมี ข. ทานบารมี
 - ค. สัจบารมี ง. วิริยบารมี
9. การกระทำใดของพระเวสสันดรที่แสดงว่าพระองค์ทรงมีอุเบกขา
- ก. ทรงตั้งพระทัยมั่นคงไม่พิโรธชุก
 - ข. ทรงอดกลั้นแม้ต้องถูกเนรเทศออกจากเมือง
 - ค. ทรงบำเพ็ญบุตรทาน
 - ง. ทรงบำเพ็ญตนระหว่างทรงเป็นฆราวาส
10. การบำเพ็ญบุตรทานของพระเวสสันดร ให้คุณค่าสำคัญใดแก่มนุษย์
- ก. ให้มนุษย์มีสัจจะวาจา
 - ข. ให้มนุษย์ไม่โกรธเคืองกัน
 - ค. ให้มนุษย์ไม่ยึดติดในทรัพย์ทั้งหลาย
 - ง. ให้มนุษย์มีความเพียร

บัตรเฉลยแบบฝึกหัดระหว่างเรียน
ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง วิชาวรรณคดีไทย
เรื่องร่ายยาวมหาเวสสันดรชาดก กัณฑ์มัทรี ชุดที่ 1

1. ข	2. ค
3. ก	4. ค
5. ค	6. ง
7. ง	8. ข
9. ก	10. ค

บัตรแบบฝึกหัดชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง
วิชาวรรณคดีไทย เรื่อง ร่ายยาวมหาเวสสันดรชาดก กัณฑ์มัทรี ชุดที่ 1

1. คำว่า ชาดก มีความหมายตรงกับข้อใด
 - ก. เรื่องราวของพระโพธิสัตว์
 - ข. เรื่องราวของพระพุทธเจ้า
 - ค. เรื่องราวของพระพุทธเจ้าก่อนตรัสรู้
 - ง. เรื่องราวของพระพุทธเจ้าตอนตรัสรู้แล้ว

2. มูลเหตุเบื้องต้นที่ทำให้เกิดเรื่องมหาเวสสันดรชาดก คือข้อใด
 - ก. พระสงฆ์สาวกทูลอาราธนา
 - ข. พระพุทธเจ้าแสดงธรรมโปรดพุทธบิดา
 - ค. เกิดฝนโบกขรพรรษตกลงมา
 - ง. พระประยูรญาติต้องการทราบเรื่องราว

3. ผู้ที่มีบทบาทเด่นที่สุดในกัณฑ์มัทรี คือใคร
 - ก. พระเวสสันดร
 - ข. พระนางมัทรี
 - ค. ชูชก
 - ง. พระชาลีและพระกัณหา

4. การเทศน์มหาชาติกระทำกันเมื่อใด
 - ก. เทศน์ตั้งแต่เดือนอ้ายเป็นต้นไป
 - ข. เทศน์ตั้งแต่เดือนยี่ถึงเดือนสาม
 - ค. เทศน์ตั้งแต่เดือนสามถึงเดือนสี่
 - ง. เทศน์ตั้งแต่เดือนสี่ถึงเดือนห้า

5. จุดประสงค์ของการเทศน์มหาชาติ คือข้อใด
 - ก. เพื่อได้พบพระพุทธเจ้า
 - ข. เพื่อให้เกิดอานิสงส์อันแรงกล้า
 - ค. เพื่อได้ประพฤติปฏิบัติตามอย่างพระพุทธเจ้า
 - ง. เพื่อตายไปจะไม่ตกนรกซึ่งต้องทุกข์ทรมาน

6. ข้อใดกล่าวไม่ถูกต้อง

- ก. มหาเวสสันดรชาดกมี 13 กัณฑ์ มีคาถารวม 1,000 คาถา
- ข. พระเจ้ากรุงสุโขทัยเป็นพระราชบิดาของพระเวสสันดร
- ค. พระนางผุสดีเป็นพระราชมารดาของพระเวสสันดร
- ง. นางอมิตดาเป็นภรรยาของชูชก ซึ่งนางรักและสงสารชูชก

7. ข้อใดไม่ใช่ลักษณะของหนังสือประเภทคำหลวง

- ก. พระมหากษัตริย์แต่ง
- ข. แต่งตัวคำประพันธ์หลายชนิด
- ค. แต่งดีเป็นแบบฉบับใช้
- ง. เนื้อเรื่องมุ่งความบันเทิงและยกย่องวีรบุรุษ

8. ใครเป็นผู้แต่งมหาเวสสันดรชาดก กัณฑ์มัทรี

- ก. สำนักวัดถนน
- ข. สำนักวัดสังฆกระจาย
- ค. กรมพระปรมาภิไธยวชิราวุธ
- ง. เจ้าพระยาพระคลัง (หน)

9. ข้อใดเป็นผลงานของผู้แต่งมหาเวสสันดรชาดก กัณฑ์มัทรี

- ก. ขุนช้างขุนแผน
- ข. ไกรทอง
- ค. บทมโหรีเรื่องกาเกี
- ง. ลิลิตตะเลงพ่าย

10. หนังสือต่อไปนี้เรื่องใดแต่งขึ้นหลังสุด

- ก. มหาชาติคำหลวง
- ข. กาพย์มหาชาติ
- ค. มหาชาติกลอนเทศน์
- ง. ร่ายยาวมหาเวสสันดรชาดก

11. มหาเวสสันดรชาดกเน้นบารมีข้อใดมากที่สุด
 - ก. การออกบวช (เนกขัมบารมี)
 - ข. การอดกลั้น (ขันติบารมี)
 - ค. การรักษาศีล (ศีลบารมี)
 - ง. การให้ทาน (ทานบารมี)

12. มหาชาติคำหลวงมีมาตั้งแต่สมัยใด
 - ก. กรุงสุโขทัย
 - ข. กรุงศรีอยุธยา
 - ค. กรุงธนบุรี
 - ง. กรุงรัตนโกสินทร์

13. การเทศน์มหาชาติในปัจจุบันนิยมเทศน์ในวาระใด
 - ก. วันวิสาขบูชา
 - ข. วันมาฆบูชา
 - ค. วันออกพรรษา
 - ง. วันธรรมสวนะ

14. ข้อใดเป็นเหตุผลที่ทำให้มีการนิยมนิเทศน์เรื่องมหาเวสสันดรชาดกยิ่งกว่าชาดกเรื่องอื่นๆ
 - ก. ผู้ฟังนิยมว่าได้อานิสงส์สูงสุด
 - ข. เป็นชาดกเรื่องที่ยาวที่สุดและบำเพ็ญบารมีสูงสุด
 - ค. เป็นพระชาติสุดท้ายก่อนจะตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้า
 - ง. พระโพธิสัตว์ทรงบำเพ็ญบารมีสูงสุดยิ่งกว่าพระชาติอื่นๆ

15. ทำไมแต่เดิมคนจึงนิยมฟังเทศน์มหาชาติให้จบในวันเดียว
 - ก. เพราะไม่มีเวลาว่างมากนัก
 - ข. เพราะถือว่าได้บุญกุศลอย่างมาก
 - ค. เพราะจะได้รู้เรื่องมหาชาติโดยตลอด
 - ง. เพราะเทศน์มหาชาติเป็นการเทศน์ตามลีลาของท่วงทำนองที่ไพเราะ

16. ข้อใดคือจุดมุ่งหมายในการฟังเทศน์มหาชาติ
- เพื่อให้ซาบซึ้งในรสพระธรรม
 - เพื่อให้ได้รับอานิสงส์อันแรงกล้า
 - เพื่อให้ทราบเรื่องราวทางพุทธศาสนา
 - เพื่อให้ทราบถึงการบำเพ็ญบารมีอันยิ่งใหญ่ของพระเวสสันดร
17. มหาเวสสันดรชาดกสำคัญยิ่งกว่าชาดกเรื่องอื่นๆ ตามเหตุผลใดข้อใดเด่นชัดที่สุด
- พระโพธิสัตว์ได้ทรงบำเพ็ญบารมีครบ 10 ประการ
 - เป็นชาดกที่ยาวกว่าชาดกเรื่องอื่นๆ
 - ผู้ฟังนิยมว่าได้อานิสงส์แรง
 - เป็นพระชาติสุดท้าย
18. เหตุใดในการเทศน์มหาชาติ จึงต้องแต่งสถานที่และธรรมมาสน์ที่เทศน์ ด้วยต้นกล้วย ต้นอ้อย
- เพื่อให้เกิดความรู้สึกสงบ แผ่ความศกดิ์สิทธิ์น่าเลื่อมใส
 - เพื่อความสะดวกแก่พุทธศาสนิกชนในการหาเครื่องติดกัณฑ์เทศน์
 - เพื่อให้ดูเหมือนป่าที่เขาเวท ที่พระเวสสันดรทรงบำเพ็ญพรต
 - เพื่อให้ดูเหมือนป่าอิสิปตนมฤคทายวัน ที่พระพุทธเจ้าตรัสรู้
19. สมัยกรุงธนบุรี เจ้าพระยาพระคลัง (หน) มีบรรดาศักดิ์อะไร
- หลวงสรวิชิต
 - เจ้าพระยาจักรี
 - พระยาพิพัฒน์โกษา
 - เจ้าพระยาสุรประดิษฐ์
20. ชาดกที่ปรากฏในพระไตรปิฎกเรียกว่าอะไร
- ฎีกาชาดก
 - นิบาตชาดก
 - ปัญญาสาชาดก
 - อรรถชาดก

บัตรเฉลยแบบฝึกหัดชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง
เรื่องรายยาวมหาเวสสันดรชาดก กัณฑ์มัทรี ชุดที่ 1

1. ง	2. ค	3. ก	4. ค	5. ข
6. ก	7. ข	8. ง	9. ง	10. ง
11. ง	12. ก	13. ค	14. ค	15. ข
16. ง	17. ก	18. ค	19. ก	20. ข

ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์

ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์

ชื่อ ชื่อสกุล	นางสาววิชุดา พรายยงค์
วันเดือนปีเกิด	15 พฤษภาคม พ.ศ. 2524
สถานที่เกิด	กรุงเทพมหานคร
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	295/15 ซอยจรัญสนิทวงศ์ 82 บางพลัด กรุงเทพฯ 10700
ตำแหน่งหน้าที่การงานปัจจุบัน	อาจารย์ 1 ระดับ 4
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	โรงเรียนวัดบางพลัด (ป.สุวรรณโณ)
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2540	มัธยมศึกษาตอนปลาย จากโรงเรียนวัดบวรมงคล
พ.ศ. 2545	ครุศาสตรบัณฑิต วิชาเอกภาษาไทย จากสถาบันราชภัฏสวนสุนันทา
พ.ศ. 2550	การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการมัธยมศึกษา จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ